UCHWAŁA NR X/86/2015
RADY GMINY SULĘCZYNO
z dnia 15 października 2015 roku

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Sulęczyno na lata 2015 – 2025

Na podstawie art.18 ust.2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j.Dz.U. z 2013 roku, poz.594 ze zm.[1]) oraz w związku z art.3 pkt 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j.Dz.U. z 2014 roku, poz.1649 ze zm.[2])

Rada Gminy Sulęczyno
uchwala, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Strategię Rozwoju Gminy Sulęczyno na lata 2015 – 2025 stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi.

§ 3

Traci moc uchwała nr XIV/133/2000 Rady Gminy Sulęczyno z dnia 24 sierpnia 2000 roku w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Gminy Sulęczyno do 2015 roku.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy

Kazimierz GLINIECKI

[1])Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2013 roku, poz.1318 oraz z 2014 roku, poz.379 i poz.1072.
[2]) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2015 roku, poz.349.

UZASADNIENIE

do uchwały Nr X/86/2015 Rady Gminy Sulęczyno z dnia 15 października 2015 roku w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Sulęczyno na lata 2015 – 2025

Zgodnie z art.18 ust.2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2013 roku, poz.594 ze zm.) do wyłącznej właściwości rady gminy, w tym przypadku Rady Gminy Sulęczyno należy uchwalenie programów gospodarczych.

Strategia Rozwoju Gminy Sulęczyno 2015-2025 daje możliwość tworzenia warunków do rozwijania aktywności i świadomości społecznej poprzez różne formy współdziałania. Strategia Rozwoju Gminy Sulęczyno na lata 2015-2025 jest podstawowym dokumentem długofalowej polityki, także lokalnej a jego opracowanie jest niezbędne, ponieważ tworzy platformę współpracy, współdziałania wszystkich zainteresowanych w szczególności: samorządu,administracji rządowej, przedsiębiorców, organizacji społecznych i mieszkańców Gminy Sulęczyno.

Strategia Rozwoju Gminy Sulęczyno na lata 2015 – 2025 została opracowana z uwzględnieniem istniejących zasobów, badań ankietowych oraz przy wykorzystaniu wcześniejszych opracowań dotyczących Gminy Sulęczyno.

ZAŁĄCZNIK
do uchwały Nr X/86/2015
Rady Gminy Sulęczyno
z dnia 15 października 2015 roku

Strategia Rozwoju Gminy Sulęczyno

2015-2025

Sulęczyno, 2015 r.

Spis treści

1. ZAŁOŻENIA STRATEGII ROZWOJU GMINY SULĘCZYNO 5
2. DIAGNOZA STANU OBECNEGO GMINY SULĘCZYNO 7
2.1. POŁOŻENIE I WALORY GMINY SULĘCZYNO 7
2.1.1. Położenie gminy Sulęczyno w regionie 7
2.1.2. Obszary i formy podlegające prawnej ochronie 10
2.1.3. Zarys historii gminy Sulęczyno 14
2.1.4. Walory środowiska kulturowego 15
2.1.4. Stan walorów środowiska przyrodniczego 18
2.2. ROZWÓJ SPOŁECZNY GMINY 23
2.2.1. Uwarunkowania demograficzne 23
2.2.2. Wykształcenie mieszkańców 26
2.2.3. Infrastruktura społeczna 28
2.2.4. Aktywność społeczna mieszkańców 34
2.3. SFERA GOSPODARCZA 37
2.3.1. Rozwój przedsiębiorczości, poziom bezrobocia 37
2.3.2. Rozwój rolnictwa 42
2.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA 44
2.4.1. Gospodarka wodno – kanalizacyjna 44
2.4.2. Gospodarka odpadami 47
2.4.3. Zaopatrzenie w gaz 48
2.4.4. Zaopatrzenie w ciepło 49
2.4.5. Transport 49
3. ANALIZA SWOT 55
4. OKREŚLENIE WIZJI I MISJI ROZWOJU GMINY 60
5. CELE STRATEGICZNE STRATEGII 60
6. CELE SZCZEGÓŁOWE I PRZEDSIĘWZIĘCIA LSR 67
7. HARMONOGRAM REALIZACJI ZAŁOŻEŃ STRATEGII 84
8. BUDŻET I STRUKTURA FINANSOWANIA PRZEDSIĘWZIĘĆ W RAMACH REALIZACJI CELÓW STRATEGII 86
9. EFEKTY REALIZACJI CELÓW I PRZEDSIĘWZIĘĆ W RAMACH STRATEGII 90
10. ZGODNOŚĆ STRATEGII Z AKTAMI PRAWNYMI I DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI NA POZIOMIE LOKALNYM, REGIONALNYM I KRAJOWYM 92
11. OPIS PROCESU WDRAŻANIA STRATEGII 101
12. MONITORING I AKTUALIZACJA STRATEGII 104
13. PROCES EWALUACJI STRATEGII 105
SPIS RYSUNKÓW 106
SPIS TABEL 107

1. Założenia Strategii Rozwoju Gminy Sulęczyno

Jedną z podstawowych metod zarządzania gminną jednostką samorządu terytorialnego jest planowanie strategiczne rozwoju gminy w dłuższym horyzoncie czasowym. Głównym narzędziem wykorzystywanym w planowaniu strategicznym jest natomiast dokument planistyczny w postaci strategii rozwoju gminy, która stanowi wyznacznik kierunków rozwoju gminy w przyjętej perspektywie czasowej.

W przypadku gminy Sulęczyno przedmiotowa Strategia stanowi kontynuację założeń Strategii Rozwoju Gminy Sulęczyno powstałą w 2000 roku, która obejmowała horyzont czasowy do roku 2015 a założenia w niej zawarte uległy znacznej dezaktualizacji zarówno z punktu widzenia wewnętrznych uwarunkowań rozwoju gminy, jak i czynników zewnętrznych związanych np. funkcjonowaniem Polski w strukturach Unii Europejskiej oraz globalnymi zmianami gospodarczymi i społecznymi. Tym samym poniższy dokument stanowi odpowiedź na potrzebę ze strony zarówno władz gminy jak i jej poszczególnych mieszkańców, związaną z ustaleniem akceptowanych przez wszystkich kierunków rozwoju gminy – jako całości oraz w odniesieniu do wszystkich jej sfer i mieszkańców.

Horyzont czasowy przedmiotowej Strategii wyznaczono na lata 2015 – 2025, wskazując tym samym na długofalowy charakter tego dokumentu pozwalający na osiągnięcie wszystkich zakładanych celów oraz realizację przedsięwzięć przeznaczonych do realizacji. Przyjęty horyzont czasowy wynikał także w dużej mierze z uwarunkowań zewnętrznych wynikających z horyzontów czasowych stosowanych w planowaniu strategicznym w skali regionalnej, krajowej czy w skali całej UE. W tym zakresie czas realizacji Strategii dostosowano do okresów realizacji budżetów UE, które funkcjonują w 7-letnich horyzontach czasowych. W tym kontekście Strategia obejmuje okres wykorzystania budżetu UE na lata 2014 – 2020. Takie podejście do czasu realizacji Strategii wynika z potrzeby dostosowania Strategii Rozwoju Gminy do okresów planowania na poziomie regionalnym, krajowym i unijnym, a jednocześnie do potrzeb maksymalnego wykorzystania w realizowanych działaniach środków finansowych pochodzących ze źródeł funduszy pomocowych Unii Europejskiej.

Strategia obejmuje wszystkie sfery działalności gminy. W tym zakresie cele i przedsięwzięcia wyznaczone w ramach Strategii odnoszą się nie tylko do zadań i obszarów działania gminy jako samorządu terytorialnego realizowanych przez władze gminy, ale mają swoje odniesienie także do sposobów i kierunków działania wszystkich innych instytucji/podmiotów działających na jej terenie. Z uwagi jednak na fakt, że wiele ze sfer funkcjonowania gminy wynika i podlega tylko i wyłącznie zadaniom instytucji publicznych, w tym samorządu gminy, główny ciężar wdrożenia w życie założeń Strategii będzie leżał w gestii Urzędu Gminy w Sulęczynie oraz jednostek podległych gminie. Podobnie Urząd Gminy w Sulęczynie będzie pełnił rolę instytucji wdrażającej w życie założenia Strategii oraz odpowiedzialnej za jej prawidłową realizację i osiągnięcie założonych celów Strategii.

Metodologię opracowania Strategii oparto o powszechnie stosowane metody planowania strategicznego nawiązujące do Metody Aktywnego Planowania Strategii „MAPS". W pracach nad Strategią kierowano się jednocześnie potrzebą zapewnienia jak najpełniejszego uspołecznionego charakteru i umożliwienia wpływu na jej kształt społeczności lokalnej na każdym etapie jej przygotowywania i wdrażania. W tym zakresie w trakcie opracowywania Strategii przeprowadzono cykl spotkań z mieszkańcami gminy reprezentującymi wszystkie 3 sektory gospodarki: sektor społeczny, sektor publiczny oraz sektor gospodarczy. W spotkaniach tych udział wzięło w sumie ponad 50 osób, mieszkańców gminy. W pracach nad przygotowywaniem Strategii wykorzystano powszechnie dostępne metody pracy grupowej – burzę mózgów oraz otwartą dyskusję prowadzoną przez moderatorów zewnętrznych. Wyniki prac w trakcie spotkań zostały poparte analizą badań ankietowych przeprowadzonych na spotkaniach wśród ich uczestników. Badania opinii społeczeństwa nt. kierunków rozwoju gminy stanowiły następnie wzbogacenie diagnozy stanu obecnego rozwoju gminy przeprowadzonej metodą desk–research – bazującej przede wszystkim na danych statystycznych pochodzących z publicznej statystyki GUS oraz danych pozyskanych bezpośrednio z Urzędu Gminy w Sulęczynie. Wyniki otrzymanych analiz posłużyły następnie do opracowania analizy SWOT obszaru gminy, z której wnioski poprzez stworzenie drzewa problemów, były podstawą do opracowania celów głównych i szczegółowych rozwoju gminy w przyjętym horyzoncie czasowym. Konsekwencją opracowanych celów było wyznaczenie typów przedsięwzięć, których realizacja pozwoli na osiągnięcie założeń Strategii. Jednocześnie wyznaczono ogólne i docelowe kierunki podejmowanych działań na terenie gminy w postaci Misji gminy Sulęczyno oraz docelowy stan sytuacji gminy w postaci Wizji jej rozwoju.

Na podstawie wyznaczonych kierunków rozwoju gminy opracowano następnie harmonogram realizacji poszczególnych celów i przedsięwzięć w ramach Strategii, założenia dotyczące finansowania tych celów oraz zaprezentowano założone efekty realizacji Strategii. W końcowym etapie Strategii opracowano system jej wdrażania, monitoringu oraz oceny stopnia realizacji jej założeń. Jak

wynika z powyższego opisu przedmiotowa Strategia - co jest charakterystyczne dla tego typu dokumentów - ma charakter ogólny, wyznaczając kierunku rozwoju gminy na poziomie celów (ogólnych i szczegółowych) oraz typów przedsięwzięć zmierzających do realizacji tych celów. Nie określano natomiast konkretnych i szczegółowych projektów do realizacji, które zostaną określone w szczegółowych dokumentach planistycznych Gminy, w tym przede wszystkim w planie inwestycji gminnych.

Opracowany w ten sposób dokument będzie stanowił swoistą mapę drogową wytyczającą priorytety rozwoju gminy w najbliższej dekadzie. Jednocześnie Strategia ma charakter otwarty a metodologia jej wdrażania zakłada możliwość dokonywania zmian i aktualizacji jej zapisów w reakcji na zmieniające się uwarunkowania makroekonomiczne, wyniki okresowych analiz efektów realizacji Strategii czy inne czynniki mogące mieć wpływ na przyjęte założenia. Wszystkie zmiany w tym zakresie będą jednak odbywały się przy udziale i konsultacji ze społecznością lokalną zachowując uspołeczniony charakter tego dokumentu.

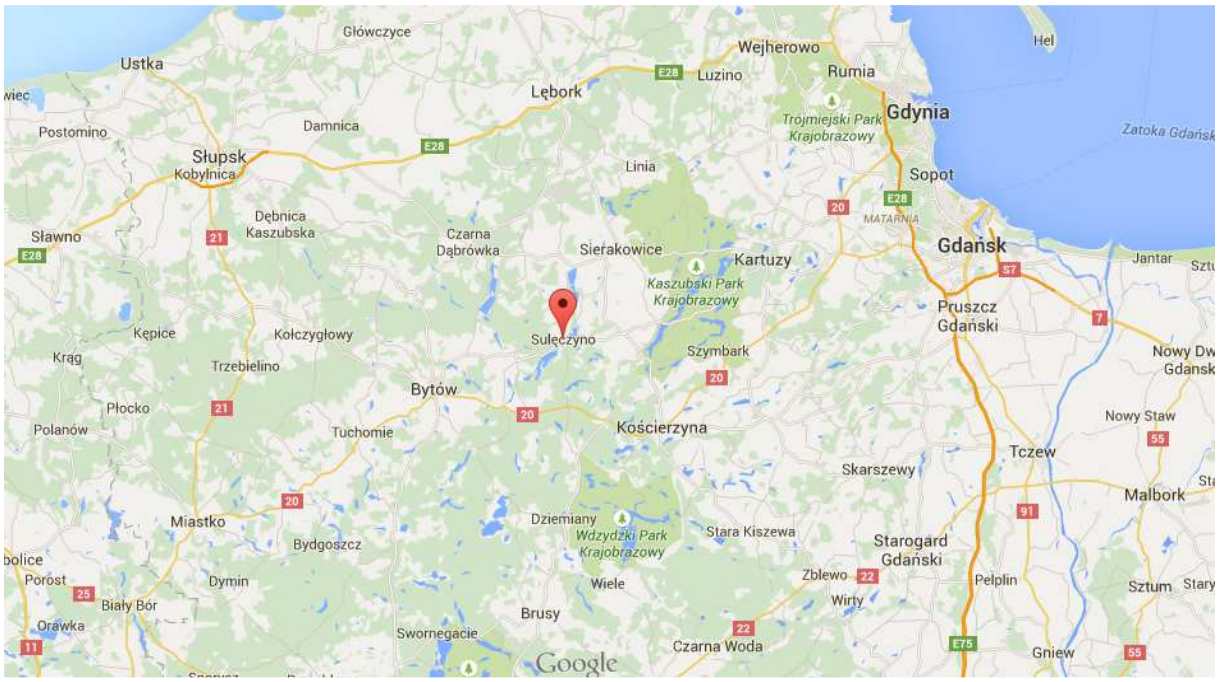
2. DIAGNOZA STANU OBECNEGO GMINY SULĘCZYNO

2.1. POŁOŻENIE I WALORY GMINY SULĘCZYNO

2.1.1. POŁOŻENIE GMINY SULĘCZYNO W REGIONIE

Gmina Sulęczyno położona jest na terenie województwa pomorskiego w południowo – zachodniej części powiatu kartuskiego na obszarze zwanym z uwagi na unikatowe połączenie walorów naturalnych i kulturowych – Szwajcarią Kaszubską. Pod względem administracyjnym gmina należy do jednostek typowo wiejskich, stanowiąc jedną z 8 gmin powiatu i sąsiadując z następującymi jednostkami osadniczymi:

- od północy – z gminą Sierakowice (powiat kartuski),
- od wschodu z gminą Stężyca (powiat kartuski),
- od południa z gminami: Kościerzyna i Lipusz (powiat kościerski) oraz Parchowo (powiat bytowski),
- od zachodu z gminą Parchowo (powiat bytowski).

Rys 1. Położenie gminy Sulęczyno.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.mapy.google.pl.

Gmina Sulęczyno zajmuje powierzchnię 131,31 km^2 co stanowi 11,72 % powierzchni powiatu kartuskiego i 0,7% powierzchni całego województwa pomorskiego. Na powierzchnię tę składa się ogółem 9 sołectw i 25 miejscowości, z których największą jest siedziba władz gminy – miejscowość Sulęczyno. Poniżej przedstawiono wykaz sołectw oraz miejscowości na terenie gminy Sulęczyno.

Tab 1. Sołectwa i miejscowości na terenie gminy Sulęczyno.

Sołectwo	Miejscowości	Sołectwo	Miejscowości	Sołectwo	Miejscowości
Borek	Bielawki, Borek	Podjazdy	Amalka, Podjazdy, Widna Góra	Węsiory	Borowiec, Czarlino, Węsiory
Kistowo	Borek Kamienny, Chojna, Kistowo, Kistówko	Sucha	Kołodzieje, Nowe Pole, Sucha	Zdunowice	Ogonki, Ostrowite, Zdunowice,
Mściszewice	Mściszewice	Sulęczyno	Bukowa Góra, Kłodno, Nowy Dwór, Ostrów-Mausz, Sulęczyno	Żakowo	Żakowo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Sulęczynie.

Rys 2. Położenie administracyjne gminy Sulęczyno.
Źródło: Opracowanie własne.

Gmina Sulęczyno pod względem fizyczno - geograficznym położona jest na Niżu Środkowoeuropejskim, na terenie makroregionów: Pojezierze południowo pomorskie oraz Pojezierze Wschodniopomorskie, jej tereny leżą na granicy trzech mezoregionów: Pojezierza Kaszubskiego, Pojezierza Bytowskiego i Borów Tucholskich (podział fizycznogeograficzny według Jerzego Kondrackiego). Obszar tych regionów został ukształtowany przez ostatnie zlodowacenie bałtyckie i cechuje się urozmaiceniem rzeźby terenu i dużą jeziornością.
Gmina Sulęczyno charakteryzuje się położeniem w obrębie:

- zlewni jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych: Słupia do wypływu z jez. Żukówko, Wda do wypływu z jez. Wdzydze, Radunia do wypływu z jez. Ostrzyckiego;
- zlewni jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych: Mausz, Sumino, Węgorzyno, Gowidlińskie;

Główną rzeką na terenie gminy Sulęczyno jest Słupia, wpływająca na omawiany obszar w pobliżu miejscowości Pustki (północno – wschodnia część gminy) i płynąca w kierunku południowym przez jeziora: Pręgożyno, Skrzynka, Trzebocińskie, Gowidlińskie i Węgorzyno. W okolicy wsi Sulęczyno Słupia zmienia kierunek na zachodni i w okolicy Nowego Pola opuszcza teren gminy. Na terenie gminy płyną również dopływy rzeki Słupia: Sucha, Warlinka, Kistówka, Amalka.

Sieć hydrologiczną na terenie gminy Sulęczyno uzupełniają liczne jeziora wymienione w dalszej części opracowania oraz małe jeziora i stawy bez nazwy. Do systemu wód powierzchniowych gminy należą również liczne śródleśne i śródpolne oczka wodne, bagna i torfowiska, odgrywające dużą rolę w

gospodarce wodnej. Część południowo – zachodnia gminy położona jest w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 117. Niewielki fragment terenu gminy znajduje się w zewnętrznym terenie ochrony pośredniej ujęcia wody powierzchniowej „Straszyn".

Do głównych zasobów środowiska przyrodniczego gminy Sulęczyno należą następujące elementy:

a) lasy – zajmują 38% pow. gminy; w drzewostanie lasów dominuje sosna, buk i świerk. Głównym typem siedliskowym jest las mieszany świeży zajmujący ok. 69 % ogólnej powierzchni lasów. W dalszej kolejności występują siedliska borowe, w tym bór mieszany świeży oraz bór mieszany bagienny;
b) zadrzewienia - najczęściej występują w obniżeniach wytopiskowych w obrębie gruntów ornych oraz w obrębie trwałych użytków zielonych;
c) jeziora lobeliowe – wyróżniające się wysokimi wartościami przyrodniczymi; występują w nich charakterystyczne, rzadkie gatunki roślin, jak: m.in. poryblin jeziorny, stroiczka wodna czy brzeżyca jednokwiatowa. Są to jeziora: Stacino, Warleńskie, Moczydło, Skarszyno, Święte;
d) pozostałe jeziora – Mausz, Gowidlińskie (częściowo), Węgorzyno, Sumino (częściowo), Mały Mausz, Długie (częściowo koło miejscowości Węsiory), Długie (koło miejscowości Podjazdy), Ostrowickie, Pręgożyno, Skrzynka, Trzebocińskie, Gostkowo, Guścierz Mały, Guścierz Duży, Stacinko Małe, Stacinko Średnie, Okno, Chojnackie, Głębokie, Mściszewickie, Kotynia, Suminko, Śmiertne, charakteryzujące się dużym potencjałem faunistycznym i florystycznym oraz dużym potencjałem retencji wody;
e) rzeki – Słupia, Sucha, Warlinka, Kistówka, Amalka;
f) torfowiska wysokie, przejściowe i niskie z mokradłami oraz glebami torfowymi i mułowo-torfowymi – tereny te stanowią ważne korytarze, ciągi i węzły ekologiczne o bardzo dużym i dużym potencjale retencji wody oraz bardzo dużych, dużych i średnich potencjałach faunistycznym i florystycznym;
g) fragmenty płata ekologicznego kompleksu leśnego Borów Tucholskich – kompleks odgrywa istotną rolę w funkcjonowaniu środowiska przyrodniczego gminy, głównie z powodu zwartości oraz z faktu tworzenia ekologicznych połączeń z otoczeniem, a także poprzez wypełnianie przyrodniczych funkcji: ekologicznej, hydrologicznej, klimatycznej i pedologicznej;
h) korytarz ekologiczny doliny Słupi – stymuluje regionalne powiązania ekologiczne, które pełnią istotne w skali gminy funkcje, przede wszystkim w wyniku znaczenia dla migracji zwierząt i roślin. Charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem ekosystemów i ich relatywnie znaczną stabilnością, pomimo dużego udziału, zwłaszcza w ich dnach, rolniczego użytkowania ziemi.

2.1.2. Obszary i formy podlegające prawnej ochronie

Bogate i urozmaicone walory środowiska przyrodniczego gminy stały się podstawą do objęcia wielu z tych elementów formami ochrony przyrody. Na terenie gminy występują obecnie różnorodne formy prawnej ochrony przewidziane dla walorów naturalnych. Jednocześnie istnieją szerokie plany

dotyczące objęcia prawną ochroną przyrody innych, niepowtarzalnych walorów środowiska przyrodniczego na terenie gminy. W tym zakresie wśród obszarów chronionych (lub planowanych do objęcia ochroną) w gminie można obecnie wyróżnić następujące elementy:

- Gowidliński Obszar Chronionego Krajobrazu - utworzony Rozporządzeniem nr 5/94 Wojewody Gdańskiego w 1994 r., zmieniony Rozporządzeniem nr 11/98 Wojewody Gdańskiego z 1998 r., obecnie obowiązuje Uchwała Nr 1161/XLVII/10 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 28 kwietnia 2010 roku w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w województwie pomorskim, który swoim zasięgiem obejmuje również gminę Sierakowice i Stężyca. Jego całkowita powierzchnia wynosi 14 736 ha. Gowidliński Obszar Chronionego Krajobrazu na terenie gminy Sulęczyno zajmuje powierzchnię około 8968 ha, co stanowi ok. 68,3% jej powierzchni. Głównym walorem krajobrazowym obszaru są jeziora. Największym jeziorem położonym w granicach Gowidlińskiego OChK jest jezioro Gowidlińskie o powierzchni 393 ha. Obszar obejmuje oprócz jeziora Gowidlińskiego, również rynny jeziora Mausz i Węgorzyno oraz ich wysoczyznowe otoczenie. Charakterystyczny dla Gowidlińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu jest również znaczny udział powierzchniowy lasów prywatnych rozrzuconych w kompleksach śródpolnych. Przez jezioro Gowidlińskie przepływa rzeka Słupia. Wydłużony kształt i liczne zatoki sprawiają, że jezioro Gowidlińskie stanowi doskonały akwen do uprawiania żeglarstwa. Jezioro Gowidlińskie oddalone jest od stolicy gminy Sulęczyna o ok. 7 km, a od miasta powiatowego Kartuzy o ok. 31 km.
- Kaszubski Park Krajobrazowy - utworzony wraz z otuliną Uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Gdańsku z dnia 15 czerwca 1983 roku obejmuje zespół Jezior Raduńsko-Ostrzyckich, Wzgórza Szymbarskie oraz kompleks Lasów Mirachowskich i zespół Jezior Potęgowskich. Na walory Kaszubskiego Parku Krajobrazowego składają się: urozmaicona rzeźba trenu, zróżnicowanie pokrywy glebowej, rozwój procesów erozyjnych. Obszar Parku jest intensywnie użytkowany gospodarczo w zakresie funkcji: rolniczych, osadniczych, rekreacyjnych i leśnych, co powoduje duży stopień antropizacji obszaru, miejscami dewastacji powodującej utratę walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Na terenie gminy Sulęczyno Kaszubski Park Krajobrazowy zajmuje niewielką powierzchnię w rejonie miejscowości Golica w północnej części gminy.
- Pomniki przyrody - w gminie Sulęczyno wyróżnić można cztery pomniki przyrody, są to: grupa głazów narzutowych (3 sztuki) – nasypy kamienne w formie koła o obwodzie 10,20m, położone w odległości 1 km na zachód od Mściszewic, klon zwyczajny (2 sztuki) o obwodzie 2,33 i 2,35 m, położony w Sulęczynie na cmentarzu, buk zwyczajny o obwodzie 2,85 m, położony w Sulęczynie przy plebanii, klon zwyczajny o obwodzie 2,75 m, położony w Sulęczynie przy byłym cmentarzu.

- Projektowane pomniki przyrody: klon zwyczajny w: Borku, Kistowie, Widnej Górze, Mściszewicach, Kołodziejach, Żakowie, Węsiorach, Nowym Dworze oraz Czarlinie, lipa drobnolistna w: Kistówku, Podjazdach, Bukowej Górze oraz Węsiorach, brzoza brodawkowata w: Kistowie, Podjazdach oraz Zagórach, klon jawor w Podjazdach, buk zwyczajny w: Podjazdach, Nadleśnictwo Lipusz, obręb Sulęczyno oddz. 107, olsza czarna i grab zwyczajny w Amalce, wiąz górski w Sulęczynie, głaz narzutowy w Węsiorach, dąb szypułkowy w Nowym Dworze, jesion wyniosły w Kłodnie, jałowiec zwyczajny w Ostrowitem.
- Rezerwaty przyrody:
  a) Mechowiska Sulęczyńskie (45,6 ha), w całości znajdujący się na obszarze Gowidlińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Obszar Mechowiska Sulęczyńskiego obejmuje kompleks źródliskowych oraz przejściowych torfowisk alkalotroficznych, położonych pomiędzy wałami moren czołowych, między jeziorami Głębokim i Węgorzyno. Jest to torfowisko nakredowe, będące siedliskiem przyrodniczym o znaczeniu priorytetowym z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Na torfowisku tym wykształciły się zbiorowiska roślinne zwane mechowiskami. Występują tam rośliny wapniolubne tj. kruszczyk błotny, dziewięciornik błotny i lipiennik Loesela. Ochrona tej ostatniej rośliny jak również występującego tu sierpowca błyszczącego jest wymagana przez Dyrektywę Siedliskową, dlatego obszar ten jest ważny także z punktu widzenia ochrony gatunkowej. W południowej części ostoi występują dwa kolejne cenne siedliska - torfowisko typu przejściowego oraz torfowisko typu wysokiego. Dodatkowo duża część obszaru jest porośnięta borami i lasami bagiennymi. W części obszar porastają naturalne zespoły łąk hydrofilnych. Obszar charakteryzuje się dobrze zachowanymi zbiorowiskami torfowiskowymi, m. in. najlepiej zachowanym w regionie torfowiskiem nawapiennym.
  b) Jeziorka Chośnickie (214,3 ha) - jest to obszar położony na pograniczu sandru i moreny. Obejmuje kompleks torfowiska wysokiego typu kopułowego (bałtyckiego), z siedmioma wodnymi zbiornikami o charakterze dystroficznym i mineralnymi wyniesieniami. Zlokalizowany jest na granicy wododziału Słupi i Łupawy. Torfowisko porośnięte jest częściowo borami i brzezinami bagiennymi. Mineralne wyniesienia pokrywają zbiorowiska leśne: kwaśna dąbrowa, kwaśna buczyna i bory sosnowe. Na obszarach tych stwierdzono wiele rzadkich torfowiskowych roślin zarodnikowych i naczyniowych, z czego znaczna część to gatunki prawnie chronione w Polsce. Można tu spotkać rosiczkę okrągłolistną, poryblin jeziorny oraz kilkusetletnie dęby, a także rzadkie chronione w Europie gatunki zwierząt takie, jak: puchacz, żuraw i dzięcioł czarny. Dodatkowym walorem są zbiorowiska mszarów przejściowotorfiskowych, które występują wokoło jeziorek dystroficznych;
- Użytki ekologiczne - na terenie gminy Sulęczyno znajdują się bądź są projektowane następujące użytki ekologiczne:

a) jeziora lobeliowe (wymienione powyżej),

b) torfowiska:

b1) Bagnica – śródleśne torfowisko o wysokim poziomie uwilgotnienia złoża torfowego; występują tu dobrze zachowane zbiorowiska przejściowotorfowiskowe, rzadkie i chronione gatunki roślin,

b2) Kołodzieje – dość rozległe, regenerujące się potorfia z zachowanymi fragmentami zbiorowisk przejściowotorfowiskowych i obecnością roślin rzadkich i chronionych,

b3) Jez. Stacinko Małe i Średnie – dystroficzne zbiorniki wodne zarastające płem torfowym,

b4) Zdunowickie Torfowisko – niewielkie, ale bardzo dobrze zachowane torfowisko przejściowe częściowo zarastające sosną z występującym tu szeregiem rzadkich i chronionych gatunków roślin, m.in: bagnica torfowa, turzyca bagienna i rosiczka okrągłolistna,

b5) Sumiński Moczar – torfowisko przejściowe położone w wypłyconej zatoce jeziora Sumino.; stanowisko wielu rzadkich i chronionych gatunków roślin i zwierząt, m.in. rosiczki długolistnej, narecznicy grzebieniastej, bażyny czarnej,

b6) Kistowski Moczar – niewielkie, dobrze zachowane torfowisko przejściowe, miejsce żerowania żurawia.

b7) Na uwagę zasługuje również użytek ekologiczny Żurawie Krzyki (pow. 3,52 ha) położony obok miejscowości i rezerwatu ekologicznego Mściszewice. Stanowi on zanikające torfowisko oraz staw z zachowanymi stanowiskami wielu rzadkich i chronionych gatunków roślin. Jest to ostoja zwierzyny, a także miejsce gniazdowania i żerowisko dla chronionych gatunków ptaków i płazów.

- Obszary Natura 2000:

a) Jeziorka Chośnickie (Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk PLH220012), objęty obszarem rezerwatu przyrody – omówiony powyżej;

b) Mechowiska Sulęczyńskie (Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk PLH220017) – objęty obszarem rezerwatu przyrody – omówiony powyżej;

c) Jeziora Kistowskie (Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk PLH220097) – powierzchnia 376,8 ha; na terenie ostoi są trzy jeziora lobeliowe (Chojnackie, Warleńskie, Ostrowickie), w każdym z nich występuje populacja elismy wodnej. Są to stosunkowo niewielkie jeziora o zróżnicowanej głębokości (głębokości maksymalne 8 - 19 m). Woda tych jezior cechuje się lekko kwaśnym lub bliskim obojętnemu odczynem wody (pH 6,63 - 6,95) oraz niskim przewodnictwem elektrolitycznym (39,8 - 52,2 S/cm). Jest ona dość mocno zabarwiona, co wynika ze znacznej zawartości substancji humusowych. Obecnie są to jeziora mezo- i eutroficzne. Roślinność podwodna jezior jest słabo wykształcona. W jeziorach Warleńskim i Chojnackim występują płaty zbiorowiska poryblinu jeziornego i lobelii jeziornej. Znajdują się tutaj trzy potwierdzone

stanowiska elismy wodnej, w tym jedno dość liczne w Jeziorze Chojnackim. W jeziorach tych są także dwa stanowiska poryblinu kolczastego.

d) Dolina Słupi (Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk PLH 220052) – obszar o powierzchni 6991,48 ha, który obejmuje dolinę rzeki Słupi z jej dopływami, od Sulęczyna - do ujścia. Na terenie tym znajdują się liczne zbiorniki wodne różnych typów, torfowiska i inne zbiorowiska nieleśne z cenną roślinnością. Znaczna część obszaru pokrywają lasy, z udziałem buczyn oraz grądu, a nad ciekami - pasem łęgu. Na wąskim obszarze doliny Słupi i dolin jej dopływów, skumulowane są cenne siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich, zagrożonych wyginięciem gatunków z różnych grup systematycznych. Centralna część obszaru znajduje się w granicach Parku Krajobrazowego Doliny Słupi. Ponadto na terenie tym znajduje się 6 rezerwatów przyrody: Las koło Jez. Mędrzechowskiego, Jeziora Małe i Duże Sitno, Gołębia Góra, Gniazda Orła Bielika, Grodzisko Borzytuchom, las Bukowy przy Słupi. Planowane jest utworzenie dalszych 9 rezerwatów.

2.1.3. Zarys historii gminy Sulęczyno

Historia gminy Sulęczyno sięga VI/V w. p. n. e. - z tych czasów pochodzą liczne stanowiska archeologiczne m.in. w Mściszewicach. I-III w. n. e. to okres, kiedy na terenie gminy przebywali Goci pozostawiając po sobie, zachowane dotychczas m. in. w Węsiorach, kamienne kręgi i kurhany.

Natomiast pierwsze wzmianki o stolicy gminy, wsi Sulęczyno, pochodzą z 1224 roku, kiedy to wchodziła ona w skład kasztelanii chmieleńskiej. W 1365 roku wieś przeszła na własność Piotra z Rusocina, a w kolejnych latach trafiła do rodziny Bellowów, której członkowie używają również nazwiska Sulęccy. W latach 1585-1751 właścicielem Sulęczyna staje się Reinhold Heidenstein, prawnik i sekretarz króla Stefana Batorego. Ród Heidensteinów, który w 1616 roku funduje pierwszy sulęczyński kościół, włada ziemiami aż do 1766. Następnie wykupuje je rodzina Łaszewskich, która w tym czasie jest właścicielem również sąsiednich Sierakowic i Puzdrowa. W czasie swoich rządów regulują bieg rzeki i osuszają jezioro, dzięki czemu możliwa staje się budowa traktu z Bytowa do Kartuz.

W 1885 roku wg Słownika Geograficznego Królestwa Polskiego we wsi mieszka 536 osób, w większości katolików, funkcjonują również już dwie karczmy, kościół katolicki i zbór ewangelicki. Na przełomie XIX i XX w. wieś rozbudowano. W tym okresie powstała większość zabudowy centrum, uregulowano brzeg rzeki Słupi i wytyczono nowe drogi.

Najstarszym z sulęczyńskich zabytków jest Dwór Łaszewskich nad jez. Węgorzyno. Jego centralna część została wzniesiona w 1704 roku, a w XIX wieku dobudowano do niego skrzydła boczne. Od XX w. mieściła się tu siedziba nadleśnictwa. Po jego przyłączeniu do nadleśnictwa w Lipuszu, w 1982 roku dwór przekształcono w hotel – ośrodek wypoczynkowy. Obecnie XVIII – wieczny

Dwór Łaszewskich funkcjonuje jako kompleks restauracyjno – hotelowy „Leśny Dwór".

Kolejnym sulęczyńskim zabytkiem jest Kościół parafialny p.w. Świętej Trójcy. Jest to neogotycka budowla wzniesiona w roku 1874. Pierwsza tutejsza świątynia była drewniana i kryta gontem. Jedynie posadzka wykonana była z cegieł. Konsekracja tego kościółka-kaplicy nastąpiła w roku 1616, ponowna zaś, po niegroźnym pożarze, w roku 1725. W akcie uposażenia kościoła i plebana, podpisanym w roku 1616 przez fundatorów, mowa jest także o budowie organistówki i budynku szkoły. XVII-wieczny kościół padł pastwą płomieni w roku 1870. Od spalenia udało się wówczas uratować jedynie trzy barokowe ołtarze, stanowiące dziś wyposażenie kościoła. Wokół świątyni dawniej znajdował się cmentarz ogólny.

Wart uwagi wydaje się również dawny cmentarz ewangelicki znajdujący się w Sulęczynie. Otwarto go w końcu XIX wieku, gdy w samym Sulęczynie i okolicznych miejscowościach osiadła spora liczba ewangelików.

Ze środków fundacji Króla Gustawa wybudowano wówczas też kościół ewangelicki i plebanię (dziś przedszkole przy ul. Kaszubskiej). Kościół ewangelicki został niestety rozebrany w latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku.

2.1.4. WALORY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO

Ważnymi walorami gminy Sulęczyno poza atrakcjami środowiska przyrodniczego są walory kulturowe związane z położeniem na historycznym terenie Kaszub. Fakt ten powoduje, że na terenie tym występują zabytki kultury zarówno materialnej jak i niematerialnej świadczące o odmienności kultury kaszubskiej i bogatej przeszłości historycznej tego obszaru.

Specyfika położenia odcisnęła głębokie piętno w tutejszym krajobrazie kulturowym, co wyraża się w sposobach użytkowania przestrzeni, charakterze osadnictwa jak i w stylu oraz formie poszczególnych obiektów.

Poniżej przedstawiono syntetyczne zestawienie głównych typów dóbr kultury materialnej na terenie Gminy Sulęczyno według poszczególnych miejscowości.

Tab 2. Dobra kultury materialnej na terenie gminy Sulęczyno, wpisane do ewidencji zabytków oraz do ewidencji zabytków archeologicznych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku.

Miejscowości	Dobra kultury materialnej
Sulęczyno	▪ Zespół dworsko – parkowy z XIX w, ▪ Kościół p.w. Świętej Trójcy z XIX w. ▪ Kaplica cmentarna ▪ Dom mieszkalny (4) ▪ Dom – poczta ▪ Park
Mściszewice	▪ Cmentarzysko kurhanowe ▪ Cmentarzysko grobów skrzynkowych ▪ Kościół paraf. p.w. Wniebowzięcia NMP

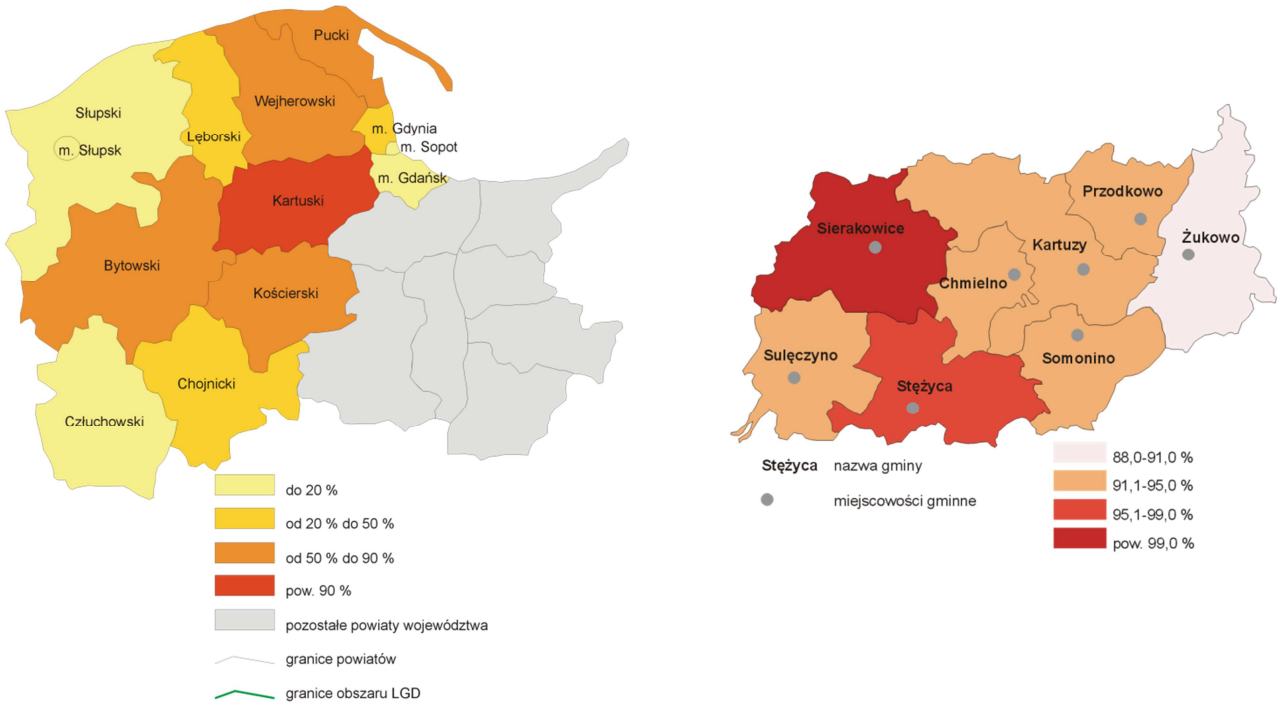
	▪ Kapliczka przydrożna – figura Matki Boskiej
Węsiory	▪ Cmentarzysko kurhanowe kultury wielbarskiej (I – III w. n. e.) ▪ Cmentarzysko grobów skrzynkowych
Podjazdy	▪ Grodzisko wczesnośredniowieczne ▪ Cmentarzysko grobów skrzynkowych ▪ Kapliczka ▪ Dom mieszkalny ▪ Stodoła ▪ Obory (2)
Amalka	▪ Młyn ▪ Dom mieszkalny ▪ Obora
Borek Kamienny	▪ Domy mieszkalne ▪ Obora ze stodołą ▪ Cmentarzysko grobów skrzynkowych
Borowiec	▪ Kapliczka przydrożna – figura Matki Boskiej
Bukowa Góra	▪ Kapliczka przydrożna – figura Matki Boskiej ▪ Cmentarzysko kurhanowe
Kistowo	▪ Kapliczka Matki Boskiej
Węsiory	▪ Kapliczka ▪ Dom mieszkalny
Żakowo	▪ Obora dawnego założenia dworskiego ▪ Cmentarzysko grobów skrzynkowych ▪ Cmentarzysko kurhanowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Kaszubski Pierścień Program organizacji i rozwoju turystyki, Bytów – Chojnice – Kartuzy – Kościerzyna – Lębork, 2003–2004 r. oraz ewidencji zabytków WKZ w Gdańsku.

W przypadku dóbr kultury niematerialnej szczególnie ważnym wyznacznikiem tożsamości narodowej, czy etnicznej jest kultura ze wszystkimi jej składnikami. W przypadku gminy Sulęczyno jak i całych Kaszub szczególną rolę odgrywa język. Jest on jednym z języków należącym do lechickiej grupy języków zachodnio – słowiańskich. Kaszubskim posługuje się wielu mieszkańców województwa pomorskiego. Jest on obecny w literaturze, prasie, radiu, telewizji, w szkole i w wielu kościołach.

Obok licznych składników identycznych z językiem polskim niemało jest naleciałości germańskich w słownictwie, frazeologii, w gramatyce. Wynik to z wielowiekowej zależności od niemieckiej kultury i państwowości. Dzięki wielu wybitnym twórcom kaszubskim, rozwój i znaczenie języka jest systematycznie rozwijane i kultywowane.

Obok języka polskiego, język kaszubski jest jedynym językiem „regionalnym" uznanym prawnie w naszym kraju. Obszar Gminy Sulęczyno charakteryzuje się w tym zakresie przeciętnym na tle powiatu kartuskiego odsetkiem ludności, która posługuje się językiem kaszubskim (ludność kaszubska lub ludność z częściowym rodowodem kaszubskim). W całej gminie Sulęczyno ludność kaszubska stanowi bowiem 91,1 % wszystkich jej mieszkańców.

Rys 3. Ludność kaszubska lub ludność z częściowym rodowodem kaszubskim w województwie pomorskim i powiecie kartuskim w % całkowitej liczby mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: J. Mordawski, Geografia Kaszub, Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie, Gdańska, 2008 r.

Poza językiem ważnymi elementami kultury kaszubskiej kultywowanymi na terenie gminy Sulęczyno są:

- Siedmiobarwny haft oparty na dorobku żukowskich norbertanek, rozwijany później we Wdzydzach Kiszewskich, a obecnie w wielu ośrodkach Kaszub oraz wyroby ceramiczne wielobarwne i jednobarwne. Całości dopełniają optymalnie dobrane kształty pozwalające wyrobom pełnić funkcję zdobniczą i użytkową.
- Rzeźba i malarstwo na szkle, zajmujące osobne miejsce w kulturze kaszubskiej. Tymi dziedzinami sztuki zajmują się przeważnie domorośli twórcy. Wartość artystyczna tych dzieł zależy od osoby twórcy, od jego talentu, wrażliwości na piękno, a w pewnym stopniu także od możliwości technicznych. Artystów tych wspomaga m.in. Kaszubski Uniwersytet Ludowy w Wieżycy, o czym świadczy bogata ekspozycja rzeźb.
- Muzyka, która towarzyszyła i towarzyszy Kaszubom w różnych sytuacjach życiowych. Podobnie jest ze śpiewem i tańcem. Kapele ludowe posługują się skrzypcami, klarnetami, akordeonami, rzadziej trąbkami i basetlami. Niezwykle charakterystyczne dla tych kapel są diabelskie skrzypce, bazuny i burczybasy. O zamiłowaniu Kaszubów do tej działalności artystycznej świadczy istnienie zespołów pieśni i tańca oraz chórów. Na terenie Gminy Sulęczyno działa od 2004 roku Zespół „MOTYLKI” (przy Zespole Szkół w Sulęczynie pod patronatem Gminnego Ośrodka Kultury w Sulęczynie). Tworzą go dzieci w wieku od 7 do 15 lat. W swym repertuarze posiada

tańce i przyśpiewki kaszubskie oraz elementy gier i zabaw dla dzieci. Zespołowi najczęściej przygrywa kapela na akordeonie, kontrabasie i diabelskich skrzypcach. Przy Gminnym Ośrodku Kultury w Sulęczynie działa również Teatr Młodych Gotów mający w swoim repertuarze „Iliadę kaszubską", pokazującą różnorodność i barwność postaci występujących w mitologii kaszubskiej.

- Obrzędy, których na Kaszubach przetrwało wiele do dzisiejszych czasów. Obrzędowy rok zaczyna się koło *Gòdów*, czyli świąt Bożego Narodzenia. Niektóre obrzędy zaginęły, jak np.: witanie wiosny, czy ścinanie kani – symbolu zła. Zmienia się obyczajowość ludowa związana z życiem rodzinnym, między innymi z weselami czy narodzinami. Zachowała się natomiast takie zwyczaje jak pusta noc, czyli czas czuwania rodziny przed dniem pogrzebu przy zwłokach zmarłego.
- Zwyczaje, do których można zaliczyć zażywanie tabaki. Tę kaszubską „używkę nikotynową" zażywają do dziś mężczyźni, a czasami również kobiety. Wiąże się to z twórczością ludową w zakresie wyrabiania tabakierek z krowiego rogu.
- Budownictwo charakterystyczne dla Ziemi Kaszubskiej zarówno mieszkalne, jak i gospodarcze, a nierzadko i sakralne. Było to budownictwo drewniane, zrębowe lub ryglowe. Dachy domów kryto strzechą lub gontem. Dom mieszkalny miał często podcień zwany wystawką. Obecnie takich domów na terenie gminy jest już bardzo mało. Zastąpiły je standardowe budynki, prawie wyłącznie murowane.
- Imprezy kulturalne z tradycyjnymi elementami kaszubskimi oraz inne imprezy o charakterze kulturalnym. Obecnie na terenie gminy organizowanych jest szereg imprez w skali roku, z których najważniejsze to: Międzynarodowy Festiwal Akordeonowy, Jazz w Lesie, Rock w Rok, Gminne Dożynki.

2.1.4. Stan walorów środowiska przyrodniczego

Wody podziemne

Głównym horyzontem wód podziemnych na terenie gminy Sulęczyno są wody związane z fluwioglacjalną serią interglacjału eemskiego. Seria ta położona jest bezpośrednio pod glinami zlodowacenia bałtyckiego. Woda występuje często pod znacznym ciśnieniem artezyjskim. Miąższość warstw wodonośnych waha się w granicach od kilku do kilkunastu metrów. W przekroju pionowym tworzy się przeważnie jeden poziom wodonośny, rzadko kilka, z reguły oddzielonych warstwami osadów nieprzepuszczalnych (iły i mułki ilaste). Jego stosunkowo

znaczna miąższość i szerokie rozprzestrzenienie terytorialne, sprawiają że stanowi on największy zbiornik wód podziemnych w utworach czwartorzędowych i główne źródło zaopatrzenia w wodę dla obszaru gminy.
Gmina Sulęczyno położona jest na obszarze jednolitej części wód podziemnych (określona objętość wód podziemnych występującą w obrębie warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych) JCWPd nr 11, 13, i 28 (według Państwowej Służby Hydrogeologicznej).
JCWPd 11, 13 i 28 objęte był monitoringiem w 2012 roku, prowadzonym przez GIOŚ i charakteryzowały się dobrym stanem ilościowym i chemicznym, a także dobrą oceną stanu ogólnego. Na terenie gminy Sulęczyno nie znajdowały się punkty monitoringu. Do oceny brane były punkty rozmieszczone w innych gminach na terenie Powiatu Kartuskiego.

Wody powierzchniowe – rzeki i jeziora
Stan wód płynących (rzek) oraz stojących (jezior) na terenie gminy jest różnorodny (od umiarkowanego do bardzo dobrego), co potwierdzają dane monitoringowe WIOŚ zamieszczone w poniższych tabelach. Na terenie gminy badaną JCWP była Wda do wypływu z jez. Wdzydze (rok badania 2012), natomiast Słupia badana była w biegu poniżej Gminy Sulęczyno, na terenie sąsiedniej Gminy Parchowo (rok badania 2013).

Tab 3. Wyniki badań monitoringowych rzek.

Nazwa rzeki/ stanowiska	Nazwa i kod JCWP	Klasa elementów hydromorfologicznych	Stan/potencjał ekologiczny
Słupia/ Parchowo	Słupia do wypł. z Jez. Żukówko PLRW2000254721739	II (dobry)	II (dobry)
Wda/Borsk	RW200025294379 Wda do wypł. z Jez. Wdzydze	III (umiarkowany)	III (umiarkowany)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Raport o stanie środowiska w województwie pomorskim w roku 2012, 2013, WIOŚ.

Badanymi na terenie gminy jeziorami były Węgorzyno i Mausz Duży (rok badania 2011).

Tab 4. Wyniki badań monitoringowych jezior.

Nazwa jeziora	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych	Stan ekologiczny
Węgorzyno	II klasa	Stan poniżej dobrego	Umiarkowany
Mausz Duży	I klasa	Dobry	Bardzo dobry

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Raport o stanie środowiska w województwie pomorskim w roku 2011, WIOŚ.

Ze względu na brak takiego samego zakresu badań w każdym roku oraz w tych samych punktach pomiarowych, trudno jest określić tendencje zmian jakości wód oraz stan aktualny dla części jezior oraz rzek.

Na terenie gminy Sulęczyno w 2013 r. funkcjonowały 2 miejsca wykorzystywane jako kąpieliska. Badania jakości wody przeprowadzone zostały przez ich organizatorów (przed rozpoczęciem sezonu oraz w trakcie jego trwania), w następujących miejscach:

- Jez. Mausz, miejsce wykorzystywane do kąpieli przy Ośrodku Szkoleniowo - Rehabilitacyjnym „MAUSZ",
- Jez. Węgorzyno, gminne miejsce wykorzystywane do kąpieli w Sulęczynie.

We wszystkich badanych miejscach woda spełniała wymagania określone w obowiązujących przepisach prawnych.

Klimat

Ze względu na znaczne wyniesienie ponad poziom morza oraz względem otaczających terenów, klimat Pojezierza Kaszubskiego a tym samym Gminy Sulęczyno charakteryzuje się:

- stosunkowo niskimi temperaturami latem (średnia temp. lipca do 17°C) i zimą (średnia temp. stycznia do –2,5°C),
- niską średnią roczna temperaturą powietrza – około 6,5 °C,
- stosunkowo dużą liczbą dni mroźnych i bardzo mroźnych,
- wysokimi opadami średnio rocznie 600 - 700 mm, często rocznie ponad 700 mm, z największymi opadami w lipcu średnio 90 - 100 mm,
- dużą wilgotnością względną powietrza wynosząco ponad 80 % (X – II),
- dużą liczbą dni pochmurnych i dużą liczbą dni z mgłą,
- dominacją wiatrów z kierunków zachodnich.

Powietrze

Gmina Sulęczyno znajduje się według podziału na strefy, w których dokonuje się rocznej oceny stanu powietrza, w strefie pomorskiej. Według rocznej oceny jakości powietrza w województwie pomorskim za rok 2013 strefa pomorska, biorąc pod uwagę ochronę zdrowia, została zaklasyfikowana w klasie C (powyżej poziomu dopuszczalnego) i D2 dla ozonu (powyżej poziomu celu długoterminowego). Niedotrzymane zostały w tym przypadku poziomy dopuszczalne dla pyłu PM2,5, PM10, B(a)P, O3. W związku z zanotowanymi przekroczeniami opracowany został „Program ochrony powietrza (POP) dla strefy pomorskiej na lata 2013 – 2016 z perspektywą na lata następne, w której został przekroczony poziom dopuszczalny pyłu zawieszonego PM10 oraz poziom docelowy benzo(a)pirenu" (Uchwała nr 753/XXXV/13 Sejmiku Województwa Pomorskiego w sprawie określenia Programu ochrony powietrza dla strefy pomorskiej z dnia 25 listopada 2013 r.).

Ze względu na wartości pozostałych substancji, takich jak: SO2, NO2, CO, C6H6, Pb, As, Cd i Ni, strefę pomorską zaklasyfikowano w klasie A (nieprzekraczająca poziomu dopuszczalnego), oznacza to, że nie notowano przekroczeń w tym zakresie.

Klasyfikacja stref ze względu na ochronę roślin okazała się bardzo korzystna dla strefy pomorskiej, ponieważ uzyskała klasę A.

Na terenie Gminy Sulęczyno nie prowadzono badań monitoringowych jakości powietrza atmosferycznego. Do oceny stanu powietrza atmosferycznego wykorzystuje się dane z punktów zlokalizowanych na terenie innych gmin Powiatu Kartuskiego – na stacji w Kartuzach (pomiar manualny) i na stacjach w Dzierżążnie (Gmina Kartuzy), Sierakowicach, Egiertowie (Gmina Somonino) i Żukowie (Gmina Żukowo) (pomiary pasywne). Na stacjach zlokalizowanych na terenie Powiatu nie odnotowano przekroczeń poziomów dopuszczalnych.

Hałas

Postępująca urbanizacja i rozwój komunikacji drogowej powodują, że z każdym dniem zwiększają się uciążliwości wynikające ze stałego narastania hałasu. Mają one wpływ na stan psychiczny i zdrowie człowieka.

Zagrożenie hałasem i wibracjami charakteryzuje się mnogością źródeł i powszechnością występowania. Najbardziej uciążliwymi emitorami hałasu i wibracji, mającymi zasadniczy wpływ na klimat akustyczny środowiska, są: trasy komunikacyjne (pojazdy samochodowe, motocykle, ciągniki, pociągi), zakłady produkcyjne, place budowy oraz miejsca publiczne takie jak: centra handlowe, deptaki, skwery oraz inne miejsca zbiorowego nagromadzenia ludności.

Hałas jest obecnie traktowany jako jeden z czynników zanieczyszczających środowisko.

Klimat akustyczny na terenie gminy Sulęczyno, w największym stopniu, kształtują źródła komunikacyjne - główne trasy ruchu samochodowego. Układ drogowy w Gminie tworzą: drogi wojewódzkie, drogi powiatowe i drogi gminne.

Zgodnie z danymi ZDW w Gdańsku na drodze 214 i 228 badano natężenie ruchu w 2010 roku. Na drodze 214 badania przeprowadzono na trzech odcinkach, w tym na odcinku Puzdrowo - Klukowa Huta biegnącym przez Gminę Sulęczyno. Na drodze 228 na 5 odcinkach, w tym dwóch przebiegających przez teren Gminy Sulęczyno: odcinek Pomysk Wielki – Sulęczyno i odcinek Sulęczyno - Klukowa Huta.

Tab 5. Natężenie ruchu na wybranych odcinkach dróg 214 i 228.

Numer drogi	Odcinek	Długość (km)	Pojazdy silnikowe ogółem	Motocykle	Samochody osobowe mikrobusy	Lekkie samochody ciężarowe dostawcze	Samochody ciężarowe	Autobusy	Ciągniki rolnicze
214	Puzdrowo - Klukowa Huta	13,6	1 877	38	1 615	98	113	11	2
228	Pomysk Wielki - Sulęczyno	17,4	1 868	7	1 583	143	99	30	6
228	Sulęczyno - Klukowa Huta	8,6	2 072	29	1 857	75	74	33	4

Źródło: Zarząd Dróg Wojewódzkich w Gdańsku, GPR 2010

Dla odcinków dróg powiatowych przebiegających przez teren Gminy Sulęczyno nie prowadzono badań natężenia ruchu. Dla dróg gminnych nie prowadzi się żadnych badań monitoringowych.

Obszary problemowe:

- potrzeba ochrony kultury kaszubskiej przed zanikiem i asymilacją,
- niewykorzystanie posiadanych walorów kulturowych i naturalnych dla rozwoju gminy,
- niewystarczająca i zróżnicowana jakość wód jezior i rzek na terenie gminy,
- zanieczyszczenie powietrza wynikające z tzw. niskiej emisji,

2.2. Rozwój społeczny gminy

2.2.1. Uwarunkowania demograficzne

Według informacji GUS w 2014 roku gminę zamieszkiwało w sumie 5 325 mieszkańców, co wskazywało, że ludność gminy stanowi 4,3 % ludności powiatu kartuskiego i 0,24% mieszkańców całego województwa pomorskiego. Liczby te wskazują, że gęstość zaludnienia na terenie gminy sięga obecnie poziomu 38,9 osób/km^2 i jest znacznie mniejsza zarówno od wielkości notowanych w skali całego powiatu (113 osób/km^2) jak i województwa (126 osób/km^2). Wśród mieszkańców gminy nieznacznie przeważają mężczyźni – 51 % mieszkańców gminy, kobiety natomiast stanowią 49 % mieszkańców.

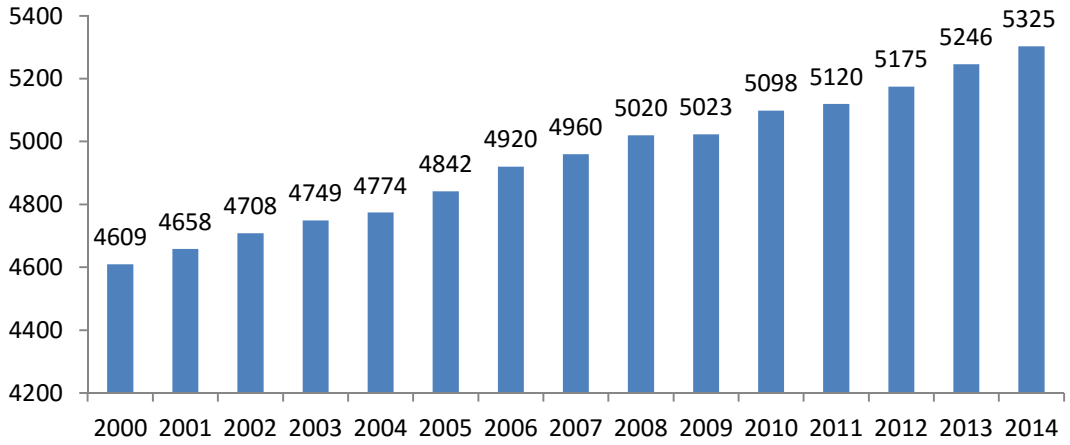
Według danych Urzędu Gminy w Sulęczynie zdecydowanie największą miejscowością w gminie jest siedziba władz gminnych – miejscowość Sulęczyno licząca 1 543 osoby, czyli 29 % populacji gminy. Innymi należącymi do największych w gminie wsi są: Węsiory (616 mieszkańców) i Mściszewice (602 mieszkańców) oraz Podjazdy (272 mieszkańców).

Tab 6. Liczba mieszkańców gminy Sulęczyno wg. miejscowości sołeckich w 2014 roku.

Sołectwo	Liczba mieszkańców	Sołectwo	Liczba mieszkańców	Sołectwo	Liczba mieszkańców
Borek	172	Podjazdy	272	Węsiory	616
Kistowo	218	Sucha	26	Zdunowice	43
Mściszewice	602	Sulęczyno	1543	Żakowo	202

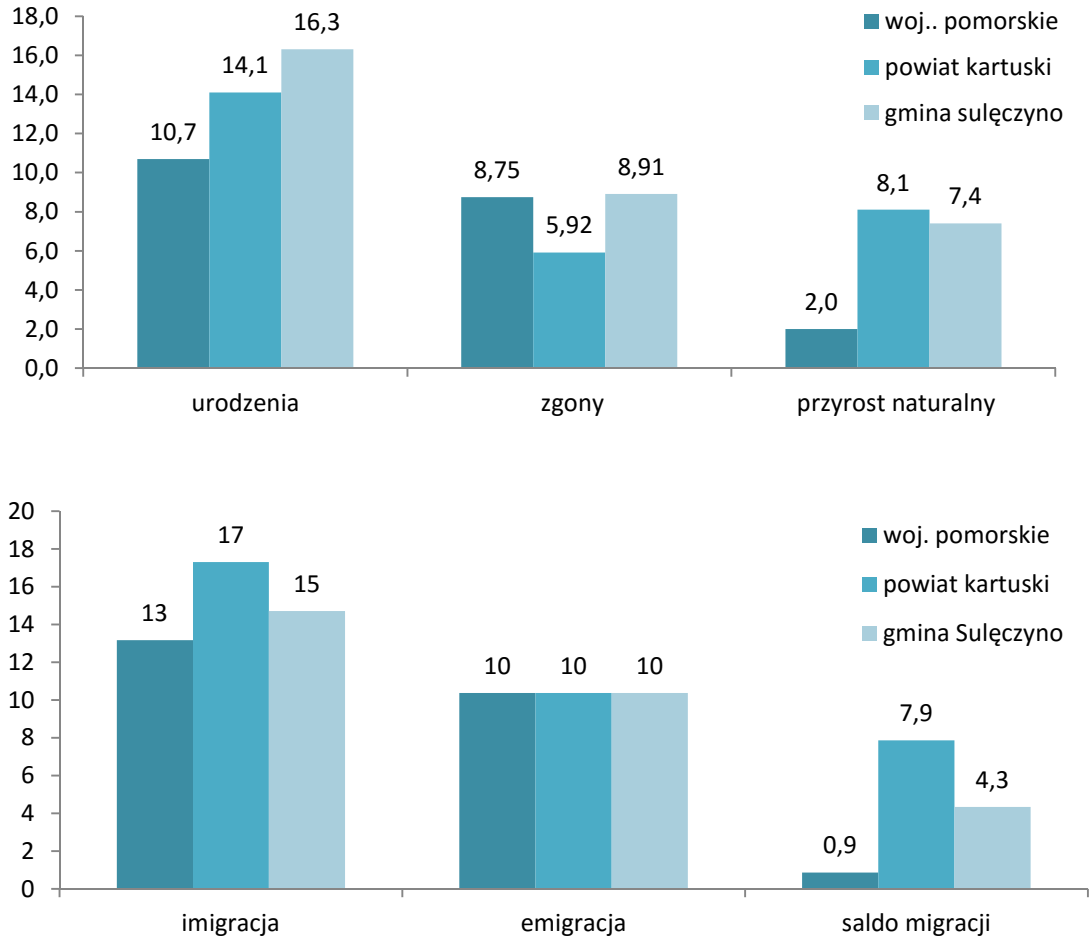
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Sulęczynie.

Analiza zmian liczby mieszkańców gminy w okresie ostatnich 14 lat wskazuje na systematyczny i dynamiczny wzrost liczby ludności analizowanego obszaru. Dane GUS wskazują, że w latach 2000-2014 liczba mieszkańców gminy Sulęczyno wzrosła o 716 osoby, czyli ponad 15 % populacji. Jest to wzrost bardzo wysoki i stanowi zjawisko charakterystyczne dla całego obszaru powiatu kartuskiego. Szczegółowe dane dotyczące zmian liczby mieszkańców gminy przedstawia poniższy wykres.

Rys 4. Liczba mieszkańców gminy Sulęczyno w latach 2000 – 2014.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

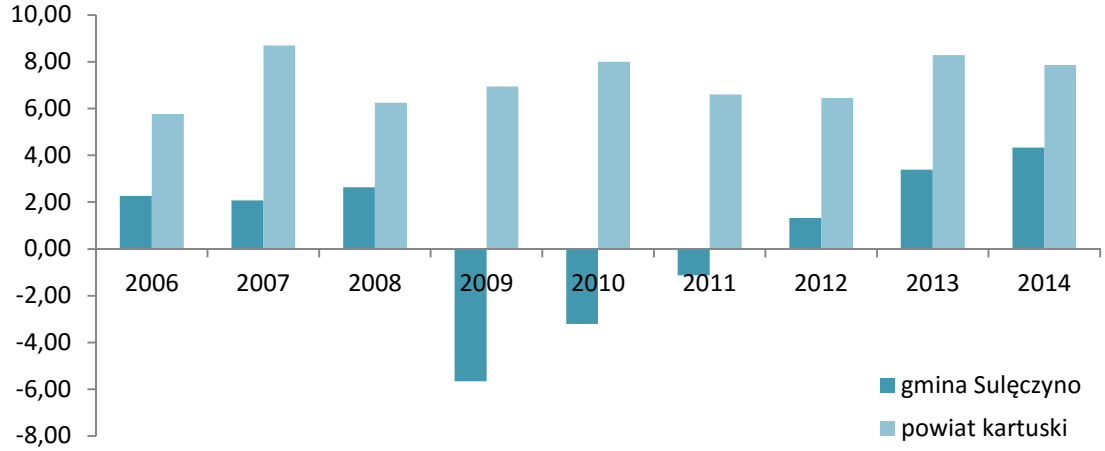
Na wzrost liczby mieszkańców gminy składa się przede wszystkim wysoki poziom przyrostu naturalnego, który w 2014 roku sięgnął poziomu 7,4‰ i był nieco niższy od średniej dla powiatu (8,1‰), ale znacznie wyższy od średniej dla całego województwa pomorskiego (2,0‰). O wysokim poziomie tego wskaźnika decyduje przede wszystkim wysoki poziom liczby urodzeń, który w ostatnim badanym roku sięgnął poziomu 16,30 ‰ i był wyższy od średniej dla regionu. Wielkość przyrostu naturalnego w gminie w latach 2002 – 2014 wahała się w granicach 3 – 13,5 ‰ i była w latach 2010 - 2014 wyższa od średniej dla województwa pomorskiego. Jednym z czynników decydujących o wysokim poziomie liczby urodzeń w gminie jest wysoki – wyższy od średniej dla powiatu i województwa, poziom liczby zawieranych w gminie małżeństw, który w 2014 roku osiągnął wartość 8,1 ‰ przy 6 ‰ w skali powiatu i 4,9 ‰ w skali całego województwa pomorskiego.

Rys 5. Podstawowe wskaźniki demograficzne dla gminy Sulęczyno na tle powiatu kartuskiego i województwa pomorskiego w 2014 roku.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Odmiennie niż ma to miejsce w przypadku przyrostu naturalnego przedstawia się sytuacja w zakresie salda migracji na obszarze gminy Sulęczyno.

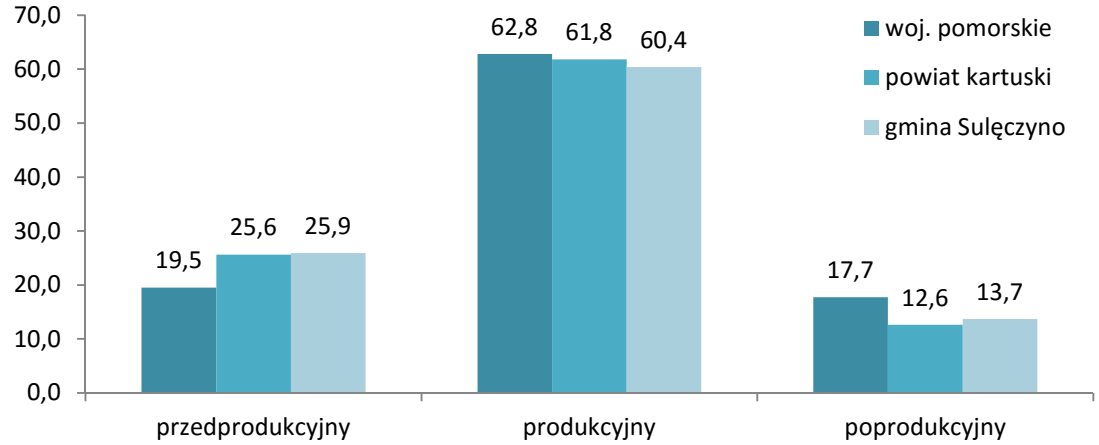
W ostatnim badanym roku wielkość salda migracji wyniosła 4,3 ‰ co było wielkością niższą od średniej dla całego powiatu kartuskiego (7,9 ‰) i jednocześnie wyższą od średniej dla województwa pomorskiego (0,9 ‰). Dodatnie saldo migracji w Gminie Sulęczyno wynika z przewagi ilości osób zameldowanych nad liczbą osób wymeldowanych w roku 2014. Podobnie dodatnie saldo migracji jest zarówno w Powiecie Kartuskim jak i województwie pomorskim. Dane te wskazują w konsekwencji na średnią na tle powiatu i województwa mobilność ludności gminy Sulęczyno.
Wielkość salda migracji w gminie Sulęczyno była zróżnicowana na przestrzeni kilku ostatnich lat. W roku 2009 saldo osiągnęło najniższą w badanych latach wartość (-5,66 ‰) świadczącą o przewadze liczby wymeldowań nad liczbą zameldowań na terenie gminy Sulęczyno - od tamtego czasu saldo migracji systematycznie rośnie, choć w dalszym ciągu utrzymuje się znacznie poniżej średniej powiatowej.

Rys 6. Saldo migracji na terenie gminy Sulęczyno na tle powiatu kartuskiego w latach 2006 – 2014.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Struktura wieku mieszkańców gminy Sulęczyno wskazuje na relatywnie młodszą strukturę wiekową ludności gminy na tle mieszkańców całego regionu. Dane statystyczne dotyczace struktury wieku ludności gminy na tle powiatu uwidaczniają wyższy niż w powiecie (nieznacznie) i województwie pomorskim udział młodych mieszkańców wchodzących dopiero w wiek produkcyjny i niższy niż w województwie udział w populacji gminy ludności w wieku poprodukcyjnym. Zjawisko to widoczne jest przede wszystkim w porównaniu sytuacji w gminie z sytuacją pod tym względem w skali całego województwa. Jest to zjawisko pozytywne i świadczy o relatywnie „młodej" strukturze mieszkańców gminy – jest ono jednocześnie wynikiem opisanych powyżej: wysokiego poziomu urodzeń oraz wskaźnika przyrostu naturalnego. Dane te wskazują, że ludność gminy Sulęczyno cechuje się wyższym udziałem mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (25,9 %) niż średnia w regionie i odpowiednio niższym udziałem osób w wieku produkcyjnym (60,4 %) i poprodukcyjnym (13,7 %) – co potwierdza młodą strukturę wieku ludności gminy. Następstwem tego jest wyższy od średniej poziom wskaźnika obciążenia

demograficznego, wskazującego na stosunek liczby mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym do mieszkańców w wieku produkcyjnym, który na terenie gminy wynosi 65,6 % przy 61,8 % w skali powiatu i 59 % w skali całego województwa.

Rys 7. Struktura wieku mieszkańców gminy Sulęczyno na tle powiatu kartuskiego i wojewodztwa pomorskiego w 2014 roku według ekonomicznych grup wieku.

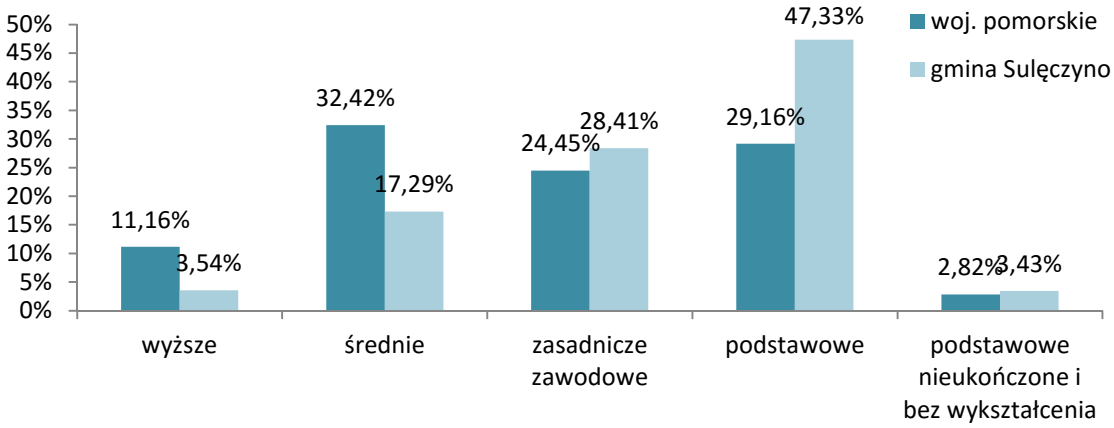
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

2.2.2. Wykształcenie mieszkańców

Jednym z najważniejszych wskaźników świadczących o rozwoju sfery społecznej na danym obszarze jest poziom i struktura wykształcenia jego mieszkańców. W tym zakresie dane oficjalnej statystyki publicznej GUS z 2002 roku (najnowsze dostępne) wskazują, że wykształcenie mieszkańców gminy Sulęczyno jest znacznie niższe od średniej dla całego województwa co jest charakterystyczne dla mieszkańców obszarów wiejskich. Wśród populacji gminy przeważają zdecydowanie osoby z wykształceniem podstawowym, które stanowią aż 47,33 % mieszkańców tego obszaru. Na kolejnym miejscu z również bardzo wysokim udziałem znajdują się mieszkańcy z wykształceniem zasadniczym zawodowym stanowiący 28,41 % mieszkańców gminy. Jednocześnie bardzo niski odsetek mieszkańców posiada wykształcenie powyżej średniego – cytowane dane wskazują, że ten rodzaj wykształcenia posiada zaledwie 3,54 % mieszkańców gminy.

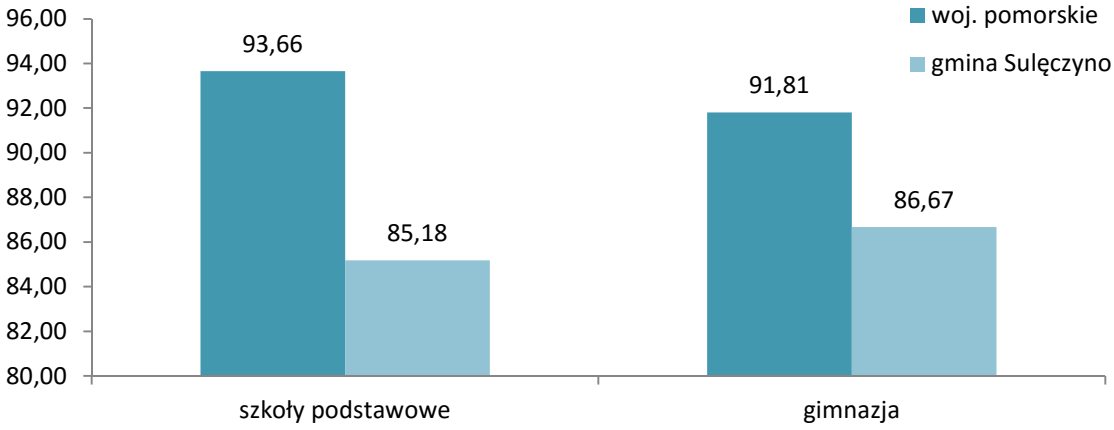
Porównanie sytuacji w tym zakresie ze średnią dla województwa pomorskiego wskazuje, na znacznie wyższy udział na terenie gminy mieszkańców z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym przy jednoczesnym znacznie niższym udziale mieszkańców z wykształceniem średnim i wyższym. Na terenie gminy wykształcenie podstawowe oraz zasadnicze zawodowe posiada obecnie w sumie aż 75,74 % jej mieszkańców przy poziomie tego wskaźnika w skali województwa wynoszącym 53,61 %. Podobnie duże dysproporcje są widoczne w przypadku odsetka osób z wykształceniem średnim, których w skali województwa jest niemal dwukrotnie więcej niż ma to miejsce w skali gminy oraz przede wszystkim wykształceniem wyższym, gdzie udział osób

z tym wykształceniem w gminie jest ponad 3-krotnie niższy niż ma to miejsce w skali całego województwa.
Zacytowane dane świadczą o znacznie gorszej sytuacji pod względem wykształcenia na terenie gminy niż ma to miejsce w skali całego województwa.

Rys 8. Struktura wykształcenia mieszkańców gminy Sulęczyno na tle województwa pomorskiego w 2002 roku.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jednym z elementów wpływających na poziom wykształcenia mieszkańców oraz wskazującym na ich dostęp do edukacji jest poziom wskaźnika skolaryzacji netto mówiący o relacji liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. W tym zakresie na terenie gminy widoczna jest gorsza sytuacja w dostępie mieszkańców do edukacji na poziomie podstawowym i gimnazjalnym aniżeli w województwie pomorskim. Poziom wskaźników skolaryzacji na analizowanym terenie jest znacznie niższy niż ma to miejsce w skali całego województwa zarówno w zakresie szkoły podstawowej jak i gimnazjum.

Rys 9. Współczynnik skolaryzacji netto na terenie gminy Sulęczyno na tle województwa pomorskiego w 2013 roku w %.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Opieka zdrowotna na terenie gminy Sulęczyno opiera się na działalności Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Kostrzewscy Spółka cywilna.
Zakład zlokalizowany jest w Sulęczynie przy ulicy Kaszubskiej i oferuje usługi w zakresie działalności leczniczej oraz ambulatoryjnej świadczeń zdrowotnych. W ramach NZOZ działają:

a) Poradnie:
   - Poradnia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej,
   - Poradnia pediatryczna,
   - Poradnia stomatologiczna,
   - Poradnia położniczo – ginekologiczna,
   - Poradnia pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej,

b) Gabinety:
   - Gabinet diagnostyczno - zabiegowy,
   - Punkt szczepień
   - Gabinet pielęgniarki medycyny szkolnej

c) Zespół transportu sanitarnego.

NZOZ w Sulęczynie świadczy usługi od poniedziałku do piątku w godzinach od 8 do 18.

Ponadto w zakresie ochrony zdrowia w gminie funkcjonuje apteka. W zakresie dostępu do opieki szpitalnej, najbliżej położonymi szpitalami dla mieszkańców gminy są obiekty szpitalne w Bytowie, Kościerzynie oraz Kartuzach.

W zakresie pomocy społecznej obowiązki samorządu gminy pełni Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zlokalizowany przy ul. Kaszubskiej 26 w Sulęczynie. Pomoc społeczna stanowi ważny system wsparcia osób i grup społecznych znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, której nie są oni w stanie przezwyciężyć i rozwiązać samodzielnie. Polityka pomocy społecznej w Sulęczynie ukierunkowana jest na podejmowanie różnorodnych działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ma na celu udzielenie im zarówno świadczeń jak i usług, które powodują zmianę sytuacji społecznej i materialnej tych osób/grup. Pracownicy zatrudnieni w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej spełniają wymagania ustawowe w zakresie posiadania kwalifikacji i wykonują swoje obowiązki stosownie do zdiagnozowanych potrzeb mieszkańców gminy - zarówno indywidualnych, jak i zbiorowych potrzeb społeczności lokalnej - w oparciu o obowiązujące przepisy prawa.
Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia usług przez Ośrodek odpowiada okolicznościom uzasadniającym udzielenie pomocy oraz realnym możliwościom finansowym Ośrodka. Świadczenia udzielane są na wniosek osoby zainteresowanej, jej przedstawiciela ustawowego bądź innej osoby lub z urzędu.

Podstawą przyznania świadczenia z pomocy społecznej jest przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego w miejscu zamieszkania osoby, która o tę pomoc się ubiega. Podejmowane działania dotyczą pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych wraz z funduszem alimentacyjnym.

W zakresie opieki społecznej w gminie Sulęczyno przyjęto **Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2015-2020. Rozwiązywaniem problemów związanych z przemocą w rodzinie zajmuje się powołany w 2015 roku** Gminny Zespół Interdyscyplinarny, do którego zadań należą: opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie, integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, których przedstawiciele wchodzą w skład Zespołu, diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy Sulęczyno, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym, inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc, dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

W 2014 roku ze wszystkich form pomocy świadczonych przez GOPS wynikających z ustawy o pomocy społecznej skorzystało łącznie - 716 mieszkańców w 193 rodzinach. Oznacza to, że około 13,5 % mieszkańców gminy Sulęczyno było objętych pomocą społeczną. Ze świadczeń rodzinnych przyznanych na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych skorzystało 562 rodzin, natomiast z ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów skorzystało 17 rodzin. Łączna liczba rodzin uprawnionych do zasiłku dla opiekuna wynosi 17. Łącznie z zasiłku dla opiekuna na podstawie ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów skorzystało 20 osób. W roku 2014 rzeczywista liczba rodzin korzystających z ośrodka bez względu na rodzaj i formę przyznanego świadczenia wyniosła 625.

W latach 2012 - 2014 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulęczynie obejmował wsparciem finansowym odpowiednio: 136, 128, 144 rodziny, w których przebywało: w roku 2012 - 429 osób, w roku 2013 - 409 osób, w roku 2014 - 452 osoby.

Dla rodzin objętych pomocą społeczną Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulęczynie przyznawał w latach 2012 – 2014 świadczenia, których ilościowy rozkład przedstawia poniższa tabela.

Tab 7. Liczba osób i rodzin objętych świadczeniami na terenie gminy Sulęczyno.

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie			
Liczba rodzin	198	198	193
Liczba osób w rodzinach	753	759	716
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie pieniężne			

Liczba rodzin	136	128	144
Liczba osób w rodzinach	429	409	452
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie niepieniężne			
Liczba rodzin	109	112	98
Liczba osób w rodzinach	545	552	504

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej 2014, GOPS w Sulęczynie.

Wśród świadczeń udzielonych przez GOPS w Sulęczynie dominują posiłki dla dzieci, którymi wspomożono w 2012 roku - 223 osoby, 2013 – 230 osób, 2014 – 211 osób. Szczegółowe dane w zakresie rodzajów udzielanych świadczeń przedstawia poniższa tabela.

Tab 8. Udzielone świadczenia.

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej (zasiłek stały)			
Liczba osób	21	24	27
Liczba świadczeń	153	231	276
Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej (zasiłek okresowy)			
Liczba osób	51	41	45
Liczba świadczeń	223	167	176
Zasiłek celowy ogółem			
Liczba osób	112	120**	133
Zasiłek celowy przyznany w ramach programu wieloletniego "pomoc państwa w zakresie dożywiania"			
Liczba osób	25	33	30
Liczba świadczeń	35	46	53
Posiłek - świadczenie przyznane w ramach programu wieloletniego "pomoc państwa w zakresie dożywiania" – dla dzieci (świadczenie niepieniężne)			
Liczba osób	223	230	211
Liczba świadczeń	32864	31073	28795

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej 2014, GOPS w Sulęczynie.

Z analizy danych dotyczących przyczyn występowania trudnej sytuacji życiowej uprawniającej mieszkańców gminy do korzystania z pomocy społecznej wynika, że głównym powodem korzystania z pomocy społecznej są: ubóstwo oraz długotrwała lub ciężka choroba w rodzinie. W dalszej kolejności plasuje się niepełnosprawność, potrzeba ochrony macierzyństwa (wielodzietność) oraz bezrobocie.

W gminie Sulęczyno z roku na rok wzrasta liczba rodzin objęta pomocą ze względu na dotykające je bezrobocie, a także problemy związane z bezradnością w sprawach opiekuńczo - wychowawczych (znaczny wzrost w latach 2011 – 2012), przemocą w rodzinie oraz potrzebą ochrony macierzyństwa. Tendencję spadkową w latach 2013 – 2014 wykazuje liczba rodzin objętych pomocą z uwagi na ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwałą lub ciężką chorobę i alkoholizm.

Tab.9. Liczba korzystających z pomocy społecznej na terenie gminy Sulęczyno ze względu na powód trudnej sytuacji życiowej w latach 2012 - 2014.

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Ubóstwo			
Liczba rodzin	118	133	129
Liczba osób w rodzinach	502	560	524
Bezrobocie			
Liczba rodzin	48	51	56
Liczba osób w rodzinach	163	171	190
Niepełnosprawność			
Liczba rodzin	108	106	90
Liczba osób w rodzinach	375	364	294
Długotrwała lub ciężka choroba			
Liczba rodzin	183	180	165
Liczba osób w rodzinach	715	705****	618
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych			
Liczba rodzin	11	22	23
Liczba osób w rodzinach	38	74	85
Alkoholizm			
Liczba rodzin	15	16	10
Liczba osób w rodzinach	49	55	32
Potrzeba ochrony macierzyństwa			
Liczba rodzin	60	61	62
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego			
Liczba rodzin	2	2	3
Liczba osób w rodzinach	2	7	5
Przemoc w rodzinie			
Liczba rodzin	4	5	6
Liczba osób w rodzinach	14	22	30

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej 2014, GOPS w Sulęczynie.

Edukacja

W zakresie dostępu do infrastruktury edukacyjnej gmina Sulęczyno posiada dobrze rozwiniętą sieć szkół podstawowych i gimnazjów oraz niedobór placówek przedszkolnych oraz żłobków. Obecnie na terenie gminy funkcjonuje 8 tego typu jednostek publicznych, których organem prowadzącym jest gmina Sulęczyno. Należą do nich:

- Zespół Szkół w Sulęczynie (Szkoła Podstawowa, Gimnazjum);
- Zespół Szkół w Mściszewicach(Szkoła Podstawowa, Gimnazjum);
- Szkoła Podstawowa w Węsiorach;
- Szkoła Podstawowa w Podjazach;
- Szkoła Podstawowa w Borku Kamiennym;
- Przedszkole Samorządowe w Sulęczynie;
- Oddział przedszkolny w Mściszewicach;
- Oddział przedszkolny w Węsiorach.

Stan infrastruktury edukacyjnej na terenie gminy przedstawia poniższa tabela. W 2013 roku w gminie funkcjonowały 2 gimnazja publiczne, do których uczęszczało w sumie 191 uczniów. W zakresie szkolnictwa na poziomie podstawowym w gminie funkcjonowało 5 szkół podstawowych, do których uczęszczało 377 dzieci. W przypadku nauczania przedszkolnego na terenie gminy

Sulęczyno dzieci mogą w tym zakresie korzystać z nauki w dwóch oddziałach przedszkolnych istniejących przy szkołach podstawowych oraz jednego przedszkola. Obecnie na terenie gminy do przedszkola uczęszcza 145 uczniów.

Tab 10. Stan edukacji przedszkolnej, podstawowej i gimnazjalnej na terenie gminy Sulęczyno w 2013 roku.

Gimnazja dla dzieci i młodzieży				
ogółem	**liczba uczniów w przeliczeniu na jeden oddział**	**oddziały w szkołach**	**nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni**	**uczniowie**
2	21	9	16,73	191
Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży				
ogółem	**liczba uczniów w przeliczeniu na jeden oddział**	**oddziały w szkołach**	**nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w etatach**	**uczniowie**
5	12	31	40,88	377
Przedszkola bez specjalnych				
ogółem	**liczba uczniów w przeliczeniu na jeden oddział**	**oddziały**	**nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w etatach**	**Dzieci ogółem**
1	21	7	7,87	145

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Kultura

Główną instytucją publiczną zaspokajającą potrzeby kulturalne gminy jest Gminny Ośrodek Kultury z siedzibą przy ul. Zielona Droga 1 w Sulęczynie. Podstawowym zadaniem Gminnego Ośrodka Kultury jest zaspokajanie potrzeb i aspiracji kulturalnych społeczeństwa poprzez :

- tworzenie i upowszechnianie różnych dziedzin kultury oraz sztuki profesjonalnej i amatorskiej,
- inicjowanie określonych zadań z zakresu kultury,
- prowadzenie rejestru placówek upowszechniania kultury w gminie,
- udzielanie pomocy programowej i organizacyjnej społecznemu ruchowi kulturalno-oświatowemu,
- organizowanie czynnego uczestnictwa mieszkańców wsi w różnorodnych formach działalności kulturalno-wychowawczej i rozrywkowej prowadzonej w ramach własnych,
- wspomaganie organizacji, stowarzyszeń i instytucji upowszechniających oświatę i kulturę.

Gminny Ośrodek Kultury w Sulęczynie jest koordynatorem działalności kulturalnej na terenie gminy Sulęczyno i do jego zadań należy:

- wypracowanie programu działalności kulturalno – wychowawczej,
- inspirowanie i opieka nad działalnością zespołów folklorystycznych, muzycznych, tanecznych, teatralnych,
- prowadzenie pracy środowiskowej, organizowanie imprez oświatowych, artystycznych i rozrywkowych dla mieszkańców,

- utrwalanie tradycji regionalnych oraz popularyzacja osiągnięć kulturalnych regionu Kaszub i Pomorza,
- organizowanie różnorodnych form pracy z dziećmi i młodzieżą,
- współdziałanie z organizacjami sportowo – turystycznymi w krzewieniu kultury fizycznej,
- organizowanie obchodów przeglądów, konkursów, wystaw, festiwali i innych imprez kulturalno – oświatowych,
- prowadzenie rejestru działalności placówek upowszechniania kultury,koordynacja rozwoju turystyki i promocja gminy,
- koordynacja rozwoju turystyki i promocja gminy,
- prowadzenie działalności informacyjnej,
- tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w programach kulturalnych, społecznych i rekreacyjno – sportowych.

Podstawową działalnością kulturalną na terenie gminy zwłaszcza w zakresie działalności GOK jest organizacja (we współpracy ze szkołami i organizacjami pozarządowymi) corocznie wydarzeń i imprez o charakterze kulturalnym, rozrywkowym i sportowym. Do stałych zadań realizowanych przez GOK w Sulęczyno należy:

- patronat nad Zespołem „MOTYLKI", promującym kulturę kaszubską,
- prowadzenie grupy teatralnej „Teatr Młodych Gotów",
- organizacja zajęć artystyczno – środowiskowych w GOK-u,
- organizacja pracy i nadzór nad kąpieliskiem,
- organizacja i nadzór nad pracą animatorów na boisku „ORLIK",
- redakcja i oprawa graficzna Gazetki Gminnej „Nowiny z Gminy Sulęczyno",
- bieżąca aktualizacja strony internetowej GOK.

Bardzo ważną rolę w propagowaniu kultury na terenie gminy odgrywa także Gminna Biblioteka Publiczna w Sulęczynie zlokalizowana przy ul. Żeromskiego 12. Swoje zadania Biblioteka realizuje przede wszystkim poprzez:

- Udostępnianie zbiorów bibliotecznych, nowości czytelniczych zarówno w czytelni jak i wypożyczalni;
- Prowadzenie działalności kulturalno-oświatowej, a w szczególności lekcji bibliotecznych, spotkań autorskich, spotkań z muzyką;
- Współpracę z miejscowymi instytucjami kultury i oświaty.

Zadania związane z kulturalno – oświatowym rozwojem gminy Sulęczyno realizują również: Świetlica Wiejska w Kistowie oraz Klub Pracy i kawiarenka internetowa w Sulęczynie.

W zakresie zaspokojenia potrzeb duchowych mieszkańców teren gminy Sulęczyno należy do Dekanatu Stężyckiego, a cały obszar gminy należy pod względem przynależności do Diecezji Pelplińskiej. Na terenie gminy Sulęczyno działają dwie parafie:

- Parafia Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny - Miejscowość: Mściszewice,
- Parafia Trójcy Świętej - Miejscowość: Sulęczyno - do parafii tej należy również kościół filialny Królowej Różańca Świętego w Węsiorach.

Pod względem bezpieczeństwa publicznego główną instytucją dbającą o tę sferę życia społecznego jest Posterunek Policji zlokalizowany w Sulęczynie przy ulicy Żeromskiego 9. Komisariat stanowi jednostkę należącą do Komendy Powiatowej Policji w Kartuzach.

W zakresie bezpieczeństwa pożarowego sytuacja w gminie oparta jest o funkcjonowanie 3 jednostek ochotniczej straży pożarnej zlokalizowanych w miejscowościach: Sulęczyno, Kistowo i Mściszewice.

W zakresie dostępu do infrastruktury turystycznej w bazie danych obiektów zbiorowego zakwaterowania GUS na terenie gminy Sulęczyno zlokalizowanych jest 5 obiektów zbiorowego zakwaterowania w tym 3 całoroczne, oferujące w sumie 555 miejsc noclegowych, w tym 112 całorocznych. W obiektach tych udzielono w 2014 roku w sumie 18 792 noclegów dla ogółem 4 982 turystów. Turystyka na terenie gminy Sulęczyno oparta jest jednak przede wszystkim o najmniejsze obiekty zbiorowego zakwaterowania charakterystyczne dla obszarów wiejskich: gospodarstwa agroturystyczne oraz prywatne pokoje gościnne.

2.2.4. Aktywność społeczna mieszkańców

Miarą aktywności społecznej mieszkańców danego obszaru jest przede wszystkim liczba aktywnie działających organizacji pozarządowych na tym terenie. Jednocześnie bardzo ważnym współczynnikiem w tym zakresie jest poziom uczestnictwa mieszkańców gminy w życiu politycznym mierzony poziomem udziału społeczeństwa w wyborach powszechnych.

Według informacji Starostwa Powiatowego w Kartuzach w 2014 roku w gminie Sulęczyno było zarejestrowanych w sumie 17 organizacji pozarządowych (zarejestrowanych w KRS oraz ewidencji Starostwa Powiatowego w Kartuzach). Wśród istniejących w tym zakresie NGO ponad połowę (10 organizacji) stanowią stowarzyszenia i fundacje zarejestrowane w KRS, 4 organizacje stanowią kluby sportowe oraz UKS, a pozostałe 3 działające organizacje to ochotnicze straże pożarne. Większość funkcjonujących instytucji działa w sferze ogólnie pojętej pomocy społecznej oraz rozwoju społecznego regionu.

W zakresie ilościowym na terenie gminy Sulęczyno istnieje 4,4 % wszystkich organizacji działających na terenie powiatu. Biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców gminy, która stanowi 4,3 % populacji powiatu należy wskazać na proporcjonalny rozwój tej formy aktywności społecznej wśród społeczności gminy.

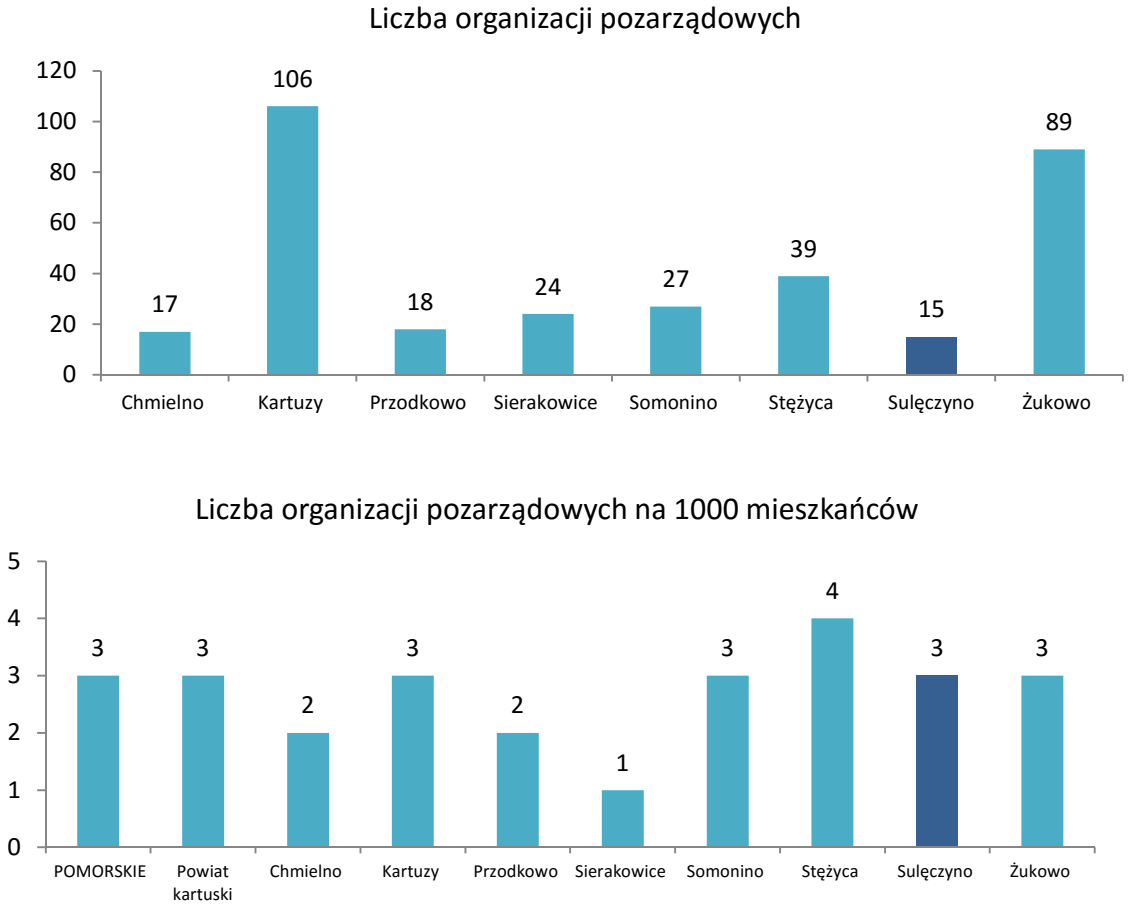
Tab 11. Baza organizacji pozarządowych mających siedzibę na terenie gminy Sulęczyno.

Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Dane kontaktowe	Główny obszar działalności
NGO zarejestrowane w KRS			
1.	Fundacja „Aby chciało się chcieć”	Al. Wojska Polskiego 23 A 83-320 Sulęczyno e-mail: abychcialosiechciec@gmail.com www.care2care.pl	kultura, sztuka, rozwój lokalny
2.	Stowarzyszenie Rozwoju Sołectwa Mściszewice	83-321 Mściszewice 19 e-mail: msciszewice@onet.pl	rozwój lokalny
3.	Gocki Ośrodek Twórczych Inicjatyw Społecznych	ul. Zielona Droga 1 83-320 Sulęczyno e-mail: info@goci.wesiory.pl www.goci.wesiory.pl	rozwój lokalny
4.	Stowarzyszenie Koło Gospodyń Wiejskich Mściszewiczanki	Mściszewice 51 83-321 Sulęczyno e-mail: milenabronk@gmail.com	rozwój lokalny
5.	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Sulęczyno	ul. Żeromskiego 15, 83-320 Sulęczyno	inicjowanie, prowadzenie i wspieranie działań na rzecz rozwoju wsi Sulęczyno oraz ochrona i konserwacja dziedzictwa kulturowego wsi Sulęczyno
6. .	Stowarzyszenie „Aktywne Kistowo”	83-320 Kistowo 24	rozwój lokalny
7.	Pomorski Oddział Polskiego Towarzystwa Walki z Kalectwem	83-320 Ostrów - Mausz 12 58 684-40-09 e-mail: biuro@poptwk.pl www.poptwk.pl	działalność na rzecz osób niepełnosprawnych
8.	Fundacja „Ekokresy”	Węsiory 126, 83-320 Sulęczyno	pomoc społeczna, pomoc osobom potrzebującym
9.	Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Środowiska Nad Jeziorem Stacinko	83-321 Skoczkowo 89	ochrona środowiska przyrodniczego
10.	Fundacja „Deine Chance”	Zdunowice 23 L 83-320 Sulęczyno	wspieranie rodzin dysfunkcyjnych, działalność wychowawcza, integracja europejska
Uczniowskie kluby sportowe i kluby sportowe zarejestrowane w ewidencji Starostwa Powiatowego w Kartuzach			
11.	Uczniowski Klub Sportowy „Młody Sportowiec”	ul. Żeromskiego 16 83-320 Sulęczyno	Sport i rekreacja
12.	Klub Sportowy „Potęga”	Węsiory 55 A 83-320 Sulęczyno	Sport i rekreacja
13.	Gminny Klub Sportowy „Słupia”	ul. Kaszubska 26 83-320 Sulęczyno	Sport i rekreacja
14.	Klub Sportowy „Mściszewice”	83-321 Mściszewice 3	Sport i rekreacja
Ochotnicze Straże Pożarne			
15.	Ochotnicza Straż Pożarna w Sulęczynie	ul. Żeromskiego 5 83-320 Sulęczyno	Ochotnicza straż pożarna

		Prezes Robert Roda	
16.	Ochotnicza Straż Pożarna w Kistowie	83-320 Kistowo Prezes Piotr Kukowski	Ochotnicza straż pożarna
17.	Ochotnicza straż pożarna w Mściszewicach	83-321 Mściszewice Prezes Brunon Klinkosz	Ochotnicza straż pożarna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Kartuzach.

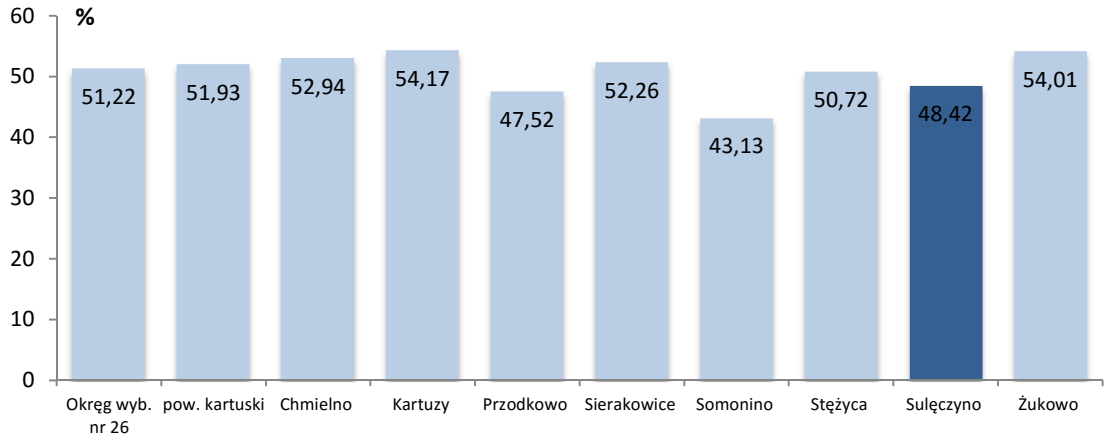
Analiza liczby organizacji pozarządowych i społecznych zarejestrowanych w poszczególnych gminach powiatu kartuskiego (według GUS) wskazuje, że w gminie Sulęczyno jest zarejestrowanych najmniej tego typu organizacji. Uwzględniając jednak stosunkowo niewielką liczbę mieszkańców gminy zauważyć należy, że wskaźnik zarejestrowanych organizacji pozarządowych w stosunku do liczby mieszkańców jest zbliżony do średniego poziomu dla powiatu i województwa. Sytuacja ta wskazuje na przeciętną aktywność społeczności gminy Sulęczyno na tle innych gmin - wyższym wskaźnikiem ilości organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców wykazuje się jedynie gmina Stężyca.

Rys 10. Organizacje pozarządowe w gminie Sulęczyno na tle pozostałych gmin powiatu w sztukach oraz w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w 2014 roku.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Nieco gorzej niż ma to miejsce w przypadku liczby zarejestrowanych organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców przedstawia się aktywność społeczna mierzona zaangażowaniem w życie polityczne, zobrazowana przez udział mieszkańców gminy w wyborach powszechnych. Na podstawie danych

statystycznych pochodzących z ostatnich wyborów do Sejmu i Senatu w 2011 roku należy wskazać, że frekwencja wyborcza w gminie Sulęczyno (48,42 %) była niższa zarówno od średniej dla całego powiatu kartuskiego (51,93 %) jak i całego kraju (48,92 %). Na tle innych gmin powiatu kartuskiego frekwencja wyborcza należała obok dwóch gmin: Przodkowa i Somonina do najniższych na tym obszarze i była znacznie niższa od frekwencja wyborczej dla okręgu nr 26, jaki obejmował powiat kartuski (51,22 %). Opisana sytuacja świadczy o relatywnie niskim zainteresowaniu mieszkańców gminy udziałem w życiu politycznym, przy jednocześnie stosunkowo wysokim zaangażowaniu samych mieszkańców w organizację tego życia w miejscu ich zamieszkania.

Rys 11. Frekwencja wyborcza w gminie Sulęczyno na tle pozostałych gmin powiatu kartuskiego oraz średniej dla okręgu wyborczego nr 26, w wyborach do Sejmu i Senatu RP w 2011 roku.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

Obszary problemowe

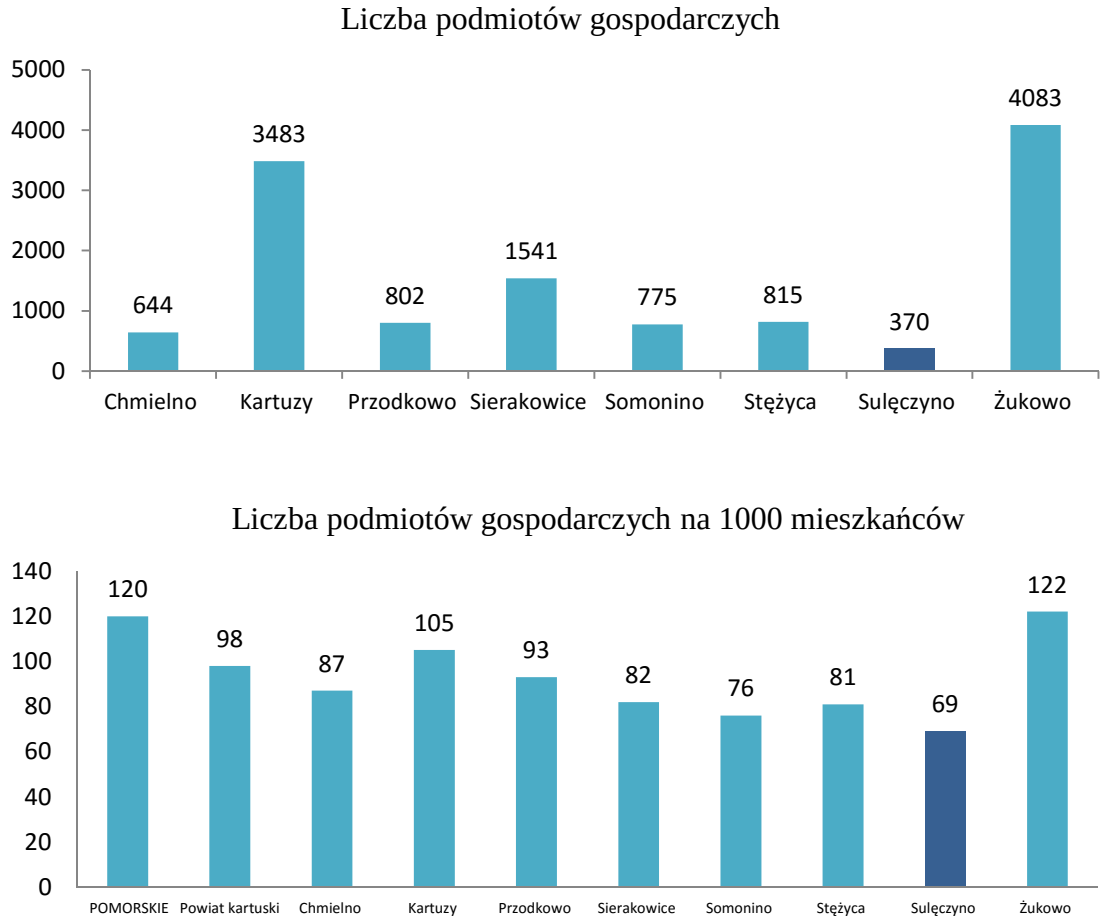
- Wyższy od średniej dla regionu wskaźnik obciążenia demograficznego,
- Niski na tle województwa poziom wykształcenia mieszkańców,
- Niewystarczająca liczba miejsc w przedszkolach i żłobkach na terenie gminy,
- Relatywnie niska aktywność mieszkańców gminy.
-

2.3. SFERA GOSPODARCZA

2.3.1. ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, POZIOM BEZROBOCIA

Według danych GUS na koniec 2014 roku w gminie Sulęczyno było zarejestrowanych w sumie 370 podmiotów gospodarczych. Liczba ta plasuje gminę Sulęczyno na ostatnim miejscu w powiecie kartuskim pod względem bezwzględnej liczby zarejestrowanych firm. Wielkość ta daje wskaźnik rozwoju przedsiębiorczości na poziomie 69 podmiotów/1000 mieszkańców gminy. Porównanie wielkości tego wskaźnika ze średnią dla pozostałych gmin powiatu oraz całego regionu wskazuje, że gmina Sulęczyno charakteryzuje się najniższym poziomem rozwoju przedsiębiorczości w powiecie kartuskim. Wskaźnik ten jest

znacznie niższy niż w powiecie (98/1000 mieszkańców) i województwie pomorskim (120/1000 mieszkańców).

Rys 12. Liczba podmiotów gospodarczych oraz wskaźnik rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy Sulęczyno na tle regionu w 2014 roku.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Pod względem struktury własnościowej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy w sektorze prywatnym widoczna jest zdecydowana dominacja firm prowadzonych przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Przedsiębiorstwa te stanowią w sumie 84,93 % wszystkich firm zarejestrowanych na terenie gminy. Przy tak dużej przewadze tych form działalności pozostałe podmioty charakteryzują się bardzo niskim – symbolicznym udziałem w strukturze przedsiębiorstw.
Pod tym względem struktura ta jest zbliżona do średniej dla powiatu, cechując się jednakże większą dominacją osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i niższym udziałem spółek - handlowych i cywilnych. Widoczny jest w tym zakresie przede wszystkim niski udział spółek handlowych w porównaniu do powiatu.

Tab 12. Struktura własnościowa podmiotów gospodarczych sektora prywatnego zarejestrowanych na terenie gminy Sulęczyno na tle powiatu kartuskiego w 2014 roku.

Jednostka samorządowa	Jedn.	Sektor publ.	Sektor prywatny				
			osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	spółki handlowe	NGO	Spółki cywilne	Spółdzielnie
Powiat kartuski	Liczba	303	10013	899	335	601	34
	%	2,49	82,17	7,38	2,75	4,93	0,28
Gmina Sulęczyno	Liczba	15	310	12	15	11	2
	%	4,11	84,93	3,29	4,11	3,01	0,55

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W przypadku struktury zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w gminie według rodzaju prowadzonej przez nich działalności (sekcji PKD) dane wskazują, na zdecydowaną dominację trzech sekcji, które w sumie stanowią niemal 60 % wszystkich podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy. W opisywanej strukturze zdecydowanie dominują sekcje F i G, tzn. G. handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego; F. budownictwo - które razem stanowią 48 % wszystkich zarejestrowanych firm w gminie. Trzecią sekcją, która dominuje w tej strukturze jest sekcja C - przetwórstwo przemysłowe, której podmioty stanowią w sumie 11,08 % wszystkich firm działających w gminie. Struktura ta jest charakterystyczna dla obszarów wiejskich regionu i jest jednocześnie zbliżona do średniej notowanej w skali całego powiatu - w strukturze podmiotów, którego także dominują trzy wspomniane sekcje.

Tab 13. Struktura podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy Sulęczyno na tle powiatu kartuskiego wg sekcji PKD w 2014 roku.

Sekcja PKD	Powiat kartuski		gmina Sulęczyno	
	Szt.	%	Szt.	%
Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	386	3,08	12	3,24
Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie	25	0,20	2	0,54
Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe	1600	12,79	41	11,08
Sekcja D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	14	0,11	0	0,00
Sekcja E – dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	69	0,55	3	0,81
Sekcja F – Budownictwo	2768	22,12	104	28,11
Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	2699	21,57	75	20,27
Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa	697	5,57	20	5,41
Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	398	3,18	16	4,32
Sekcja J – Informacja i komunikacja	202	1,61	6	1,62
Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	244	1,95	6	1,62
Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	237	1,89	1	0,27
Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	823	6,58	7	1,89
Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	312	2,49	13	3,51
Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	80	0,64	5	1,35
Sekcja P – Edukacja	486	3,88	12	3,24
Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	513	4,10	13	3,51
Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	217	1,73	11	2,97
Sekcja S – Pozostała działalność usługowa i Sekcja T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	743	5,94	23	6,22

Sekcja U – Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0,00	0	0,00
Razem	**12513**	**100**	**370**	**100**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W tym kontekście struktura podmiotów gospodarczych na terenie gminy zarówno pod względem ich własności jak i rodzaju prowadzonej przez nie działalności jest zbliżona do średniej dla regionu i wskazuje, na dominację małych firm o charakterze handlowo – usługowym.

Ostatnim elementem charakteryzującym przedsiębiorczość na terenie gminy jest struktura istniejących firm pod względem skali ich wielkości. W tym zakresie zdecydowanie dominującymi przedsiębiorstwami w gminie są mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 pracowników, które stanowią w sumie 95,95% wszystkich istniejących firm. Pozostałe firmy zatrudniają od 10 do 49 pracowników. Charakterystycznym zjawiskiem jest natomiast fakt, że na terenie gminy nie funkcjonuje żadne przedsiębiorstwo zatrudniające co najmniej 50 pracowników. Struktura ta jest jednak charakterystyczna dla obszarów wiejskich regionu i niewiele się różni od średniej dla powiatu kartuskiego.

Tab 14. Struktura podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy Sulęczyno na tle powiatu kartuskiego wg. wielkości, w 2014 roku.

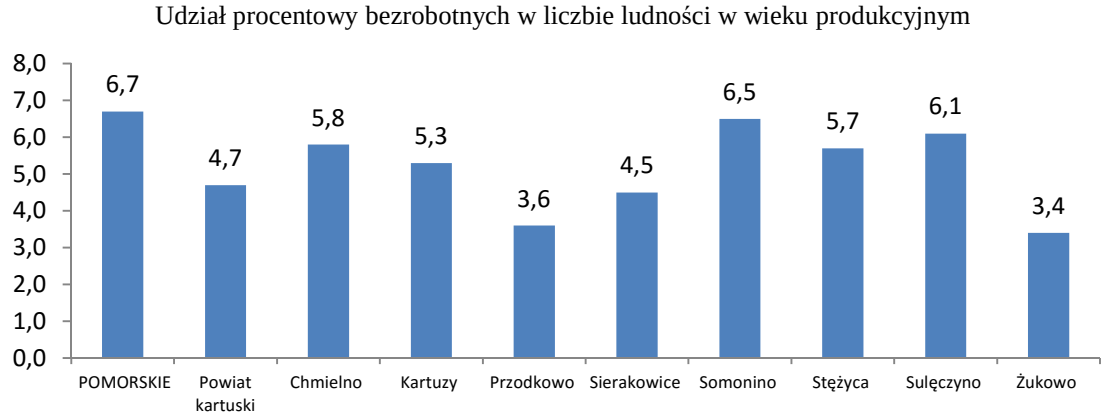
Jednostka terytorialna	**Jedn.**	**Wielkość przedsiębiorstw - liczba pracowników**				
		0-9	**10-49**	**50-249**	**250-999**	**pow. 1000**
powiat kartuski	Szt.	11958	466	81	7	1
	%	95,56	3,72	0,65	0,06	0,01
gm. Sulęczyno	Szt.	355	15	0	0	0
	%	95,95	4,23	0,00	0,00	0,00

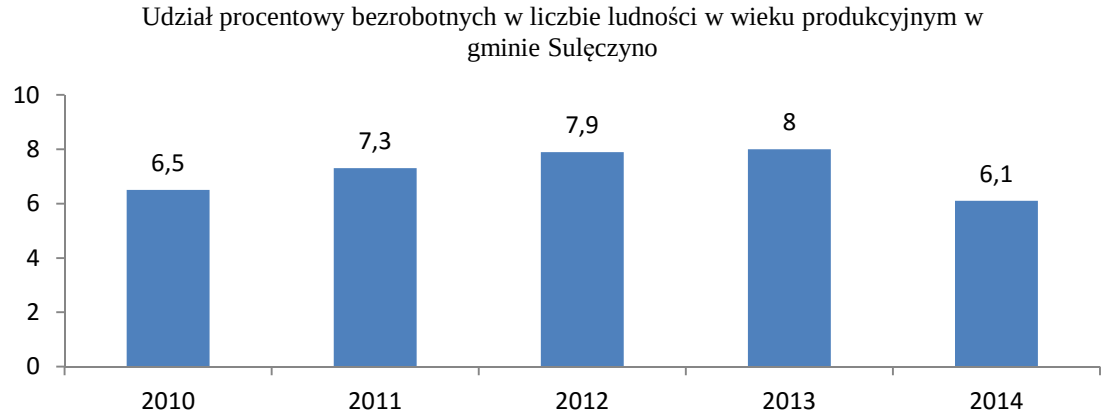
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jednym ze wskaźników świadczących o sytuacji gospodarczej gminy jest wskaźnik poziomu bezrobocia wśród jej mieszkańców. Dane GUS wskazują, że na koniec 2014 roku w gminie było zarejestrowanych w sumie 197 bezrobotnych, co stanowiło 6,1 % mieszkańców w wieku produkcyjnym. Wśród tej liczby zdecydowanie dominowały kobiety, które stanowiły około 65 % wszystkich bezrobotnych. Porównanie danych w poszczególnych gminach powiatu w tym zakresie w liczbach bezwzględnych wskazuje, że liczba bezrobotnych jest proporcjonalna do liczby mieszkańców gmin. Zestawienie względne wskaźników bezrobocia odnoszących liczbę bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym wskazuje, że gmina Sulęczyno ze wskaźnikiem 6,1% należy do terenów o poziomie bezrobocia powyżej średniej dla powiatu (4,7 %), zajmując pod tym względem 2 miejsce w powiecie kartuskim, po gminie Somonino (6,5 %). Jednocześnie należy wskazać, że poziom bezrobocia, tak w samej gminie, jak i w całym powiecie kartuskim jest niższy od średniej dla całego województwa, gdzie osoby bezrobotne stanowią 6,7 % mieszkańców w wieku produkcyjnym.

Stosunkowo dobrą sytuację w powiecie kartuskim w zakresie bezrobocia potwierdzają dane dotyczące stopy bezrobocia, który to wskaźnik w powiecie kartuskim na 31 maja 2014 roku wg. danych WUP w Gdańsku wynosił 7 % i był -

poza Trójmiastem, najniższy w całym województwie, gdzie średnia stopa bezrobocia w tym okresie wyniosła 10,3%.

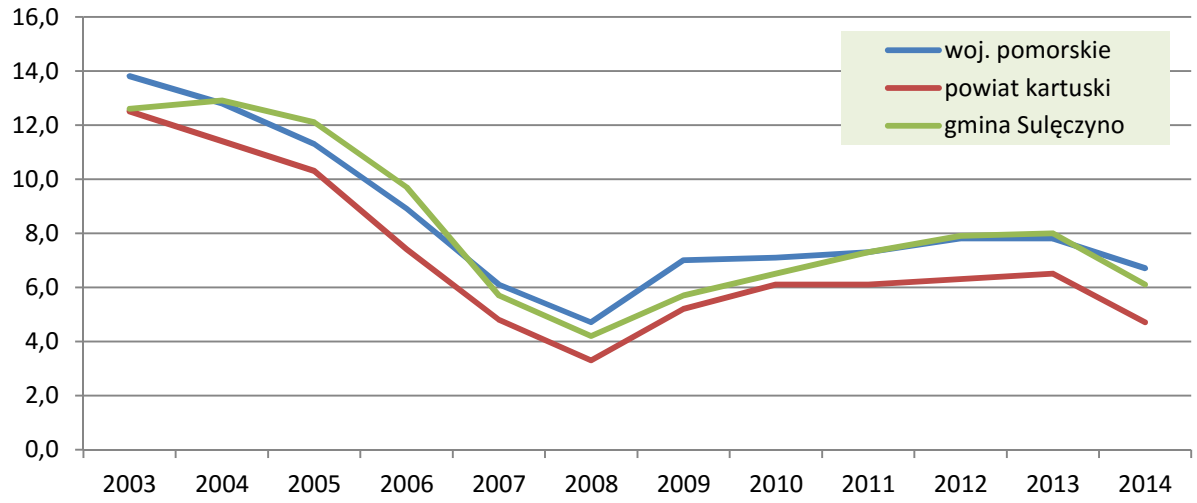

Rys 13. Odsetek bezrobotnych w gminie Sulęczyno na tle regionu w procencie osób bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym w 2014 roku oraz w poprzednich latach.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Należy zauważyć, że zarówno bezwzględna liczba bezrobotnych, jak i ich procentowy udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym systematycznie rosły od 2010 do 2013 roku, natomiast w roku 2014 nastąpił spadek odsetka bezrobotnych o blisko 2 punkty procentowe.

W kontekście zmian odsetka bezrobotnych wśród ludności w wieku produkcyjnym na terenie gminy należy wskazać, że w ostatnich 12 latach liczba ta waha się i jest uzależniona od sytuacji makroekonomicznej w skali Polski i całego regionu. Z zaprezentowanych poniżej danych wynika, że w latach 2003 – 2008 nastąpił spadek bezrobocia, natomiast w latach 2008 – 2013 systematycznie wzrastał odsetek bezrobotnych wśród ludności w wieku produkcyjnym. W roku 2014 wskaźnik ten ponownie spadł. Porównanie tych zmian uwidacznia, że zachodzą one na terenie gminy w kierunku i tempie zbliżonym do średniej dla województwa i powiatu. Szczegółowe dane na temat przedstawia poniższy rysunek.

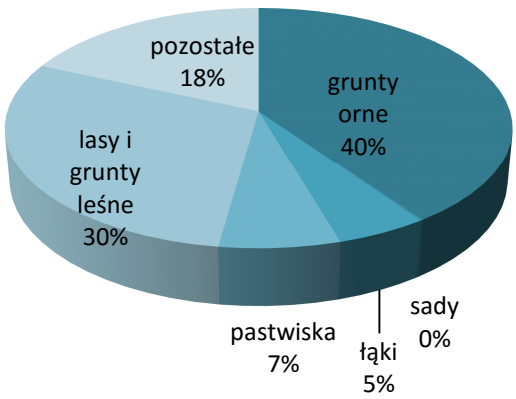

Rys 14. Dynamika zmian udziału procentowego bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na terenie gminy Sulęczyno na tle powiatu kartuskiego i województwa pomorskiego w latach 2003-2014.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

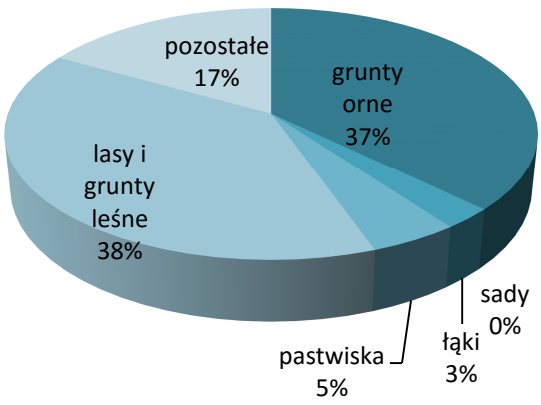
2.3.2. Rozwój rolnictwa

Mimo zachodzących zmian strukturalnych w gospodarce obszarów wiejskich, bardzo duże znacznie w przychodach mieszkańców gminy Sulęczyno odgrywa rolnictwo. Sprzyja temu zarówno tradycja rozwoju rolnictwa w tym regionie jak i struktura użytkowania gruntów. Głównym ograniczeniem a jednocześnie powodem odchodzenia mieszkańców od rolnictwa są bardzo słabe warunki glebowe znacznie ograniczające kierunki rozwoju towarowej produkcji rolnej.

Użytkowanie gruntów w powiecie kartuskim

Użytkowanie gruntów w gminie Sulęczyno

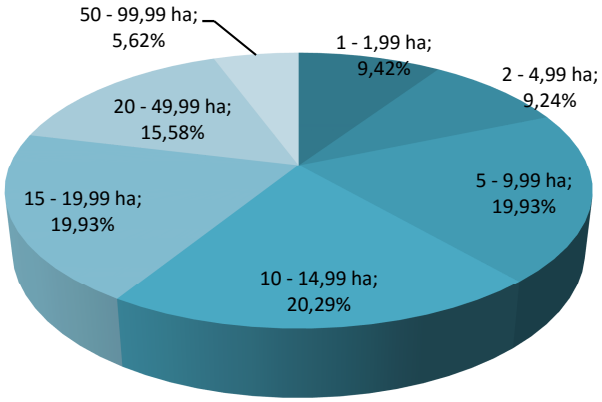
Rys 15. Struktura użytkowania gruntów w gminie Sulęczyno na tle powiatu kartuskiego.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W zakresie struktury użytkowania gruntów według danych GUS na terenie gminy wśród użytków rolnych dominują grunty orne stanowiące 37 %

powierzchni gminy. Pewien udział w tym zakresie mają także pastwiska (5 %) oraz łąki (3 %). Tradycyjne na terenie gminy notowany jest niewielki udział sadów na poziomie 0,06 %. Sytuacja ta skutkuje tym, że obecnie 45 % powierzchni gminy zajmują użytki rolne, co jest wielkością znacznie mniejszą od notowanej w skali całego powiatu (52 %). Różnice w tym zakresie widoczne są przede wszystkim po stronie niższego na terenie gminy udziału gruntów rolnych w całkowitej jej powierzchni oraz wyższego udziału lasów i gruntów leśnych niż ma to miejsce na terenie powiatu.

Użytki rolne występują na terenie gminy Sulęczyno przede wszystkim w północno – wschodniej oraz północno – zachodniej jej części. Podstawowy odsetek w obrębie użytków rolnych stanowią grunty orne (ok. 82% użytków rolnych). Grunty orne gminy Sulęczyno nie reprezentują wysokiej jakości. Zasadniczy udział posiadają gleby klasy V i VI. Sumaryczna powierzchnia gleb lepszej jakości tj. klasy IV a i IV b wynosi zaledwie 138 ha. Występują one w postaci niewielkich kompleksów w okolicach miejscowości Węsiory, Borek Kamienny i Żakowo. Użytki zielone w postaci łąk i pastwisk zajmują około 17% użytków rolnych gminy. Występują one w lokalnych obniżeniach typu dolinnego i rynnowego. Użytki zielone na obszarze gminy Sulęczyno występują w dużym rozrzucie przestrzennym. Brak jest większych zwartych kompleksów. Jakość tych użytków jest bardzo niska. Dominujący udział mają łąki i pastwiska sklasyfikowane do V i VI klasy bonitacyjnej.

Według informacji Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w 2013 roku w gminie funkcjonowały w sumie 552 gospodarstwa rolne. Wśród istniejących gospodarstw na terenie gminy ich rozkład wielkościowy w poszczególnych, analizowanych grupach wielkościowych wskazuje, że blisko 60% wszystkich gospodarstw stanowią trzy równoliczne kategorie wielkościowe – 5 – 9,99 ha, 10 – 14,99 ha, 15 – 19,99 ha. Na terenie gminy Sulęczyno funkcjonuje znaczny odsetek (21,2 %) dużych gospodarstw o powierzchni powyżej 20 ha. Równie duży jest odsetek małych gospodarstw o powierzchni do 5 ha (18,66 %).

Rys 16. Struktura wielkościowa gospodarstw rolnych na terenie gminy Sulęczyno w 2013 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Sulęczynie.

W zakresie kierunków rozwoju rolnictwa trudno wskazać na dominującą tendencję w tym zakresie. Wśród istniejących gospodarstw rozwija się zarówno produkcja roślinna jak i zwierzęca nastawiona przede wszystkim na uprawę mało wymagających (pod względem warunków glebowych) upraw roślinnych oraz hodowli tradycyjnych zwierząt hodowlanych.

Obszary problemowe

- Niski poziom rozwoju przedsiębiorczości na tle powiatu i województwa,
- Duży udział kobiet wśród bezrobotnych na terenie gminy,
- Słabe i bardzo słabe warunki dla rozwoju rolnictwa,
- Niska jakość gleb na terenie gminy pod kątem produkcji rolnej,

2.4. Infrastruktura techniczna

2.4.1. Gospodarka wodno – kanalizacyjna

Zaopatrzenie w wodę

Woda uzdatniana dla zaopatrywania potrzeb bytowych mieszkańców gminy Sulęczyno dostarczana jest siecią wodociągową eksploatowaną przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Sierakowicach (PWiK Sp. z o.o.).

Gminę zaopatrują następujące ujęcia:

1. Sulęczyno – pozwolenie wodnoprawne z dnia 9 marca 2012 r. (znak: R.6341.3.2012.KMW) ważne do dnia 9 marca 2022 r.,
2. Węsiory - pozwolenie wodnoprawne z dnia 9 marca 2012 r. (znak: R.6341.14.2012.IB) ważne do dnia 9 marca 2022 r.,
3. Kistowo - pozwolenie wodnoprawne z dnia 9 marca 2012 r. (znak: R.6341.5.2012.IB) ważne do dnia 9 marca 2022 r.,
4. Widna Góra - pozwolenie wodnoprawne z dnia 9 marca 2012 r. (znak: R.6341.13.2012.IB) ważne do dnia 9 marca 2022 r.,
5. Bukowa Góra - pozwolenie wodnoprawne z dnia 9 marca 2012 r. (znak: R.6341.21.2012.KMW) ważne do dnia 9 marca 2022 r.,
6. Mściszewice - pozwolenie wodnoprawne z dnia 14 lutego 2012 r. (znak: R.6341.1.2012.KMW) ważne do dnia 14 lutego 2022 r.,
7. Żakowo - pozwolenie wodnoprawne z dnia 9 marca 2012 r. (znak: R.6341.19.2012.KMW) ważne do dnia 9 marca 2022 r.,
8. Klukowa Huta (gm. Stężyca) - pozwolenie wodnoprawne z dnia 5 marca 2010 r. (znak: R.IB.6223-8/10) ważne do dnia 5 marca 2020 r.,
9. Stężycka Huta (gm. Stężyca) - pozwolenie wodnoprawne z dnia 22 września 2011 r. (znak: R.6341.71.2011.IB) ważne do dnia 22 września 2021 r.

Pod względem zwodociągowania Gminy, jednostka objęta jest dostępem do systemu wodociągowego w ponad 78 %, tak więc 22 % ludności korzysta jeszcze z indywidualnych studni. Obecnie trwające inwestycje w rozbudowę sieci wodociągowej na odcinkach: Sulęczyno – Kłodno i Podjazy – Żakowo, pozwolą jednakże na zwiększenie poziomu zwodociągowania gminy do wysokości ponad 90%. Dane na temat sieci wodociągowej na terenie Gminy Sulęczyno wg stanu na 2014 rok przedstawia poniższa tabela.

Tab. 15. Dane dotyczące sieci wodociągowej w gminie Sulęczyno.

Lp.	Informacje	Wartość
1.	Długość czynnej sieci wodociągowej	93,8 km
2.	Przyłącza do budynków mieszkalnych	1052 szt.
3.	Ilość wody dostarczana gospodarstwom domowym	120 000 m^3
4.	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	4102 (78 %)
5.	Zużycie wody na jednego mieszkańca	23,1 m^3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz PWiK Sp. z o.o.

System wodociągowy na terenie Gminy wymaga modernizacji, zwłaszcza, że część przewodów sieci wodociągowej wykonana została z rur cementowo – azbestowych. Zgodnie z danymi przedstawionymi przez PWiK Sp. z o.o. na terenie Gminy Sulęczyno tego rodzaju sieci występują w wodociągach: Sulęczyno, Bukowa Góra, Mściszewice, Węsiory.

W przypadku występowania przewodów wykonanych z rur azbestowo – cementowych należy przewidzieć wyłączenie ich z eksploatacji. Na chwilę obecną najbardziej ekonomicznym rozwiązaniem jest pozostawienie rur w ziemi i budowa nowej sieci. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 13.12.2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. 2011 nr 8 poz. 31) takie rozwiązanie jest dopuszczalne.

Sieć kanalizacyjna

Gmina Sulęczyno objęta została wraz z gminą Sierakowice, kanalizacyjną Aglomeracją Sierakowice, wyznaczoną Uchwałą nr 55/V/15 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 26 stycznia 2015 r. w sprawie likwidacji dotychczasowej aglomeracji Sierakowice i wyznaczenia aglomeracji Sierakowice. Aglomeracją objęto tereny położone w gminach Sierakowice i Sulęczyno. Przynależą do niej dwie oczyszczalnie ścieków w Sierakowicach i w Sulęczynie. Obszar aglomeracji obejmuje miejscowości położone w gminie Sierakowice: Bącka Huta, Bukowo, Gowidlino, Jelonko (stanowiącą część wsi Sierakowska Huta), Kamienica Królewska, Karwacja (stanowiącą cześć wsi Mojusz), Lemany, Lisie Jamy (stanowiącą cześć wsi Długi Kierz), Łyśniewo Sierakowickie, Migi, Mojusz, Mojuszewska Huta, Mrozy, Paczewo, Pałubice, Patoki (stanowiącą część wsi Sierakowska Huta), Poręby (stanowiącą część wsi Sierakowice), Puzdrowo, Rębienica (stanowiącą cześć wsi Tuchlino), Sierakowice, Sierakowska Huta, Sosnowa Góra (stanowiącą część wsi

Sierakowice), Stara Maszyna (stanowiąca cześć wsi Mrozy), Szklana, Szopa, Tuchlinek (stanowiącą kolonię wsi Tuchlino), Tuchlino, Wygoda Sierakowska (stanowiącą część wsi Sierakowice) i Załakowo oraz miejscowości położone w gminie Sulęczyno: Amalka, (stanowiącą część wsi Podjazy), Bielawki (stanowiącą część wsi Kistowo), Borek Kamienny, Bukowa Góra, Kistowo, Kłodno, Mściszewice, Podjazy, Skoczkowo (stanowiącą część wsi Mściszewice), Sulęczyno, Węsiory, Widna Góra (stanowiącą część wsi Podjazy) i Żakowo.

Ścieki komunalne z terenu gminy Sulęczyno odprowadzane są do komunalnej oczyszczalni ścieków, zlokalizowanej w Sulęczynie, oddanej do użytku w 1999 roku. Oczyszczalnia działa na podstawie pozwolenia wodnoprawnego nr R.6341.97.2012.IB z dn. 29.05.2013 r., które obowiązuje do dnia 04.02.2023 r. Odbiornikiem oczyszczonych ścieków jest rzeka Słupia. W roku 2013 zakończono rozbudowę i przebudowa Oczyszczalni Ścieków w Sulęczynie polegającą na zwiększeniu przepustowości w sezonie letnim z 450 m3/dobę na 770 m3/dobę i poza sezonem z 200 m3/dobę na 470 m3/dobę.

Na terenie gminy Sulęczyno funkcjonuje system zbiorowego odprowadzania ścieków komunalnych poprzez system kanalizacji sanitarnej – grawitacyjnej i tłocznej. Obecnie trwa (zakończenie zaplanowano na koniec 2015 rok) duża inwestycja związana z rozbudową systemu kanalizacyjnego na terenie gminy współfinansowana ze środków UE (Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013 oraz Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013), która docelowo pozwoli na przyłączenie do sieci kanalizacyjnej 83% mieszkańców gminy, co będzie odpowiadało 96% mieszkańców aglomeracji kanalizacyjnej na terenie gminy Sulęczyno. Realizacja inwestycji pozwoli na skanalizowanie wszystkich miejscowości znajdującej się na terenie aglomeracji. Po zakończeniu realizacji tego projektu pozostanie do rozwiązania kwestia rozwiązania gospodarki ściekowej na terenach obejmujących zabudowę rozproszoną (na obszarach gdzie budowa systemu kanalizacji zbiorczej jest nieopłacalna) oraz na obszarach nowopowstających osiedli mieszkaniowych lub letniskowych, gdzie będzie wymagana systematyczna zabiegów rozbudowa systemu kanalizacji zbiorczej.

Na terenie gminy Sulęczyno nie występuje kanalizacja deszczowa. Wody opadowe i roztopowe odprowadzane są do gruntu lub cieku. Na terenie gminy mogą występować odrębne systemy kanalizacji deszczowej, powstające na terenach zakładów, w trakcie modernizacji dróg itd. Systemy takie nie są zewidencjonowane.

Na terenie gminy Sulęczyno w roku 2013 (według danych sprawozdania SG-01) funkcjonowało 827 zbiorników bezodpływowych, z których odebrano 11 548 m^3 nieczystości ciekłych.

Właścicieli nieruchomości na terenie gminy obowiązują ustalenia Regulaminu utrzymania czystości i porządku przyjętego Uchwałą XXVIII/246/2014 Rady Gminy Sulęczyno z dnia 12.02.2014 roku, który reguluje również przepisy w zakresie postępowania z nieczystościami ciekłymi.

Na terenie gminy Sulęczyno w roku 2013 (według danych sprawozdania SG-01) funkcjonowało 27 przydomowych oczyszczalni ścieków. Ilość tego rodzaju obiektów jest szacowana na podstawie zgłoszeń zamiaru wykonania przydomowych oczyszczalni ścieków.

2.4.2. GOSPODARKA ODPADAMI

W dniu 23 stycznia 2013 r. weszła w życie Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r. poz. 21), która zastąpiła obowiązującą dotychczas Ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tekst jedn.: Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243, ze zm.) i zmieniła zasady związane z prowadzeniem gospodarki odpadami. Podstawową zmianą w stosunku do poprzednio obowiązujących przepisów stało się w praktyce to, iż obowiązek odbioru odpadów z nieruchomości zamieszkałych przeniesiono na gminę (dotychczas każdy właściciel posesji miał obowiązek sam zawrzeć umowę na odbiór odpadów z właściwą firmą). Tym samym od 1 lipca 2013 r. odpady komunalne od właścicieli nieruchomości odbiera firma wyłoniona w drodze przetargu na odbiór i zagospodarowanie odpadów, który przeprowadzi gmina Sulęczyno.

Dokumentem regulującym działania w tym zakresie jest obecnie Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Sulęczyno, który został zaktualizowany zgodnie z wojewódzkim planem gospodarki odpadami i podjęty uchwałą Nr XXVIII/246/2014 Rady Gminy Sulęczyno z dnia 12.02.2014 r. w sprawie ustalenia regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Sulęczyno oraz zaktualizowany uchwałą nr IV/26/2015 Rady Gminy Sulęczyno z dnia 26 marca 2015r. w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów w zamian za uiszczaną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi.
Od dnia 1 lipca 2013 roku mieszkańcy Gminy Sulęczyno zobowiązani są do segregowania odpadów w następujący sposób:

- odpady zmieszane,
- papier, tworzywa sztuczne, metale i opakowania wielomateriałowe
- szkło
- odpady wielkogabarytowe

Na terenie Gminy Sulęczyno w roku 2013 zebrano 985,62 ton odpadów komunalnych. Według danych GUS zebrano 131,8 kg odpadów zmieszanych z gospodarstw domowych na 1 mieszkańca gminy. W 2013 r. ilość budynków objętych zbiórką odpadów w gminie Sulęczyno wyniosła 1248.

Gmina Sulęczyno prowadzi selektywną zbiórkę odpadów komunalnych w ramach, której zebrano w 2013 roku oprócz odpadów zmieszanych 173,68 ton posegregowanych materiałów. Odpady komunalne posegregowane stanowiły 17,6 % wszystkich zebranych odpadów.

Tab. 17. Ilościowy rozkład odpadów komunalnych zebranych w gminie Sulęczyno w 2013 r.

L.P.	Rodzaj odpadów	Ilość (ton)
1.	Niesegregowane odpady komunalne	811,94
2.	Szkło	41,53
3.	Tworzywa sztuczne	17,9
4.	Zmieszany odpady opakowaniowe	107,6
5.	Odpady wielkogabarytowe	1,6
6.	Odpady biodegradowalne	5,05

Źródło: Dokumenty UG Sulęczyno.

Część selektywnie zebranych odpadów komunalnych przekazanych zostało do recyklingu. Opakowania z tworzyw sztucznych poddano recyklingowi w 100 %, zmieszane odpady opakowaniowe w 61%, a opakowania szklane w 97 %.

Tab. 18. Poziom recyklingu odpadów komunalnych w gminie Sulęczyno w 2013 r.

Lp.	Rodzaj odpadów	Masa odebranych odpadów komunalnych	Masa odpadów poddanych recyklingowi
1.	Opakowania z tworzyw sztucznych	17,9 ton	17,9 ton
2.	Zmieszane odpady opakowaniowe	107,6 ton	65,8 ton
3.	Opakowania ze szkła	41,53 ton	40,43 ton

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Sulęczyno.

Na terenie Gminy znajduje się nieczynne składowisko odpadów komunalnych w miejscowości Kłodno, poddane rekultywacji w 2008 roku. Składowisko zamknięto zgodnie z Decyzją Starosty Kartuskiego R.7638-3/2008/w l z dnia 02.04.2008 r. Przeprowadzono prace rekultywacyjne związane z odpowiednim ukształtowaniem terenu składowiska, a następnie ułożeniem okrywy rekultywacyjnej składającej się z warstw: wyrównawczej, uszczelniającej (izolacyjnej), glebotwórczej (mineralno – humusowej). Dla składowiska prowadzi się monitoring wód podziemnych, a także odgazowywanie. Na instalacji zasiano mieszankę roślin trawiastych i motylkowych.

Odpady komunalne z terenu gminy Sulęczyno w roku 2013 były składowane na Międzygminnym Składowisku Odpadów w Chlewnicy w gminie Potęgowo, a także przekazywane do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Kłodnie oraz Zakładu Zagospodarowania Odpadów „Czysta Błękitna Kraina" w Nowej Wsi Lęborskiej, Firmy Handlowo Usługowej J&W Gmys Waldemar w Toruniu i spółki Fox Recykling w Gdyni.

2.4.3. Zaopatrzenie w gaz

Na terenie gminy Sulęczyno nie funkcjonuje obecnie system sieci gazowniczej dostarczający gaz dla odbiorców indywidualnych. Tym samym mieszkańcy gminy wykorzystują obecnie wyłącznie gaz bezprzewodowy. Według

danych GUS z ostatniego przeprowadzonego w tym zakresie badania z 2002 roku w gminie Sulęczyno z gazu z butli korzysta 93,4 % mieszkańców.

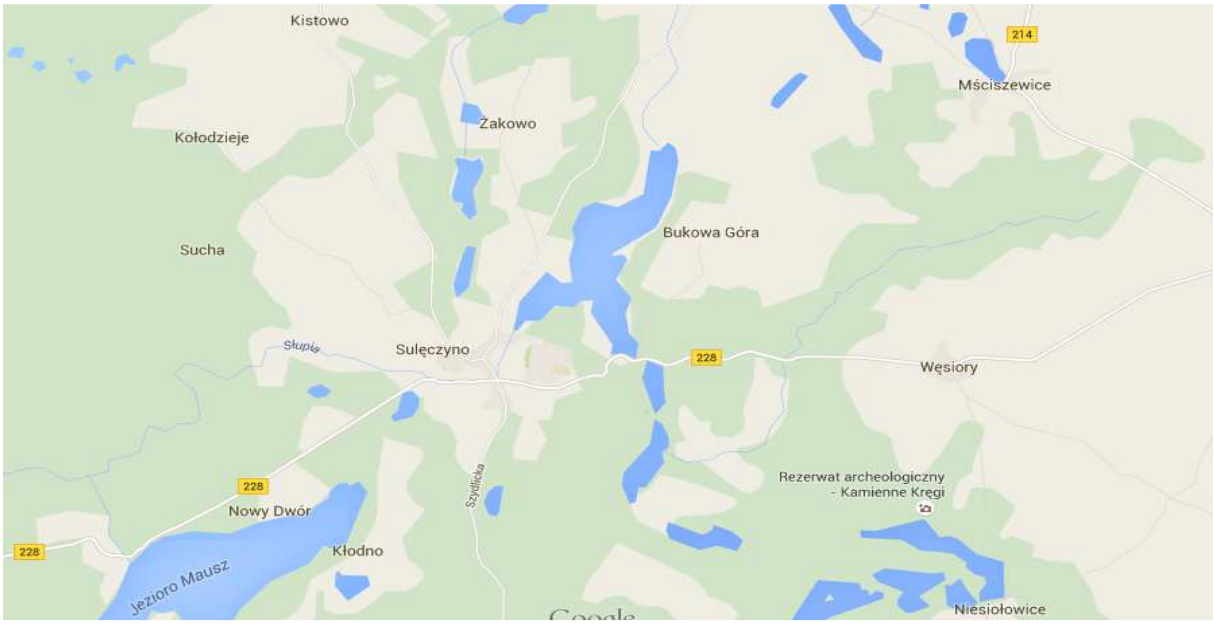
2.4.4. Zaopatrzenie w ciepło

Według wyników spisu powszechnego w gminie Sulęczyno z centralnego ogrzewania indywidualnego korzysta 73 % mieszkań, natomiast 26 % jest ogrzewanych piecami; 77 % mieszkań jest wyposażonych w ciepłą wodę użytkową.

Źródłami ciepła są lokalne kotłownie o niewielkiej wydajności, urządzenia grzewcze etażowe i paleniska (piece i płyty kuchenne), opalane głównie węglem i drewnem.

2.4.5. Transport

Analizując położenie gminy Sulęczyno w stosunku do głównych szlaków komunikacyjnych można ocenić, że charakteryzuje się ono stosunkowo dobrą dostępnością komunikacyjną. Przez teren gminy ze wschodu na zachód przebiega droga wojewódzka nr 228, a w północno – wschodniej części obszaru gminy przebiega droga wojewódzka nr 214. W tym zakresie widoczna jest relatywnie dobra sytuacja w gminie pod względem liczby dróg i dostępności do poszczególnych obszarów gminy, znacznie gorzej przedstawia się natomiast sytuacja w zakresie jakości istniejących połączeń drogowych, które wymagają przede wszystkim zabiegów poprawy stanu nawierzchni dróg.

Rys 17. Mapa głównego układu drogowego gminy Sulęczyno.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie: www.maps.google.pl

W gminie Sulęczyno funkcjonuje obecnie łącznie 75,502 km dróg publicznych, w tym 17,302 km dróg wojewódzkich, 30,6 km dróg powiatowych i 27,6 km dróg gminnych. Poza drogami publicznymi w gminie jest sieć dróg wewnętrznych o łącznej długości 124,2 km (drogi te nie spełniają kryteriów dróg

publicznych). Podstawowy układ drogowy w gminie tworzą następujące ciągi komunikacyjne - drogi:

- wojewódzka nr 228 (Bytów – Klukowa Huta – Kartuzy) – na terenie gminy odcinek Parchowski Młyn – Klukowa Huta;
- wojewódzka nr 214 (Łeba – Lębork – Sierakowice – Puzdrowo – Kościerzyna - Warlubie) – na terenie gminy odcinek Skoczkowo – Mściszewice;
- powiatowa 1912 G (Gowidlino – Sulęczyno);
- powiatowa 1913 G (Kołodzieje – Sulęczyno);
- powiatowa 1931 G (Węsiory – Gostomie – Kościerzyna);
- powiatowa 1934 G (Tuchlino – Sulęczyno – Lipusz – Skoczkowo – DW nr 235).

Przez teren Gminy Sulęczyno przebiega 11 odcinków dróg gminnych:

- 166001 G (Kistowo – Kistówko – Chojna);
- 166005 G (Sulęczyno – Żakowo);
- 166009 G (Sucha do drogi powiatowej);
- 166015 G (Podjazy – Widna Góra);
- 166017 G (Mściszewice – Skoczkowo);
- 166022 G (Sulęczyno – Bukowa Góra);
- 166023 G (Augustowo – Mściszewice);
- 166034 G (Sulęczyno – Kłodno – Ostrów – Mausz);
- 166043 G (Węsiory – Kurhany);
- 166045 G (Węsiory – Gapowo);
- 166046 G (Klukowa Huta – Borowiec – Czarlino).

Autobusowa komunikacja publiczna oparta jest na terenie gminy przede wszystkim o funkcjonowanie połączeń obsługiwanych przez prywatne przedsiębiorstwo Przewozy Autobusowe GRYF Sp. z o.o. W 2014 roku przewoźnik ten obsługiwał gminę za pośrednictwem 2 linii autobusowych:

- nr 7 - Kartuzy –Sulęczyno / Mściszewice,
- nr 14 - Kartuzy - Sierakowice - Mściszewice / Sulęczyno.

Przez teren gminy nie przebiegają linie kolejowe.

Obszary problemowe

- Miejscami niska jakość istniejącej sieci wodno – kanalizacyjnej,
- Brak rozwiązanej kwestii gospodarki osadowej na oczyszczalni ścieków w Sulęczynie,
- Niedostateczna jakość dróg gminnych,
- Niedostatek drogowej infrastruktury towarzyszącej: parkingi, chodniki, itp.
- Zbyt mało połączeń komunikacji autobusowej,

Rozszerzeniem przeprowadzonej diagnozy w ujęciu statystycznym są wyniki badania przeprowadzonego w formie ankietowej na próbie mieszkańców gminy Sulęczyno, reprezentujących cały przekrój społeczności gminy. Analizę oparto w tym zakresie o wyniki ankiet wypełnionych przez reprezentatywną próbę mieszkańców gminy. Poniżej przedstawiono syntetyczne podsumowanie wyników badania wraz ze wskazaniem ogólnych wniosków i tendencji z niego płynących, wskazujących na postrzeganie przez lokalną społeczność obecnej sytuacji oraz ich wizji, kierunków i potrzeb rozwoju gminy w przyszłości. Przedstawione wyniki pokazują procent

udzielonych odpowiedzi, przy założeniu, że ankietowana osoba mogła zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

A. Najważniejsze atuty gminy.

Wskazując na najważniejsze obecnie atuty gminy Sulęczyno, mieszkańcy na pierwszym miejscu wskazali kwestie dotyczące rozwoju turystyki i rekreacji – atrakcyjne walory naturalne oraz potencjał do rozwoju turystyki i rekreacji. Na kolejnych miejscach znalazły się kwestie dotyczące braku uciążliwego przemysłu na terenie gminy czy dobrze rozwiniętej infrastrukturze technicznej – ze szczególnym wskazaniem na wodociągi i kanalizacje. Charakterystyczne jest natomiast, że bogate walory kulturowe znalazły się w przedmiotowym zestawieniu dopiero na 5 miejscu z relatywnie niewielkim odsetkiem odpowiedzi.

Wskazana odpowiedź	% odpowiedzi
atrakcyjne walory naturalne (lasy, rzeki, jeziora, czyste środowisko)	33,80
potencjał do rozwoju turystyki i rekreacji	22,54
brak uciążliwego przemysłu	12,68
dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna (drogi, kanalizacje, wodociągi, itp.)	11,27
bogate walory kulturowe (kultura Kaszubska)	9,86
dobrze rozwinięta infrastruktura społeczna (szkoły, instytucje kultury, itp.)	4,23
dobrze rozwinięte rolnictwo	2,82
zaradni i przedsiębiorczy mieszkańcy	1,41
korzystne położenie - bliskość Trójmiasta	1,41
niskie bezrobocie	0,00
dogodne położenie komunikacyjne	0,00
możliwość rozwoju małych zakładów przetwórczych opartych o lokalne produkty i zasoby	0,00
rozwinięta przedsiębiorczości	0,00
inne (jakie?)	0,00

B. Cechy wyróżniające gminę od innych obszarów.

Wskazując na cechy, które wyróżniają gminę od gmin i regionów sąsiednich (pytanie było pytaniem otwartym) mieszkańcy wskazywali na różnorodne elementy, zarówno o charakterze pozytywnym jak i negatywnym. Wśród elementów pozytywnych najczęściej powtarzającym się elementami były przede wszystkim te dotyczące posiadanych walorów np. położenie wśród jezior, lasów, atrakcyjnej rzeźby terenu, położenie nad rzeką Słupią, atrakcyjne położenie geograficzne, czyste środowisko naturalne, brak przemysłu i dużych firm i walory kulturowe; pojawiały się w tym zakresie także inne elementy, dotyczące np. dobrych wyników nauczania w szkołach na terenie gminy, istnienia kompleksu sportowego czy bezpieczeństwa pożarowego. Wskazując na wyróżniki, mieszkańcy zaznaczali także negatywne odpowiedzi w postaci np. niskiego rozwoju turystyki czy niskiej dostępności usług handlowych.

C. Główne problemy mieszkańców gminy.

Wskazując na główne problemy mieszkańcy odnieśli się do kilku zasadniczych, aczkolwiek różnych kwestii. Wskazane problemy dotyczyły przede

wszystkim kwestii społecznych związanych z niewystarczającą ofertą spędzenia wolnego czasu dla mieszkańców oraz niewystarczającym dostępem do edukacji przedszkolnej i żłobków. Kolejne grupa kwestii problemowych dotyczyła obszaru rozwoju gospodarczego gminy: wysokiego bezrobocia, niskiego poziomu rozwoju przedsiębiorczości i słabej jakości oferty usług turystycznych i rekreacyjnych. Kwestie te uzupełnione były o wskazane problemy dotyczące złego stanu infrastruktury technicznej, związanej przede wszystkim z problemem infrastruktury drogowej.

Wskazana odpowiedź	% odpowiedzi
niewystarczająca oferta spędzenia wolnego czasu dla mieszkańców	16,67
niewystarczający dostęp do edukacji przedszkolnej i żłobków	14,71
wysokie bezrobocie	11,76
niski poziom rozwoju przedsiębiorczości	11,76
słaba jakość oferty usług turystycznych i rekreacyjnych	11,76
zły stan infrastruktury technicznej (drogi, wodociąg, kanalizacja)	9,80
ubóstwo	6,86
niska zaradność mieszkańców	5,88
niewystarczający dostęp do usług społecznych	4,90
słabo rozwinięte rolnictwo	4,90
zanik i asymilacja lokalnej kultury	0,98
brak poczucia bezpieczeństwa	0,00
niewystarczający dostęp do edukacji podstawowej i gimnazjalnej	0,00
zły stan zabudowy mieszkaniowej	0,00

D. Problematyczne obszary z zakresu infrastruktury.

W celu uszczegółowienia kwestii dotyczących głównych problemów rozwoju gminy mieszkańcy wskazali na główne obszary problemowe w dziedzinie infrastruktury oraz środowiska.

W przypadku infrastruktury dominowała zdecydowanie kwestia związana z infrastrukturą drogową dotycząca zarówno, jakości dróg i chodników jak i kwestii niedostatecznego rozwoju komunikacji autobusowej. Znaczny odsetek ankietowanych wskazał także na kwestie infrastruktury ochrony zdrowia związane z funkcjonowanie Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Sulęczynie.

W kwestii związanej z ochroną środowiska naturalnego mieszkańcy wskazali natomiast na problem związany z wałęsającymi się zwierzętami oraz dewastacją szaty roślinnej i świata zwierzęcego oraz zanieczyszczeniem wód powierzchniowych.

Infrastruktura

Wskazana odpowiedź	% odpowiedzi
drogi	25,61
chodniki	19,51
komunikacja autobusowa	15,85

infrastruktura ochrony zdrowia	13,41
komunikacja kolejowa	7,32
infrastruktura edukacyjna	4,88
telefonizacja	3,66
sieć energetyczna	3,66
kanalizacja	2,44
inne (jakie?)	2,44
wodociągi	1,22

Środowisko

Wskazana odpowiedź	% odpowiedzi
wałęsające się zwierzęta (np. psy i koty)	41,03
dewastacja szaty roślinnej i świata zwierzęcego	20,51
zanieczyszczenie wód powierzchniowych	15,38
zanieczyszczenie gleby	7,69
zanieczyszczenie powietrza	7,69
zanieczyszczenie wody pitnej	5,13
inne (jakie?)	2,56

E. Ocena standardu życia na terenie gminy.

Podsumowaniem kwestii diagnostycznych w przeprowadzonym badaniu ankietowym była ocena przez mieszkańców standardu życia na terenie gminy w odniesieniu do kilku najważniejszych, wskazanych dziedzin. W tym zakresie mieszkańcy najwyżej ocenili standard życia w odniesieniu do takich kwestii jak: stan i wielkość terenów zielonych oraz dostęp i poziom edukacji. Jednocześnie należy wskazać na relatywnie wysoką ocenę kwestii dotyczących działalności organizacji pozarządowych, możliwości rekreacji i wypoczynku czy pracy administracji publicznej gminnej i powiatowej. Na przeciwległym biegunie z najniższymi ocenami znalazły się natomiast kwestie związane z wielkością i jakością oferty kulturalnej oraz dostępem i jakością usług zdrowotnych.

Wskazana odpowiedź	% odpowiedzi
stan i wielkość terenów zielonych	96
dostęp i poziom edukacji	90
niezawodność i skuteczność działań policji	86
działalność organizacji pozarządowych	83
możliwości rekreacji i wypoczynku	80
praca administracji publicznej gminnej i powiatowej	79
jakość usług komunalnych	75
dostęp i jakość usług socjalnych	70
dostęp i jakość usług zdrowotnych	69
wielkość i jakość oferty kulturalnej	58
inne uwarunkowania	7

3. ANALIZA SWOT

Przedstawioną poniżej analizę SWOT oparto o zamieszczoną w rozdziale powyżej diagnozę obecnego stanu obszaru gminy Sulęczyno i charakterystyki elementów decydujących o jego spójności i odmienności od regionów sąsiednich. Na tej podstawie powstał obraz stanu obecnego terenu objętego Strategią obrazujący jego zalety w postaci silnych stron, które powinny stać się podstawą rozwoju gminy w przyszłości oraz stron słabych związanych z występowaniem głównych niedogodności w obecnym rozwoju gminy. Na podstawie dokonanej analizy stanu obecnego oraz uwarunkowań zewnętrznych związanych z pozycją gminy w regionie oraz przemianami społeczno – gospodarczymi, jakie dokonują się w skali makro, zidentyfikowano także wynikające z uwarunkowań niezależnych od gminy - podstawowe szanse i zagrożenia dla jej rozwoju.
Przeprowadzoną analizę wzbogacono także o wyniki badań społecznych przeprowadzonych w trakcie spotkań ze społecznością lokalną – których wyniki przedstawiono w części diagnostycznej.
Szczególnie cenne dla opracowania założeń Strategii okazało się natomiast spotkanie warsztatowe z mieszkańcami gminy, które zorganizowano w czerwcu 2015 roku w Sulęczynie – materiał wypracowany na tym spotkaniu w postaci założeń analizy SWOT, celów i priorytetowych przedsięwzięć do realizacji na przyszłość stanowił podstawę na której oparto założenia przedmiotowego dokumentu. Na spotkaniu tych opracowano całościowy obraz analizy stanu obecnego rozwoju gminy, w ramach których wypracowano założenia analizy SWOT oraz wynikające z niej kierunki rozwoju oraz priorytetowe zadania do realizacji z punktu widzenia rozwoju Gminy w zakładanym horyzoncie czasowym.
Wyniki przeprowadzonej analizy SWOT przedstawiają poniższe tabele.

Mocne strony	Słabe strony
1. walory środowiska przyrodniczego - walory przyrodnicze i krajobrazowe (jeziora, rzeka Słupia, lasy, ukształtowanie terenu), 2. brak uciążliwego przemysłu, 3. bogate walory kulturowe (kultura kaszubska), 4. rozwinięta infrastruktura techniczna (wodno – kanalizacyjna), 5. czyste środowisko naturalne, 6. dobry rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej 7. dobra sytuacja demograficzna - wysoki poziom urodzeń i przyrostu naturalnego 8. relatywnie młoda struktura wieku mieszkańców, 9. brak przemysłu zanieczyszczającego środowisko.	1. stan bazy oświatowej na poziomie przedszkoli i żłobków, 2. dostępność usług medycznych w zakresie usług specjalistycznych, 3. mała liczba organizacji pozarządowych, 4. stan i jakość infrastruktury drogowej oraz infrastruktury towarzyszącej, 5. poziom bezpieczeństwa komunikacyjnego, 6. poziom rozwoju przedsiębiorczości, 7. mało miejsc pracy na lokalnym rynku, 8. oferta turystyczna w zakresie miejsc noclegowych oraz gastronomii, 9. zagospodarowanie jezior pod kątem turystyki w zakresie publicznego dostępu do jezior oraz infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej, np. niewystarczająca liczba kąpieliska ogólnie dostępnych oraz linii brzegowej ogólni dostępnej nad jeziorami,

	10. oferta turystyki aktywnej, 11. promocja gminy w regionie i kraju, 12. liczba obiektów infrastruktury społecznej np. świetlic wiejskich, 13. możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu dla mieszkańców, realizacji zainteresowań, 14. oferta kulturalna na terenie gminy – zarówno dla mieszkańców jak i turystów, 15. liczba podmiotów handlowych i usługowych dla ludności, 16. wykorzystanie walorów turystycznych, zabytków itp., 17. słaba jakość gleb i rozdrobnienie rolnictwa, 18. brak drobnego przemysłu i firm przetwórczych, 19. unieszkodliwiana ścieków komunalnych w zabudowie rozproszonej, 20. dywersyfikacja źródeł energii na terenie gminy, 21. potrzeba stałej modernizacji istniejącej sieci wodno – kanalizacyjnej,

Szanse	Zagrożenia
1. predyspozycje do rozwoju turystyki, 2. korzystna struktura demograficzna, 3. zagospodarowanie turystyczne Gminy, 4. rozwój połączeń komunikacji transportu publicznego / mobilność mieszkańców, 5. rozwój działalności gospodarczych na terenie gminy, 6. współpraca ludzi zajmujących się turystyką (mieszkańcy, działalności gospodarcze, handel, ośrodki – tworzenie programów edukacyjno – kulturalnych, dziedzictwo kulturowe), 7. rozwój infrastruktury turystycznej, 8. wykorzystanie walorów naturalnych (lasy, jeziora, czyste powietrze, ryby), 9. rozwój drobnej przedsiębiorczości (firmy lokalne), 10. pozyskiwanie funduszy ze środków UE i krajowych,	1. migracja ludności poza teren gminy, 2. ograniczenia wynikające z objęcia części Gminy siecią obszarów chronionych, 3. marginalizacja obszaru gminy, 4. marazm społeczny i brak inwestycji, 5. niekorzystne przepisy prawne,

Przedstawiona powyżej analiza SWOT wskazuje, że do najważniejszych **mocnych stron** obszaru gminy Sulęczyno, decydujących o jej potencjale, należy zaliczyć przede wszystkim atrakcyjne walory naturalne oraz kulturowe związane z położeniem obszaru gminy na terenie Szwajcarii Kaszubskiej. O atrakcyjności gminy w tym zakresie decyduje zarówno duża liczba jezior, rzeka Słupia, znaczna lesistość, urozmaicona rzeźba terenu oraz czyste środowisko naturalne.

W kontekście walorów kulturowych wynikają one z położenia gminy na terenie rdzennych Kaszub Jeziornych. Połączenie tych dwóch elementów – walorów naturalnych i kulturowych – powoduje, że stanowią one bardzo duży potencjał rozwojowy gminy mający wpływ na jej obecne i przyszłe uwarunkowania rozwoju.
Wymienionym elementom sprzyja także relatywnie wysoki poziom rozwoju sfery społecznej na terenie gminy związanej z kwestiami demograficznymi dotyczącymi wysokiego poziomu wskaźnika urodzeń, przyrostu naturalnego oraz będącej ich następstwem młodej struktury wieku mieszkańców. Mieszkańcy zwracali także uwagę na dobrze rozwiniętą infrastrukturę techniczną w zakresie usług wodno – kanalizacyjnych oraz brak uciążliwego przemysłu.

W kontekście zidentyfikowanych **słabych stron** rozwoju gminy przeprowadzona analiza wskazuje, że należy do nich zaliczyć przede wszystkim kwestie niewystarczającego obecnie rozwoju turystyki i wykorzystania posiadanych walorów naturalnych i kulturowych na potrzeby tej gałęzi gospodarki. Zjawisko to jest widoczne przede wszystkim po stronie słabego zagospodarowania jezior poprzez ogólnodostępne kąpieliska wyposażone w niezbędną infrastrukturę oraz zaplecze sanitarne i gastronomiczne, ale odnosi się do ogólnego niedostatecznego poziomu rozwoju infrastruktury turystycznej – zarówno publicznej (szlaki rowerowe, piesze, kajakowe, Nordic Walking) jak i typowo komercyjnej (obiekty noclegowe i gastronomiczne).
Drugim ważnym aspektem w odniesieniu do słabych stron jest obecny stan infrastruktury komunikacyjnej odnoszącej się do komunikacji drogowej i potrzeby poprawy jakości dróg lokalnych oraz infrastruktury towarzyszącej (chodniki, oświetlenie itp.) Towarzyszy temu niewystarczająco rozwinięta komunikacja publiczna, zwłaszcza z centrami rozwoju gospodarczego w regionie.
Niezmiernie ważną kwestią poruszaną zwłaszcza na spotkaniu z mieszkańcami był problem dostępu do edukacji na poziomie przedszkoli oraz żłobków – w tym zakresie wskazywano na pilną potrzebę przebudowy i modernizacji obecnych przedszkoli oraz stworzenie żłobka na terenie gminnej miejscowości.
Innymi najczęściej poruszanymi kwestiami w zakresie słabych stron były kwestie relatywnie niskiego poziomu rozwoju przedsiębiorczości oraz niedorozwój oferty kulturalnej na terenie gminy.

W zakresie zidentyfikowanych **szans** dla rozwoju gminy wynikających z czynników zewnętrznych warunkujących ten rozwój należy wskazać, przede wszystkim na wynikające z nich 3 grupy możliwości:

- szersze wykorzystanie posiadanych walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki,
- korzystna struktura demograficzna mieszkańców gminy – młode i coraz lepiej wykształcone społeczeństwo,

- możliwość rozwoju lokalnej przedsiębiorczości w oparciu np. o branżę turystyczną czy małe zakłady przetwórstwa rolnego.

W kontekście opisanego otoczenia zewnętrznego gminy jawią się także pewne **zagrożenia** mogące zahamować rozwój regionu w najbliższej przyszłości. Do zagrożeń tych na podstawie analizy sytuacji w stanie obecnym należy zaliczyć przede wszystkich emigrację z gminy osób młodych, lepiej wykształconych i bardziej przedsiębiorczych w inne regiony województwa, kraju czy za granicę.
Wśród zagrożeń należy wskazać także ryzyko marginalizacji terenu gminy z uwagi na jej położenie w znacznej odległości od głównych centrów rozwoju społecznego i gospodarczego w regionie.

Na podstawie opisanych wniosków z przeprowadzonej **analizy SWOT** należy kierować się zasadą, aby w przyszłym działaniu w odniesieniu do wyników analizy:

- wykorzystywać i wzmacniać mocne strony,
- eliminować lub poprawiać słabe strony,
- wykorzystywać szanse,
- eliminować zagrożenia.

Na tej podstawie sprecyzowano główne wnioski i zalecenia, co do kierunków rozwoju obszaru gminy Sulęczyno na przyszłość:

a). **wykorzystywać i wzmacniać mocne strony w zakresie:**

- bardzo atrakcyjnych walorów naturalnych,
- wysokich walorów kulturowych – kultury kaszubskiej,
- korzystnej struktury demograficznej mieszkańców,
- czystego środowiska naturalnego,

b). **eliminować lub poprawiać słabe strony w postaci**:

- niedostatecznego rozwoju infrastruktury turystycznej w tym infrastruktury zagospodarowania jezior,
- niedostatecznego rozwoju infrastruktury technicznej w tym przede wszystkim dróg lokalnych i infrastruktury bezpieczeństwa ruchu,
- zbyt małej liczby miejsc oraz poprawy warunków pobytu dzieci w przedszkolach oraz potrzeby budowy żłobka na terenie gminy,
- niedostatecznego poziomu rozwoju przedsiębiorczości,
- niewystarczającej oferty kulturalnej dostępnej na terenie gminy,

c). **wykorzystywać szanse w postaci:**

- szerszego wykorzystania posiadanych walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki,
- korzystnej struktury demograficznej mieszkańców gminy,
- możliwość rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

d). **eliminować zagrożenia w postaci:**

- ryzyka marginalizacji terenu gminy,
- migracji mieszkańców z terenu gminy,

- wzrostu konkurencyjności ze strony obszarów sąsiednich i kapitału obcego,

Na podstawie opisanych wniosków z przeprowadzonej, szczegółowej analizy SWOT, bazując na założeniach Metody Aktywnego Planowania Strategii „MAPS", w trakcie prowadzonych konsultacji społecznych z mieszkańcami gminy, wypracowano pożądane kierunki rozwoju zgodnie z procesem planowania strategicznego przedstawionym na poniższym schemacie.

Rys 18. Proces planowania Strategii.
Źródło: Opracowanie własne.

4. OKREŚLENIE WIZJI I MISJI ROZWOJU GMINY

Na podstawie dokonanej analizy stanu obecnego, wyników przeprowadzonej analizy SWOT oraz planowanych przez gminę kierunków rozwoju, w ramach Strategii wyznaczono Misję rozwoju gminy będącą syntetycznym ukazaniem kierunku i sposobu działania w czasie realizacji niniejszej Strategii.

Misją samorządu jest to, aby uczynić Gminę Sulęczyno lokalnym centrum turystycznym i kulturalnym, znanym w regionie, zamieszkującym przez społeczność przedsiębiorczą, posiadającą dobre warunki do życia

W ramach wyznaczonych kierunków rozwoju obszaru Gminy wyznaczono także Wizję rozwoju jej obszaru określającą pożądany stan docelowy, do którego będzie dążyć gmina w czasie swojego funkcjonowania. Tym samym, jako Wizję rozwoju obszaru gminy Sulęczyno określono:

Sulęczyno gminą atrakcyjną turystycznie, kultywującą kaszubskie tradycje kulturalne, zapewniającą wysoki poziom życia mieszkańców, dbałość o czyste środowisko naturalne i sprzyjające warunki dla rozwoju przedsiębiorczości

Wyznaczona w ten sposób Wizja rozwoju obszaru gminy nawiązuje bezpośrednio do zidentyfikowanego przez mieszkańców kierunku rozwoju i pożądanego stanu tego obszaru w przyszłości.

5. CELE STRATEGICZNE STRATEGII

W ramach procesu planowania założeń przedmiotowej Strategii wyznaczono do realizacji 6 celów strategicznych, opartych o założenia przeprowadzonej analizy SWOT oraz opisanej specyfiki obszaru gminy. Przy

wyznaczaniu celów strategicznych niniejszej Strategii posłużono się pogłębioną analizą SWOT ukazującą uspołeczniony proces diagnozy obecnej sytuacji analizowanego obszaru. W tym celu analizę SWOT przeprowadzono w 2 etapach. W pierwszym z nich, którego wyniki przedstawiono w rozdziale 3, wyznaczono mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia dla rozwoju obszaru Gminy. Drugi etap polegał natomiast na zdefiniowaniu na tej podstawie drzewa problemów z ich przyczynami i skutkami, które następnie posłużyło do wyznaczenia strategicznych i operacyjnych celów do realizacji w ramach Strategii na najbliższe lata. Dokonano hierarchizacji wyznaczonych cech pod kątem ich znaczenia oraz wpływu na osiągnięcie wymaganego stanu docelowego – misji i wizji rozwoju regionu. Tym samym wyznaczono te cechy (elementy analizy SWOT), które mają największe znaczenie dla rozwoju całego obszaru objętego Strategią. Na tej podstawie wskazano najważniejsze czynniki dla rozwój gminy, co stało się punktem wyjścia do zdefiniowania celów strategicznych i operacyjnych jej rozwoju.

Biorąc pod uwagę wszystkie powyższe uwarunkowania wyznaczono następujące cele strategicznie do realizacji:

Społeczeństwo
▪ I. Cel strategiczny: Rozwój oferty usług społecznych ▪ II. Cel strategiczny: Rozwój i propagowanie lokalnej kultury w tym kultury kaszubskiej

Gospodarka
▪ I. Cel strategiczny: Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości oraz przeciwdziałanie bezrobociu ▪ II. Cel strategiczny: Rozwój turystyki, usług okołoturystycznych oraz promocja gminy

Środowisko i infrastruktura
▪ I. Cel strategiczny: Poprawa jakości systemu transportowego na terenie gminy ▪ II. Cel strategiczny: Ochrona środowiska naturalnego oraz bezpieczeństwo energetyczne

Poniżej przedstawiono szczegółową charakterystykę poszczególnych celów strategicznych będącą głównym wyznacznikiem rozwoju gminy w przyszłości:

Społeczeństwo

I. Cel strategiczny: Rozwój oferty usług społecznych

Jak wykazały wyniki analizy SWOT oraz badań społecznych przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy, jednym z głównych problemów do rozwiązania na terenie gminy Sulęczyno jest zarówno niedostatek ilościowy i jakościowy infrastruktury społecznej jak i rozszerzenie i poprawa jakości oferty usług społecznych. Sytuacja ta odnosi się przede wszystkim do takich dziedzin jak: edukacja przedszkolna oraz żłobki, służba zdrowia czy sfera infrastruktury kultury i rekreacji dla mieszkańców. W przypadku usług edukacyjnych widoczna jest przede wszystkim potrzeba poprawy opieki nad dziećmi najmłodszymi w postaci niedostatecznie obecnie rozwiniętej bazy przedszkolnej oraz żłobków na terenie gminy. Sytuacja ta ma szczególne znaczenie w kontekście młodej struktury wieku mieszkańców gminy i utrzymującego się od lat bardzo wysokiego na tle regionu poziomu wskaźnika urodzeń.
Wyniki analizy SWOT wskazują także na potrzebę poprawy sytuacji w zakresie dostępu do usług medycznych. W tym zakresie istnieje potrzeba poszerzenia zakresu usług specjalistycznych oferowanych w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej Kostrzewscy S.C.
Bardzo ważny dla mieszkańców okazał się także zidentyfikowany niedostatek infrastruktury na potrzeby rozwoju oferty spędzania czasu wolnego, zwłaszcza w mniejszych miejscowościach, oddalonych od Sulęczyna. W tym zakresie właśnie mieszkańcy tych obszarów mają często ograniczony dostęp do tego typu infrastruktury (świetlic, obiektów rekreacyjnych) co dotyczy przede wszystkim najmłodszej części społeczeństwa: dzieci i młodzieży.
Wychodząc naprzeciw zidentyfikowanym potrzebom wyznaczono cel główny mający za zadanie poprawę sytuacji w zakresie ogólnie pojętej infrastruktury społecznej we wszystkich opisanych powyżej aspektach.

II. Cel strategiczny: Rozwój i propagowanie lokalnej kultury w tym kultury kaszubskiej

Jak wskazały wyniki diagnozy stanu obecnego rozwoju gminy, jednym z głównych mocnych stron jej obszaru, szczególnie docenianym przez mieszkańców są walory kulturowe gminy. Walory te odnoszą się zarówno do kwestii kulturowego dziedzictwa materialnego w postaci zabytków i atrakcji kulturalnych, ale mają swoje odzwierciedlenie na terenie gminy przede wszystkim w sferze niematerialnej – zwyczajów, obrzędów, języka, twórczości ludowej. Analiza SWOT wskazała jednakże na obecnie niewystarczający zakres oferty kulturalnej na terenie gminy – zarówno w zakresie skierowanym do mieszkańców jak i osób przyjezdnych – turystów. Mieszkańcy wskazywali w tym zakresie na potrzebę przede wszystkim organizacji większej liczby stałych zajęć dla mieszkańców np. w formie zajęć warsztatowych o tematyce np. muzycznej czy plastycznej, związanych z lokalną tradycją kaszubską. Szczególną uwagę zwrócono w tym zakresie na potrzebę aktywizacji osób starszych (seniorów) oraz najmłodszych części społeczeństwa – dzieci i młodzieży – jako grup szczególnie potrzebujących kontaktu z kulturą – jej kultywowaniem (młodzież) i zachowaniem od zapomnienia (seniorzy). Bardzo ważną kwestią jest także

rozwój lokalnej twórczości ludowej na terenie gminy dla zachowania kultywowanej od wieków tradycji kaszubskiej np. w dziedzinie rzeźby, garncarstwa, malowania na szkle, hafciarstwa itp.
Odrębną kwestię stanowi promocja lokalnej kultury zarówno wśród turystów przebywających na terenie gminy jak i promocja poza gminą – w regionie, kraju i za granicą.

Gospodarka

I. Cel strategiczny: Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości oraz przeciwdziałanie bezrobociu

Diagnoza stanu obecnego wskazała na niski poziom rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy, mierzony zarówno w wartościach bezwzględnych jak i w przeliczeniu na liczbę mieszkańców w wieku produkcyjnym. Badania ankietowe wskazały ponadto, że niski rozwój przedsiębiorczości ma swoje odzwierciedlenie przede wszystkim w odniesieniu do branży turystycznej oraz działalności związanej ze świadczeniem usług dla ludności oraz handlu. W tym kontekście mieszkańcy wskazywali na niedostatek na terenie gminy podmiotów komercyjnych, oferujących usługi noclegowe i gastronomiczne oraz generalnie działalności związanych z uatrakcyjnieniem oferty turystycznej. Ponadto część mieszkańców wskazywała na niewystarczający dostęp do usług dla mieszkańców w tym przede wszystkim handlu oraz potrzebę lepszego wykorzystania w przyszłości posiadanych przez gminę zasobów naturalnych np. pokładów piasków czy żwirów. Jednym z następstw tego stanu rzeczy jest relatywnie wysoki na tle innych gmin powiatu poziom bezrobocia w gminie, który dodatkowo potęgowany jest przez zjawisko bezrobocia ukrytego występującego powszechnie wśród ludności rolniczej.
Podczas zorganizowanego spotkania oraz badań ankietowych mieszkańcy wskazywali także na kwestie bardzo słabych warunków (słaba jakość gleb, niekorzystne warunki klimatyczne czy orografia terenu) na terenie gminy do rozwoju rolnictwa – zwłaszcza towarowego - i potrzeby wsparcia istniejących gospodarstw rolnych. Powiązaną kwestią z tematyką rolnictwa była także szansa na rozwój drobnego przetwórstwa płodów rolnych czy rozwoju działalności związanej z wytwarzaniem produktów lokalnych.
Istniejące uwarunkowania wskazują na potrzebę z jednej strony kontynuacji procesu wspierania podmiotów gospodarczych na terenie gminy a z drugiej stworzenia alternatywnych źródeł dochodu dla ludności zajmującej się obecnie rolnictwem. Uzupełnieniem tych działań powinno być wsparcie procesu przeciwdziałania bezrobociu i tworzenie nowych miejsc pracy.

II. Cel strategiczny: Rozwój turystyki, usług około turystycznych oraz promocja gminy.

Przeprowadzona analiza posiadanych zasobów gminy oraz pożądanych kierunków jej rozwoju wskazała, że turystyka oraz usługi około turystyczne stanowią główne zagadnienia wokół których powinien koncentrować się rozwój

gminy w przyszłości. Posiadane wybitne walory środowiska naturalnego – jeziora, rzeka Słupia, lasy, urozmaicona rzeźba terenu, w połączeniu z czystym środowiskiem naturalnym i licznymi obszarami podlegającymi prawnej ochronie – stanowią idealną podstawę do rozwoju turystyki i rekreacji. Jednocześnie widoczny jest obecnie niedorozwój tej dziedziny gospodarki odnoszący się tak do sfery infrastruktury publicznej jak i usług komercyjnych. Mieszkańcy gminy podczas badań ankietowych oraz spotkań jednogłośnie wskazywali na potrzebę przede wszystkim lepszej dostępności oraz większego zagospodarowania jezior na terenie gminy – wskazywano w tym zakresie na potrzebę zapewnienia lepszego, publicznego dostępu do jezior i ich zagospodarowanie w ogólnodostępne kąpieliska oraz stosowną infrastrukturę m.in. na rzecz turystyki kajakowej i żeglarskiej. Jednocześnie diagnoza wskazała na potrzebę stworzenia zaplecza socjalno – gastronomicznego dla mieszkańców i turystów nad jeziorami. Kolejną bardzo ważną potrzebą rozwoju turystyki na terenie gminy był rozwój infrastruktury związanej z turystyką aktywną - szlakami rowerowymi, szlakami kajakowymi, szlakami pieszymi, szlakami Nordic Walking, itp. W zakresie infrastruktury stricte komercyjnej widoczny jest natomiast niedostatek miejsc noclegowych oraz wysokiej jakości obiektów gastronomicznych.
Uzupełnieniem opisanych potrzeb – w opinii mieszkańców – powinna być lepsza promocja walorów gminy i posiadanych atrakcji turystycznych.

Środowisko i infrastruktura

I. Cel strategiczny: Poprawa jakości systemu transportowego na terenie gminy.

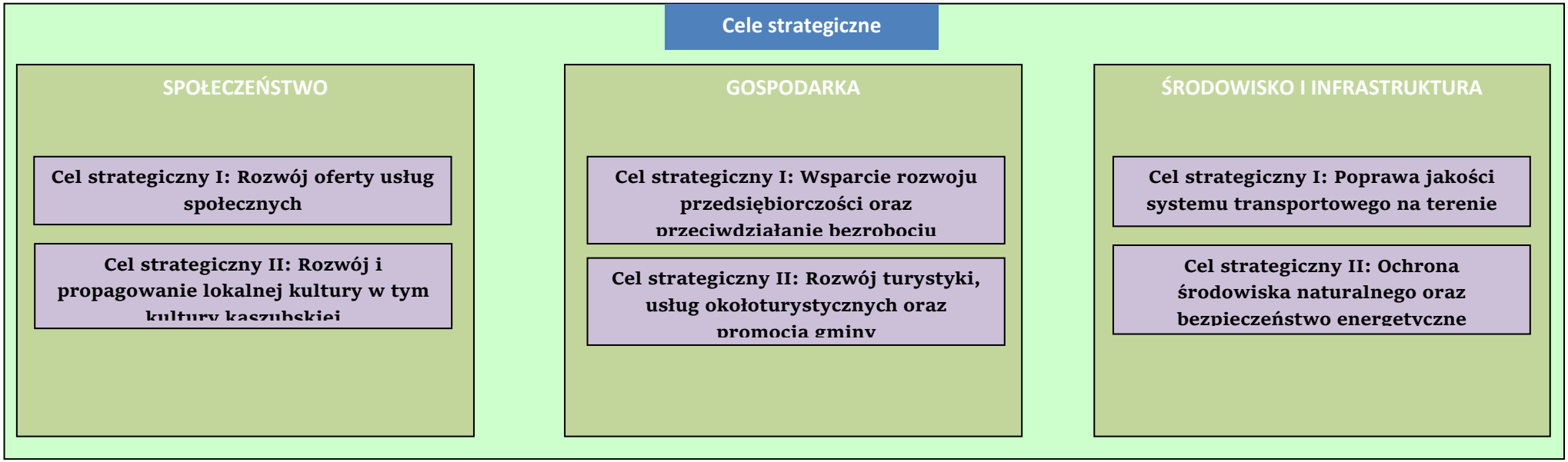
Głównym problemem rozwoju gminy związanym ze stanem infrastruktury technicznej jaki został zidentyfikowany na etapie tworzenia diagnozy jest stan infrastruktury drogowej oraz – w mniejszym stopniu - niedostateczna ilość połączeń komunikacyjnych z regionem. Sytuacja ta dotyczy zarówno komunikacji wewnętrznej i odnosi się do jakości dróg lokalnych ale ma swoje odzwierciedlenie także w ujęciu zewnętrznym dotyczącym połączeń komunikacyjnych gminy z obszarami sąsiednimi w tym głównymi centrami rozwoju gospodarczego – Trójmiastem, Kartuzami czy Kościerzyną. Sytuacja ta dotyczy ogólnie niewystarczającego stanu infrastruktury drogowej – głównie dróg gminnych oraz infrastruktury towarzyszącej (chodniki, parkingi, oświetlenie uliczne, itp.).
Problemy komunikacyjne gminy odnoszą się także do systemu komunikacji wewnętrznej w zakresie przemieszczania się pomiędzy poszczególnymi miejscowościami, w tym przede wszystkim w zakresie połączeń na linii Sulęczyno (centrum administracyjne i gospodarcze gminy) – pozostałe miejscowości gminne, jak i dróg typowo lokalnych, osiedlowych. Istniejące niedogodności dotyczą przede wszystkim takich zjawisk jak: duża ilość dróg nieutwardzonych czy niedostateczna ilość chodników.

W kontekście znacznego natężenia ruchu na głównych trasach komunikacyjnych przebiegających przez gminę oraz niedoboru infrastruktury zapewniającej odpowiedni poziom bezpieczeństwa, bardzo ważnym aspektem związanym z poprawą układu komunikacyjnego gminy jest także poprawa bezpieczeństwa publicznego związanego z funkcjonowaniem układu drogowego. W tym zakresie wymagane jest prowadzenia działań infrastrukturalnych: bezpieczne skrzyżowania, przejścia dla pieszych, progi zwalniające, ograniczenia prędkości, oznakowanie miejsc szczególnie niebezpiecznych, które w znacznym stopniu wpłyną na poprawę stanu bezpieczeństwa na terenie gminy.

II. Cel strategiczny: Ochrona środowiska naturalnego oraz bezpieczeństwo energetyczne.

Ważnym na terenach wiejskich problemem związanym z rozwojem infrastruktury jest kwestia infrastruktury dotyczącej bezpośrednio kwestii ochrony środowiska tj. systemu wodno – kanalizacyjnego oraz kwestii zaopatrzenia w energię. Według oceny mieszkańców obecny stan systemu wodno – kanalizacyjnego jest dobry – potrzeby w tym zakresie dotyczą natomiast przede wszystkim systematycznej rozbudowy systemu wraz z postępem rozwoju osadnictwa oraz zapewnieniem unieszkodliwiania ścieków dla obszarów rozproszonej zabudowy, dla której budowa sieci kanalizacyjnej nie jest opłacalna – obszary te wymagają zastosowania lokalnych/indywidualnych rozwiązań w tym zakresie. Jednocześnie wymagana będzie systematyczna modernizacja istniejącej, wybudowanej wcześniej infrastruktury. Odrębną kwestią do rozwiązania w zakresie oczyszczania ścieków w najbliższej przyszłości będzie zagospodarowanie osadów pościekowych, jakie powstają na oczyszczalni w Sulęczynie - których ilość w wyniku znacznego wzrostu skanalizowania gminy w ostatnich latach uległa znacznemu zwiększeniu.

Biorąc pod uwagę rosnące koszty energii oraz nadchodzące trudności związane z pozyskaniem energii ze źródeł tradycyjnych, bardzo ważnym elementem rozwoju gminy będzie dywersyfikacja źródeł energii. W tym zakresie szczególnie ważne będą starania gminy o jej gazyfikację oraz wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii. W tym kontekście istniejące możliwości i potencjał gminy, coraz wydajniejsze technologie wykorzystania OZE, wsparte działaniami władz gminy oraz współdziałaniem jej mieszkańców mają szanse przyczynić się do znacznego wzrostu udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii na tym obszarze.

Rys 19. Struktura celów strategicznych Strategii Rozwoju Gminy Sulęczyno

6. CELE SZCZEGÓŁOWE I PRZEDSIĘWZIĘCIA LSR

W ramach przedmiotowej Strategii i sformułowanych powyżej celów strategicznych wyznaczono 12 celów operacyjnych oraz szereg przedsięwzięć pozwalających na realizację założeń celów strategicznych i operacyjnych.

SPOŁECZEŃSTWO

I.1. Cel strategiczny: Rozwój oferty usług społecznych

I.1.1. Cel operacyjny: Rozwój bazy oświatowej

Realizacja celu ma za zadanie poprawę jakości oferty edukacyjnej na terenie gminy na wszystkich szczeblach nauczania – przede wszystkim na poziomie najmłodszym – żłobków i przedszkoli. Cel ten wychodzi naprzeciw zidentyfikowanym problemom dotyczącym edukacji najmłodszych - w postaci przede wszystkim słabo rozwiniętej bazy przedszkolnej, przejawiającej się zbyt małą liczbą miejsc w przedszkolach publicznych oraz stworzenia żłobkach. Analiza SWOT wskazuje w tym zakresie na pilną potrzebę rozbudowy i remontu istniejących przedszkoli (Sulęczyno, Mściszewice, Węsiory) poprzez zwiększenie liczby miejsc dla dzieci oraz poprawę jakości ich pobytu w tym obiektach. Jednocześnie widoczna jest potrzeba adaptacji na żłobek pomieszczeń w przedszkolu w Sulęczynie.

Osiągnięcie założeń celu zostanie spełnione poprzez realizację następujących przedsięwzięć:

- Rozbudowa, remont i modernizacja przedszkoli,
- Adaptacja pomieszczeń w przedszkolu w Sulęczynie na żłobek,
- Podnoszenie kwalifikacji kadry dydaktycznej szkół,
- Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży,
- Doposażenie obiektów edukacyjnych na terenie gminy.

Realizacja założonych przedsięwzięć, które pozwolą na zrealizowanie celu szczegółowego będzie prowadzona i skierowana do następujących grup instytucji:

Instytucje realizujące przedsięwzięcia oraz ich partnerzy	Beneficjenci zrealizowanych przedsięwzięć
Gmina Sulęczyno	Mieszkańcy gminy Sulęczyno, w tym dzieci i młodzież
Publiczne i niepubliczne placówki oświatowe	Nauczyciele szkół na terenie gminy Sulęczyno
Jednostki organizacje samorządu gminy	
Podmioty prywatne prowadzące działalność edukacyjną, szkoleniową, doradczą	
Organizacje pozarządowe prowadzące działalność edukacyjną, szkoleniową, doradczą	
Ośrodki doskonalenia nauczycieli	
Kuratorium oświaty	
Rola Gminy Sulęczyno	**Źródła finansowania**
Podmiot realizujący projekty	RPO WP 2014-2020 - Działanie 3.1. Edukacja Przedszkolna

Partner podmiotów realizujących projekty	RPO WP 2014-2020 - Działanie 3.1. Edukacja Przedszkolna
Podmiot wspierający – wsparcie organizacyjne	RPO WP 2014-2020 - Działanie 5.3. Opieka nad Dziećmi Do Lat 3
	Środki własne gminy
	Środki prywatne

Oczekiwane rezultaty	Okres realizacji
Zwiększenie liczby miejsc w przedszkolach	2016-2025
Zwiększenie liczby miejsc w żłobkach	
Podniesienie kwalifikacji nauczycieli	
Poprawa jakości kształcenia	

I.1.2. Cel operacyjny: Poszerzenie oferty usług zdrowotnych

Przedmiotowy cel wychodzi naprzeciw potrzebie poszerzenia oferty usług zdrowotnych oferowanych przez Ośrodek Zdrowia (NZOZ) w Sulęczynie przede wszystkim o poradnie specjalistyczne np. gabinet stomatologiczny. Diagnoza stanu obecnego wskazała jednoznacznie na obecny niedostateczny dostęp mieszkańców do specjalistycznych usług zdrowotnych i potrzebę korzystania z nich na obszarze innych gmin. Cel zakłada realizację kompleksowych działań zarówno o charakterze inwestycyjnym (zakup wyposażenia) jak i projektów „miękkich" (np. akcje profilaktyczne) które pozwolą na poprawę jakości oferty usług zdrowotnych na terenie gminy. Osiągnięcie założeń celu zostanie spełnione poprzez realizację następujących przedsięwzięć:

- Poszerzenie oferty usług zdrowotnych oferowanych przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej o kolejne usługi specjalistyczne,

Realizacja założonych przedsięwzięć, które pozwolą na zrealizowanie celu szczegółowego będzie prowadzona i skierowana do następujących grup instytucji:

Instytucje realizujące przedsięwzięcia oraz ich partnerzy	Beneficjenci zrealizowanych przedsięwzięć
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Sulęczynie	Mieszkańcy gminy Sulęczyno
Gmina Sulęczyno	

Rola Gminy Sulęczyno	Źródła finansowania
Partner podmiotów realizujących projekty	Środki własne gminy
Podmiot wspierający – wsparcie organizacyjne	RPO WP 2014-2020 - Działanie 2.1. Inwestycje Podstawowe
	Środki prywatne

Oczekiwane rezultaty	Okres realizacji
Wzrost liczby poradni specjalistycznych dostępnych w NZOZ w Sulęczynie	2016-2022

I.1.2. Cel operacyjny: Rozwój oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców.

Realizacja celu ma za zadanie stworzenie kompleksowego i ogólnodostępnego zaplecza infrastrukturalnego i organizacyjnego dla rozwoju oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców, jako jednego z ważnych czynników mających

wpływ na rozwój społeczeństwa lokalnego. Cel nawiązuje w tym zakresie do zidentyfikowanych słabych stron i potrzeb gminy związanych z rozwojem przede wszystkim infrastruktury służącej na cele stworzenia atrakcyjnych form spędzenia czasu wolnego oraz realizacji hobby i zainteresowań. Jednocześnie bardzo ważnym aspektem realizacji tego celu jest aktywizacja i integracja lokalnej społeczności, w tym przede wszystkim dzieci i młodzieży. Realizacja tych założeń odnosi się bezpośrednio przede wszystkim do sytuacji panującej na peryferiach gminy, w małych miejscowościach, w których mieszkańcy mają szczególnie trudny dostęp do tego typu infrastruktury.
Realizacja celu będzie miała w opisanym zakresie odzwierciedlenie w realizacji przede wszystkim działań typowo inwestycyjnych związanych z rozwojem infrastruktury np. świetlic wiejskich, placów zabaw, siłowni zewnętrznych, itp.
Osiągnięcie założeń celu zostanie spełnione poprzez realizację następujących przedsięwzięć:

- Tworzenie świetlic wiejskich (przede wszystkim na bazie istniejących budynków szkół),
- Budowa ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjnej, np. place zabaw, siłownie zewnętrzne, itp..

Realizacja założonych przedsięwzięć, które pozwolą na zrealizowanie celu szczegółowego będzie prowadzona i skierowana do następujących grup instytucji:

Instytucje realizujące przedsięwzięcia oraz ich partnerzy	**Beneficjenci zrealizowanych przedsięwzięć**
Gmina Sulęczyno	Mieszkańcy gminy Sulęczyno, w tym dzieci i młodzież
Gminny Ośrodek Kultury	Turyści
Organizacje pozarządowe	
Rola Gminy Sulęczyno	**Źródła finansowania**
Podmiot realizujący projekty	PROW 2014-2020 – działanie „Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej”
Partner podmiotów realizujących projekty	PROW 2014-2020 – działanie „Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego”
	PROW 2014-2020 – środki w dyspozycji Lokalnej Grupy Działania – działanie „Leader”
	Program Rybactwo i Morze 2014-2020 – środki w dyspozycji Lokalnej Grupy Rybackiej
	Środki własne gminy
Oczekiwane rezultaty	**Okres realizacji**
Wzrost liczby ogólnodostępnych miejsc spędzania wolnego czasu dla mieszkańców	2016-2023

Realizacja wyznaczonych 3 celów szczegółowych przyczyni się do spełnienia założeń celu głównego Strategii „Rozwój oferty usług społecznych”. Długofalowymi efektami realizacji założeń tego celu będą przede wszystkim:

- wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców,
- wzrost wskaźnik skolaryzacji,

- poprawa stanu zdrowia mieszkańców,
- aktywizacja i integracja lokalnej społeczności.

I.2. Cel strategiczne: Rozwój i propagowanie lokalnej kultury w tym kultury kaszubskiej.

I.2.1. Cel operacyjny: Rozwój oferty kulturalnej na terenie gminy.

Realizacja celu ma za zadanie zachowanie i promocję kultury w tym kultury kaszubskiej we wszystkich jej aspektach dotyczących zarówno przejawów kultury materialnej jak i niematerialnej. W tym zakresie cel wychodzi naprzeciw potrzebie ochrony i zachowania niepowtarzalnych walorów kulturalnych występujących na terenie gminy Sulęczyno. Realizacja celu zostanie skierowana do mieszkańców gminy i będzie miała za zadanie zachowanie od zapomnienia i kultywowanie wśród mieszkańców lokalnej tradycji i kultury; jednocześnie realizacja celu ma u podstaw promowanie kultury kaszubskiej w kraju i za granicą oraz wśród turystów odwiedzających obszar gminy Sulęczyno, decydując o tym, że kultura kaszubska będzie jednym z najważniejszych elementów wpływających na atrakcyjność turystyczną gminy.

Tak wyznaczony cel będzie przede wszystkich realizowany poprzez realizację działań o charakterze nieinwestycyjnym związanym z organizacją i promocją kultury kaszubskiej we wszystkich jej aspektach.

Osiągnięcie założeń celu zostanie spełnione poprzez realizację następujących przedsięwzięć:

- Organizacja stałych zajęć o charakterze kulturalnym dla mieszkańców w tym zajęć warsztatowych ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży oraz seniorów,
- Organizacja cyklicznych imprez promocyjnych (muzycznych, rekreacyjnych, itp.) np. biesiad regionalnych, festiwali, koncertów,
- Rozwój lokalnej twórczości kaszubskiej,
- Utrzymanie i zachowanie obiektów zabytkowych,
- Promocja walorów kulturowych gminy w kraju i za granicą.

Realizacja założonych przedsięwzięć, które pozwolą na zrealizowanie celu szczegółowego będzie prowadzona i skierowana do następujących grup instytucji:

Instytucje realizujące przedsięwzięcia oraz ich partnerzy	**Beneficjenci zrealizowanych przedsięwzięć**
Gminny Ośrodek Kultury	Mieszkańcy gminy w tym przede wszystkim dzieci i młodzież oraz seniorzy
Gmina Sulęczyno	Turyści (potencjalni turyści)
Organizacje pozarządowe	
Podmioty prywatne	
Stowarzyszenie Turystyczne Kaszuby	
Rola Gminy Sulęczyno	**Źródła finansowania**
Podmiot realizujący projekty	PROW 2014-2020 – działanie „Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej”
Partner podmiotów realizujących projekty	PROW 2014-2020 – działanie „Ochrona zabytków i

	budownictwa tradycyjnego”
Podmiot wspierający – wsparcie organizacyjne	PROW 2014-2020 – środki w dyspozycji Lokalnej Grupy Działania – działanie „Leader”
	Program Rybactwo i Morze 2014-2020 – środki w dyspozycji Lokalnej Grupy Rybackiej
	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
	Środki własne gminy

Oczekiwane rezultaty	Okres realizacji
Wzrost liczby mieszkańców biorących udział w zorganizowanych formach propagujących lokalną kulturę	2015-2025
Wzrost ilości osób – mieszkańców gminy, kultywujących lokalnej zwyczaje, język itp.	
Wzrost znajomości kultury kaszubskiej wśród turystów	
Wzrost liczby osób odwiedzających lokalne zabytki	

Realizacja wyznaczonego celu szczegółowego przyczyni się do spełnienia założeń celu głównego „Rozwój i propagowanie lokalnej kultury w tym kultury kaszubskiej”. Efektami realizacji założeń tego celu będą przede wszystkim:

- wypromowanie kultury kaszubskiej w kraju i za granicą,
- zachowanie udziału kultury w życiu społecznym gminy,
- wzrost liczby turystów odwiedzających gminę.

GOSPODARKA

II.1. Cel strategiczne: Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości oraz przeciwdziałanie bezrobociu

II.1.1. Cel operacyjny: Tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, wsparcie przedsiębiorstw oraz wykorzystanie zasobów naturalnych gminy.

Analiza stanu obecnego sytuacji w zakresie rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy wskazuje, że pod względem ilościowym liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy przedstawia się relatywnie mniej korzystnie niż średnie dla całego powiatu i województwa. Dochodzi do tego zidentyfikowany na etapie diagnozy stanu obecnego słabo rozwinięty sektor średnich i dużych przedsiębiorstw. Sytuacja ta wymaga podjęcia działań zarówno o charakterze organizacyjno – prawnym jak i doradczym ułatwiających prowadzenie działalności gospodarczej na terenie gminy i wspierających tak istniejących jak i nowych przedsiębiorców (np. okresowe zwolnienie z podatku dla nowopowstałych przedsiębiorstw). Gmina już obecnie planuje zastosowanie tego typu mechanizmów - pożądane jest kontynuowane i rozszerzenie tego typu instrumentów w przyszłości. Bardzo ważne w tym względzie jest także stworzenie zachęt dla inwestorów zewnętrznych chcących ulokować swoje inwestycje gospodarcze na terenie gminy. Jednocześnie zasadne wydaje się wsparcie dla lepszego wykorzystania posiadanych zasobów naturalnych na terenie gminy w postaci np. piasków czy żwirów, które eksploatowane – mogą

stać się jedną z gałęzi wspierających lokalną przedsiębiorczość. W tym zakresie przewidziano szereg działań o charakterze przede wszystkim nie inwestycyjnym mających za zadanie poprawić warunki dla rozwoju przedsiębiorczości.
Osiągnięcie założeń celu zostanie spełnione poprzez realizację następujących przedsięwzięć:

- Udogodnienia dla przedsiębiorców - przede wszystkim dla nowopowstałych firm (np. ulgi podatkowe),
- Wsparcie dla wykorzystania zasobów naturalnych gminy (np. piaski, żwiry),
- Promocja gminy jako terenu atrakcyjnego dla inwestorów,
- Wsparcie rozwoju małych i średnich firm w tym firm z branży usług i handlu,
- Wsparcie pozyskiwania środków finansowych na rozwój przedsiębiorczości (w tym środków z funduszy UE),
- Promocja lokalnych produktów i usług.

Realizacja założonych przedsięwzięć, które pozwolą na zrealizowanie celu szczegółowego będzie prowadzona i skierowana do następujących grup instytucji:

Instytucje realizujące przedsięwzięcia oraz ich partnerzy	**Beneficjenci zrealizowanych przedsięwzięć**
Gmina Sulęczyno	Przedsiębiorcy z terenu gminy
Powiatowy Urząd Pracy w Kartuzach	Mieszkańcy
Kaszubski Inkubator Przedsiębiorczości w Kartuzach	
Przedsiębiorcy	
Rola Gminy Sulęczyno	**Źródła finansowania**
Podmiot realizujący projekty	RPO WP 2014-2020 - Działanie 2.4. Otoczenie Biznesu
Partner podmiotów realizujących projekty	RPO WP 2014-2020 - Działanie 2.5. Inwestorzy Zewnętrzni
Podmiot wspierający – wsparcie organizacyjne	Środki własne gminy
Oczekiwane rezultaty	**Okres realizacji**
Wzrost liczby przedsiębiorstw na terenie gminy	2015-2025
Rozwój obecnie istniejących przedsiębiorstw	

II.1.2. Cel operacyjny: Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja osób pozostających bez pracy.
Wnioski z przeprowadzonej diagnozy rozwoju gminy wskazują, że mimo relatywnie niskiej stopy bezrobocia w powiecie kartuskim gmina Sulęczyno należy do obszarów o najwyższym poziomie bezrobocia w powiecie. Jednocześnie dużym problemem dla gospodarki gminy są takie zjawiska jak:

problem bezrobocia ukrytego wśród ludności rolniczej czy słabe warunki do rozwoju rolnictwa i konieczność przebranżowienia się rolników – które to zjawiska wpływają na liczbę osób pozostających bez pracy. Sytuację tą potęguje niski poziom rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy i słabo rozwinięty sektor średnich i dużych przedsiębiorstw, które to firmy są głównymi generatorami nowych miejsc pracy. Wyznaczony cel wychodzi naprzeciw potrzebie zwiększenia liczby miejsc pracy na terenie gminy i wsparcia osób bezrobotnych. W tym zakresie cel zakłada realizację przede wszystkim przedsięwzięć typowo „miękkich" – szkoleniowych, doradczych i informacyjnych, mających za zadanie przeciwdziałanie bezrobociu.
Osiągnięcie założeń celu zostanie spełnione poprzez realizację następujących przedsięwzięć:

- Wsparcie pozyskiwania środków finansowych na tworzenie nowych miejsc pracy (w tym środków z funduszy UE),
- Wsparcie systemu pośrednictwa pracy,
- Wdrażanie mechanizmów aktywizujących bezrobotnych np. staże, praktyki, itp.,
- Wsparcie osób bezrobotnych, poszukujących pracy (szkolenia, doradztwo, itp.),

Realizacja założonych przedsięwzięć, które pozwolą na zrealizowanie celu szczegółowego będzie prowadzona i skierowana do następujących grup instytucji:

Instytucje realizujące przedsięwzięcia oraz ich partnerzy	**Beneficjenci zrealizowanych przedsięwzięć**
Gmina Sulęczyno	Bezrobotni
Powiatowy Urząd Pracy w Kartuzach	
Prywatne biura pośrednictwa pracy	
Przedsiębiorcy	
Rola Gminy Sulęczyno	**Źródła finansowania**
Podmiot realizujący projekty	RPO WP 2014-2020 - Działanie 5.1. Aktywizacja Zawodowa Osób Bezrobotnych
Partner podmiotów realizujących projekty	RPO WP 2014-2020 - Działanie 5.2. Aktywizacja Zawodowa Osób Pozostających Bez Pracy
Podmiot wspierający – wsparcie organizacyjne	RPO WP 2014-2020 - Działanie 5.7. Nowe Mikroprzedsiębiorstwa
	Środki własne gminy
	Środki prywatne
Oczekiwane rezultaty	**Okres realizacji**
Spadek liczby bezrobotnych	2015-2025

II.1.3. Cel operacyjny: Wsparcie rozwoju rolnictwa oraz drobnego przetwórstwa rolno – spożywczego.

Realizacja przedmiotowego celu wychodzi naprzeciw zidentyfikowanym obszarom problemowym związanym ze słabymi i bardzo słabymi warunkami do rozwoju rolnictwa na terenie gminy Sulęczyno przy jednoczesnym braku lokalnych zakładów przetwórczych związanych z przetwórstwem płodów rolnych. Słabe warunki naturalne (niskiej jakości gleby, niesprzyjający mikroklimat), niewielkie, niskotowarowe gospodarstwa rolne w kontekście zmian strukturalnych zachodzących w polskim rolnictwie w ostatnich latach, skutkują pogarszającą się sytuacją ludności rolniczej gospodarującej na małych, rodzinnych gospodarstwach rolnych, które wciąż stanowią wysoki odsetek gospodarstw w gminie. Jednocześnie perspektywy rozwoju w najbliższej przyszłości wskazują, że szanse na rozwój w branży rolniczej istnieją w zakresie np. drobnego przetwórstwa rolno – spożywczego, bazującego na lokalnych płodach rolnych. Perspektywa rozwoju tego typu działalności jest dodatkowo determinowana niezanieczyszczonych środowiskiem na terenie gminy i relatywnie niską chemizacją stosowaną w rolnictwie. Realizacja celu ma za zadanie wsparcie organizacyjne i instytucjonalne działalności rolniczej oraz przetwórstwa na terenie gminy

W tym zakresie przewidziano do realizacji szereg działań przede wszystkim o charakterze organizacyjnym i informacyjnych, mających na celu poprawić warunki dla rozwoju rolnictwa i sfery działalności około rolniczej.

Osiągnięcie założeń celu zostanie spełnione poprzez realizację następujących przedsięwzięć:

- Pomoc doradcza, dostęp do informacji dla ludności rolniczej w zakresie prowadzenia działalności rolniczej oraz możliwości rozpoczęcia działalności pozarolniczej,
- Pomoc doradztwa i informacyjna w zakresie pozyskiwania środków finansowych na rozpoczęcie działalności pozarolniczej,
- Wspieranie przekwalifikowania zawodowego rolników w obszarach rolnictwa zanikającego, celem dywersyfikacji źródeł dochodu,

Realizacja założonych przedsięwzięć, które pozwolą na zrealizowanie celu szczegółowego będzie prowadzona i skierowana do następujących grup instytucji:

Instytucje realizujące przedsięwzięcia oraz ich partnerzy	**Beneficjenci zrealizowanych przedsięwzięć**
Gmina Sulęczyno	Mieszkańcy
Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego	
Rola Gminy Sulęczyno	**Źródła finansowania**
Podmiot realizujący projekty	Gmina własne gminy
Partner podmiotów realizujących projekty	Środki Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego
	PROW 2014-2020 – środki w dyspozycji Lokalnej Grupy Działania – działanie „Leader”

Oczekiwane rezultaty	Okres realizacji
Wsparcie osób zajmujących się rolnictwem	2016-2020
Przekwalifikowanie rolników na działalności nierolnicze	

Realizacja wyznaczonych 3 celów szczegółowych przyczyni się do spełnienia założeń celu głównego „Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości oraz przeciwdziałanie bezrobociu". Efektami realizacji założeń tego celu będą przede wszystkim:

- Wzrost poziomu przedsiębiorczości na terenie gminy,
- Obniżenie poziomu bezrobocia na terenie gminy,
- Poprawa warunków dla rozwoju rolnictwa i usług około rolniczych,

II.2. Cel strategiczny: Rozwój turystyki, usług około turystycznych oraz promocja gminy.

II.2.1. Cel operacyjny: Rozwój infrastruktury turystycznej i około turystycznej w tym infrastruktury zagospodarowania jezior.

Realizacja celu wychodzi naprzeciw posiadanym przez gminę Sulęczyno wysokim walorom środowiska naturalnego oraz kontrastującą z nimi sytuacją niewystarczającej infrastruktury turystycznej. W tym zakresie widoczny jest przede wszystkim niedostatek infrastruktury zagospodarowania jezior na potrzeby turystyki wodnej w zakresie zarówno ogólnodostępnych kąpielisk, przystani żeglarskich i kajakowych jak i sprzętu pływającego (kajaki, rowery wodne, żaglówki). Z drugiej strony analiza przeprowadzona na etapie diagnozy stanu obecnego wskazała potrzebę rozwoju turystyki aktywnej przy jednoczesnym niedostatku lub braku infrastruktury niezbędnej do jej uprawiania – sytuacja ta dotyczy przede wszystkim takich elementów turystyki aktywnej jak: turystyka rowerowa, Nordic Wallking, turystyka piesza, itp.

Sytuacja ta dotyczy także dostępności usług około turystycznych w postaci np. bazy noclegowej i gastronomicznej na terenie gminy – których rozwój oraz jakość są obecnie niewystarczające w stosunku do wymagań i potrzeb turystów. Ważnym aspektem tego celu jest również wsparcie rozwoju agroturystyki jako jednego ze środków mogących łagodzić potrzebę przekwalifikowania osób związanych z rolnictwem na inne dziedziny gospodarki.

Osiągnięcie założeń celu zostanie spełnione poprzez realizację następujących przedsięwzięć:

- Zagospodarowanie jezior na obszarze gminy na potrzeby mieszkańców i turystów, np. ogólnodostępne kąpieliska wraz z zapleczem (socjalnym i gastronomicznym), budowa pomostów i przystani nad jeziorami, stworzenie tras kajakowych,
- Budowa szlaków rowerowych wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą,
- Rozwój oferty turystyki aktywnej np. szlaki rowerowe, szlaki piesze, szlaki Nordic Wallking, sprzęt rekreacyjny,

- Wsparcie tworzenia usług towarzyszących dla turystów wokół miejsc atrakcyjnych turystycznie – w tym bazy noclegowej i gastronomicznej,

Realizacja założonych przedsięwzięć, które pozwolą na zrealizowanie celu szczegółowego będzie prowadzona i skierowana do następujących grup instytucji:

Instytucje realizujące przedsięwzięcia oraz ich partnerzy	Beneficjenci zrealizowanych przedsięwzięć
Gmina Sulęczyno	Turyści
Przedsiębiorcy	Mieszkańcy
Organizacje pozarządowe	
Rola Gminy Sulęczyno	**Źródła finansowania**
Podmiot realizujący projekty	RPO WP 2014-2020 - Działanie 8.4. Wsparcie Atrakcyjności Walorów Dziedzictwa Przyrodniczego
Partner podmiotów realizujących projekty	RPO WP 2014-2020 - Działanie 11.4. Ochrona Różnorodności Biologicznej
	PROW 2014-2020 – działanie „Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej”
	PROW 2014-2020 – środki w dyspozycji Lokalnej Grupy Działania – działanie „Leader”
	Program Rybactwo i Morze 2014-2020 – środki w dyspozycji Lokalnej Grupy Rybackiej
	Środki własne gminy
	Środki prywatne
Oczekiwane rezultaty	**Okres realizacji**
Wzrost ilości infrastruktury zagospodarowania jezior	2016-2025
Poprawa dostępu mieszkańców i turystów do jezior	
Wzrost ilości infrastruktury turystyki aktywnej	

II.2.2. Cel operacyjny: Promocja walorów turystycznych gminy.

Bardzo ważnym elementem wspierającym rozwój infrastruktury turystycznej jest potrzeba rozwoju systemu informacji i promocji turystyki na terenie gminy, który byłby odpowiedzialny za propagowanie posiadanych walorów w regionie, kraju i za granicą. Potrzeba ta dotyczy zarówno usług o charakterze ogólnie dostępnym, publicznym, jak i oferty typowo komercyjnej prowadzonej przez podmioty prywatne. Analiza stanu obecnego rozwoju gminy wskazuje, bowiem na niedostateczną promocję gminy w zakresie turystyki w relacji do możliwości rozwoju tej dziedziny gospodarki i potrzebę poprawy sytuacji w tym kierunku. Doświadczenia innych, turystycznych regionów wskazują, że tylko skoordynowane działania infrastrukturalne, w połączeniu z szeroką promocją oferty turystycznej mogą przynieść wymierne efekty w postaci wzrostu liczby turystów.

W ramach celu przewidziano do realizacji kompleksowe przedsięwzięcia o charakterze promocyjnym służące promocji oferty turystycznej gminy i oparte o najpopularniejsze i najbardziej efektywne formy przekazu informacji, w tym przede wszystkim internet. Przedsięwzięcia te dotyczą zarówno infrastruktury jak i działań o charakterze informacyjno – promocyjnym.
Osiągnięcie założeń celu zostanie spełnione poprzez realizację następujących przedsięwzięć:

- Budowa obiektu informacji turystycznej pełniącego także funkcję miejsca sprzedaży lokalnych produktów,
- Promocja i informacja o ofercie turystycznej i walorach gminy (imprezy, publikacje, internet, itp.),.
- Współpraca z lokalnymi i regionalnymi organizacjami turystycznymi,

Realizacja założonych przedsięwzięć, które pozwolą na zrealizowanie celu szczegółowego będzie prowadzona i skierowana do następujących grup instytucji:

Instytucje realizujące przedsięwzięcia oraz ich partnerzy	**Beneficjenci zrealizowanych przedsięwzięć**
Gmina Sulęczyno	Turyści
Gminny Ośrodek Kultury	Mieszkańcy
Stowarzyszenie Turystyczne Kaszuby	
Pomorska Regionalna Organizacja Turystyczna	
Rola Gminy Sulęczyno	**Źródła finansowania**
Podmiot realizujący projekty	PROW 2014-2020 – środki w dyspozycji Lokalnej Grupy Działania – działanie „Leader”
Partner podmiotów realizujących projekty	Program Rybactwo i Morze 2014-2020 – środki w dyspozycji Lokalnej Grupy Rybackiej
	Środki własne gminy
	Środki Pomorskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej
Oczekiwane rezultaty	**Okres realizacji**
Wzrost rozpoznawalności gminy w regionie, kraju i za granicą	2015-2025

Realizacja wyznaczonych 2 celów szczegółowych przyczyni się do spełnienia założeń celu głównego „Rozwój turystyki, usług okołoturystycznych oraz promocja gminy”. Efektami realizacji założeń tego celu będą przede wszystkim:

- Poprawa atrakcyjności turystycznej obszaru gminy,
- Wzrost liczby turystów odwiedzających obszar gminy,
- Wzrost dochodów mieszkańców z turystyki,
- Wzrost znaczenia turystyki w lokalnej gospodarce,

ŚRODOWISKO I INFRASTRUKTURA

III.1. Cel strategiczny: Poprawa jakości systemu transportowego na terenie gminy

III.1.1. Cel operacyjny: Budowa, remont i modernizacja infrastruktury drogowej.

Diagnoza stanu obecnego rozwoju gminy jak i przeprowadzone badania społeczne wśród lokalnej społeczności wskazują, że mimo relatywnie dobrej gęstości dróg istnieje problem dotyczący jakości infrastruktury drogowej związany ze znaczną długością dróg o nawierzchni nieutwardzonej w tym niedostatek dróg o nawierzchni bitumicznej. Sytuacja ta wpływa w konsekwencji na jakość życia lokalnej społeczności ale ma także odzwierciedlenie w obniżonej atrakcyjności obszaru gminy, zarówno pod względem turystycznym jak i ogólno inwestycyjnym. Dodatkowym elementem decydującym o realizacji przedmiotowego celu jest potrzeba budowy infrastruktury towarzyszącej w postaci np. parkingów czy infrastruktury zwiększającej bezpieczeństwo ruchu w tym np. chodników czy infrastruktury oznakowania dróg. Dodatkowo elementy te mają swoje odzwierciedlenie w obniżonym bezpieczeństwie poruszania się po drogach, dłuższym czasie przejazdu czy negatywnym wpływem na środowisko naturalne, co w konsekwencji wpływa na wyższe koszty transportu zarówno dla społeczności lokalnej jaki osób przyjezdnych. Sytuacja ta ma szczególne znaczenie w kontekście turystycznej funkcji gminy i znacznego wzrostu natężenia ruchu pojazdów oraz pieszych w okresie letnim. W konsekwencji wyznaczony cel ma za zadanie poprawę jakości infrastruktury drogowej na terenie gminy oraz zwiększenie bezpieczeństwa zarówno pojazdów jak i pieszych oraz poprawę komunikacji z drogami wyższego rzędu oraz obszarami sąsiednimi w tym lokalnymi i regionalnymi centrami rozwoju w regionie: Trójmiastem, Kartuzami czy Kościerzyną.

Osiągnięcie założeń celu zostanie spełnione poprzez realizację następujących przedsięwzięć:

- Budowa, remont i modernizacja dróg na terenie gminy,
- Budowa i modernizacja infrastruktury towarzyszącej drogom, np. chodników, parkingów, infrastruktury bezpieczeństwa drogowego,

Realizacja założonych przedsięwzięć, które pozwolą na zrealizowanie celu szczegółowego będzie prowadzona i skierowana do następujących grup instytucji:

Instytucje realizujące przedsięwzięcia oraz ich partnerzy	Beneficjenci zrealizowanych przedsięwzięć
Gmina Sulęczyno	Mieszkańcy gminy Sulęczyno
Zarząd Dróg Powiatowych w Kartuzach	Turyści
Zarząd Dróg Wojewódzkich w Gdańsku	
Rola Gminy Sulęczyno	**Źródła finansowania**
Podmiot realizujący projekty	PROW 2014 – 2020 – działanie „Budowa lub modernizacja dróg lokalnych”
Partner podmiotów realizujących projekty	Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych
	Środki własne gminy

Oczekiwane rezultaty	Okres realizacji
Wzrost długości dróg o nawierzchni utwardzonej w tym bitumicznej	2016-2022
Poprawa jakości dróg na terenie gminy	
Wzrost liczby infrastruktury towarzyszącej drogom	

Realizacja wyznaczonego celu szczegółowego przyczyni się do spełnienia założeń celu głównego „Poprawa jakości systemu transportowego na terenie gminy". Efektami realizacji założeń tego celu będą przede wszystkim:

- poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego,
- poprawa jakości życia mieszkańców,
- poprawa atrakcyjności inwestycyjnej obszaru gminy,
- poprawa atrakcyjności turystycznej obszaru gminy,
- poprawa atrakcyjności osadniczej obszaru gminy.

III.2. Cel strategiczny: Ochrona środowiska naturalnego oraz bezpieczeństwo energetyczne

III.2.1. Cel operacyjny: Poprawa jakościowa i ilościowa infrastruktury wodno – kanalizacyjnej,

Mimo prowadzonych w ostatnich latach intensywnych zabiegów inwestycyjnych w rozbudowę systemu wodno – kanalizacyjnego na terenie gminy ważne jest kontynuowanie tego procesu w przyszłości, zwłaszcza w kontekście modernizacji istniejących sieci wodno – kanalizacyjnych oraz uzbrojenia w infrastrukturę obszarów intensywnego rozwoju osadnictwa w tym budownictwa letniskowego. Istniejąca sieć wodno – kanalizacyjna wybudowana we wcześniejszych latach będzie wymagała bowiem systematycznej modernizacji i remontów. Z uwagi na intensywną rozbudowę budownictwa jednorodzinnego oraz letniskowego na terenie gminy w przyjętej pespektywie czasowej bardzo ważnym zadaniem inwestycyjnym będzie także systematyczna rozbudowa systemu o nowopowstałą zabudowę.

Z punktu widzenia odprowadzenia ścieków komunalnych inwestycje zrealizowane w ostatnich latach pozwolą na skanalizowanie całego obszaru gminy należącego do aglomeracji kanalizacyjnej wraz ze wszystkimi większymi skupiskami ludności. W dalszym ciągu pozostaje do rozwiązania natomiast problem unieszkodliwia ścieków na terenach rozproszonej zabudowy, gdzie budowa sieci zbiorczej z technicznego lub ekonomicznego punktu widzenia jest nieuzasadniona – w tym przypadku wymagana jest budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.

Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Sulęczynie przeprowadzona w latach 2011-2013 oraz trwająca w tym samym czasie rozbudowa systemu kanalizacyjnego spowodowały potrzebę właściwego zagospodarowania i unieszkodliwiania osadów pościekowych – plany dotyczące rozwiązania tej sytuacji w skali województwa oraz fakt przynależności gminy do aglomeracji kanalizacyjnej Sierakowice wskazuje, że najefektywniejszym pod względem ekonomicznym rozwiązaniem byłoby zastosowanie wspólnego rozwiązania w tym zakresie dla całego obszaru aglomeracji.

W konsekwencji realizacja celu ma za zadanie poprawienie sytuacji jakościowej związanej z infrastrukturą wodno – kanalizacyjną oraz ciągłą rozbudowę systemu skorelowaną z rozwojem osadnictwa na terenie gminy.
Osiągnięcie założeń celu zostanie spełnione poprzez realizację następujących przedsięwzięć:

- Rozbudowa systemu wodno – kanalizacyjnego wraz z postępującym rozwojem zabudowy,
- Modernizacja istniejącego systemu wodno – kanalizacyjnego,
- Budowa przydomowych oczyszczalni w zabudowie rozproszonej,
- Stworzenie systemu zagospodarowania osadów pościekowych powstających na gminnej oczyszczalni ścieków w Sulęczynie,

Realizacja założonych przedsięwzięć, które pozwolą na zrealizowanie celu szczegółowego będzie prowadzona i skierowana do następujących grup instytucji:

Instytucje realizujące przedsięwzięcia oraz ich partnerzy	**Beneficjenci zrealizowanych przedsięwzięć**
Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Sierakowicach	Mieszkańcy
Gmina Sulęczyno	
Mieszkańcy	
Rola Gminy Sulęczyno	**Źródła finansowania**
Podmiot realizujący projekty	PROW 2014-2020 – działanie „Gospodarka wodno-ściekowa”
Podmiot wspierający – wsparcie organizacyjne	PO IiŚ 2014-2020 - Priorytet Inwestycyjny 6.Ii. Inwestowanie w Sektor Gospodarki Wodnej Celem Wypełnienia Zobowiązań Określonych w Dorobku Prawnym Unii w Zakresie Środowiska Oraz Zaspokojenia Wykraczających Poza Te Zobowiązania Potrzeb Inwestycyjnych, Określonych Przez Państwa Członkowskie
	Środki własne PWiK Sp. z o.o.
	Środki własne gminy
Oczekiwane rezultaty	**Okres realizacji**
Wzrost ilości ścieków komunalnych podlegających oczyszczeniu	2017-2020
Poprawa jakości systemu wodno – kanalizacyjnego	
Zagospodarowanie osadów pościekowych powstających na oczyszczalni	

III.2.2. Cel operacyjny: Rozwój infrastruktury zapewniającej bezpieczeństwo energetyczne na terenie gminy w tym OZE.
Cel szczegółowy nawiązuje do potrzeby dywersyfikacji źródeł energii i zapewnienia znacznie większego niż obecnie bezpieczeństwa energetycznego, a jednocześnie wpływu na obniżenie kosztów pozyskania energii na terenie gminy

i poprawy stanu środowiska naturalnego – czyli kwestii ważnych nie tylko z punktu widzenia interesów lokalnych ale w skali regionu i kraju. Kwestie te były także wynikiem wniosków z przeprowadzonych spotkań ze społecznością lokalną, gdzie wskazano na potrzebę gazyfikacji terenu gminy – poruszana problematyka ma swoje odzwierciedlenie także w dużym zainteresowaniu mieszkańców korzystaniem z indywidulanych instalacji opartych o źródła energii odnawialnej.
Odrębną kwestią w tym zakresie są działania związane z oszczędnością energii cieplnej i elektrycznej wynikające z zastosowania energooszczędnych rozwiązań technicznych czy modernizacji i termomodernizacji budynków.
Mając na uwadze powyższe kwestie wyznaczono do realizacji następujące przedsięwzięcia inwestycyjne:

- Gazyfikacja terenu gminy,
- Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie gminy,
- Wsparcie inicjatyw w zakresie budowy instalacji opartych o źródła energii odnawialnej.

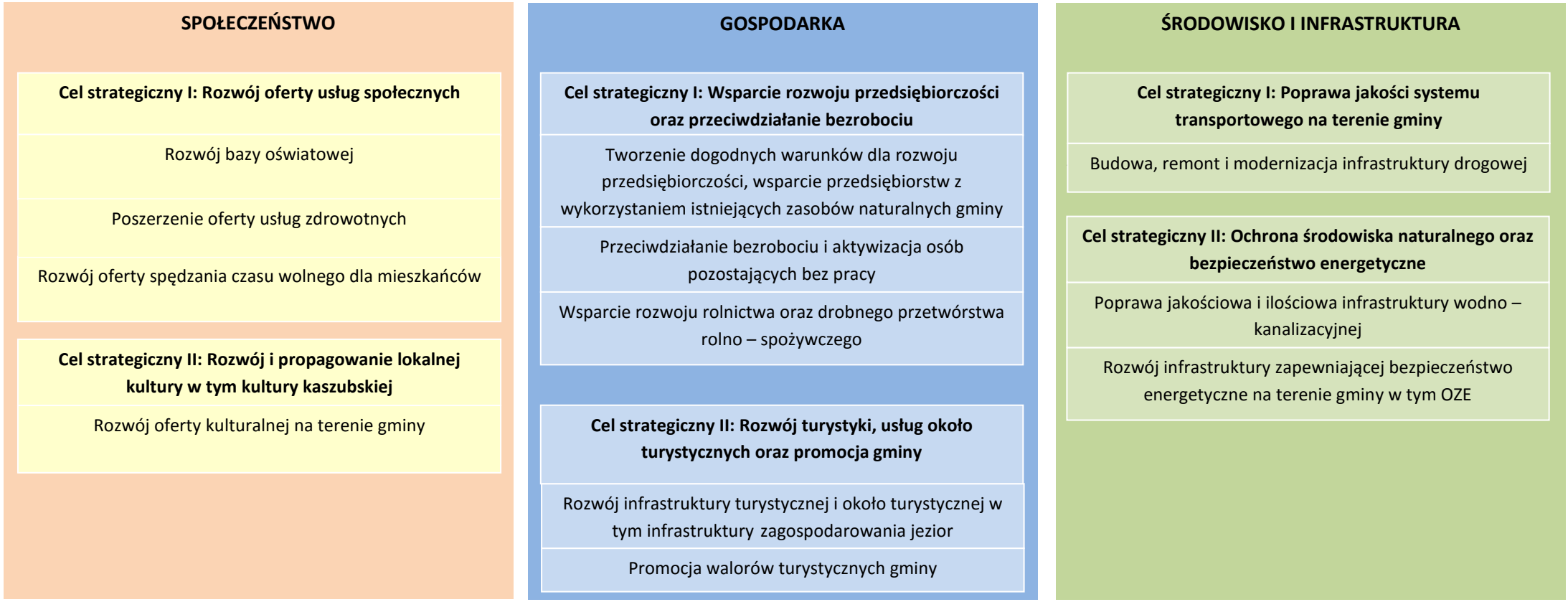
Realizacja założonych przedsięwzięć, które pozwolą na zrealizowanie celu szczegółowego będzie prowadzona i skierowana do następujących grup instytucji:

Instytucje realizujące przedsięwzięcia oraz ich partnerzy	**Beneficjenci zrealizowanych przedsięwzięć**
Gmina Sulęczyno	Mieszkańcy
Mieszkańcy	
Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.	
Rola Gminy Sulęczyno	**Źródła finansowania**
Podmiot realizujący projekty	RPO 2014-2020 - Działanie 10.2. Efektywność Energetyczna
Partner podmiotów realizujących projekty	RPO 2014-2020 - Działanie 10.3. Odnawialne Źródła Energii
Podmiot wspierający – wsparcie organizacyjne	RPO 2014-2020 - Działanie 10.4. Redukcja Emisji
	Środki własne gminy
	Środki prywatne
Oczekiwane rezultaty	**Okres realizacji**
Wzrost ilości energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych	2017-2025
Dostęp terenu gminy do gazu sieciowego	
Poprawa efektywności energetycznej budynków	

Realizacja wyznaczonych 2 celów szczegółowych przyczyni się do spełnienia założeń celu głównego „Ochrona środowiska naturalnego oraz bezpieczeństwo energetyczne”. Efektami realizacji założeń tego celu będą przede wszystkim:

- poprawa jakości powietrza atmosferycznego na terenie gminy,
- poprawa jakości wód na terenie gminy,
- poprawa jakości gleby na terenie gminy,

- poprawa warunków bytowych mieszkańców,
- poprawa stanu środowiska naturalnego na terenie gminy,

Rys 20. Struktura celów strategicznych i operacyjnych Strategii Rozwoju Gminy

7. HARMONOGRAM REALIZACJI ZAŁOŻEŃ STRATEGII

Przyjęty harmonogram realizacji założeń i efektów celów przedmiotowej Strategii wynika przede wszystkim z przyjętego horyzontu czasowego dokumentu, który określono na lata 2015 – 2025. Dla takiego horyzontu czasowego wyznaczono cele główne i cele szczegółowe Strategii, których dokładny harmonogram przedstawiono w poniższej tabeli. Jak wspomniano we Wstępie przyjęty okres realizacji założeń Strategii wynika i jest dostosowany przede wszystkim do okresów planowania budżetu Unii Europejskiej, który ma wpływ na bardziej szczegółowe plany i programy strategiczne wdrażane w skali całej UE, w skali kraju czy regionu województwa pomorskiego. Tym samym dostosowano okres wdrażania Strategii do okresu wdrażania dokumentów Strategicznych na poziomie makro: powiatu, województwa, kraju i UE - z którymi mają być komplementarne dokumenty strategiczne na poziomie gminnym. Jednocześnie przyjęty horyzont czasowy pozwoli w trakcie wdrażania Strategii do szczegółowego dostosowania jej założeń, terminu realizacji i kosztów do budżetu UE na lata 2014 – 2020.

Wskazany harmonogram realizacji założeń Strategii do roku 2025 ma charakter ogólny i odnosi się do poziomu poszczególnych celów szczegółowych. Szczegółowe terminy realizacji gotowych projektów w ramach poszczególnych przedsięwzięć i celów będą natomiast wynikały z przyjętych założeń tego dokumentu oraz z realizacji bardziej szczegółowych planów, w tym wieloletniej prognozy finansowej gminy czy innych jednostek zaangażowanych we wdrażanie Strategii. Znaczna część z wyznaczonych do realizacji przedsięwzięć jest przewidziana do realizacji w początkowym okresie wdrażania Strategii. Wynika to z faktu ich znacznej pilności na tle innych typów projektów oraz w wielu przypadkach z faktu, iż przedsięwzięcia te stanowią przygotowanie i fundament od realizacji, którego jest uzależniona realizacja kolejnych przedsięwzięć. Część z założonych celów i grup działań ma natomiast charakter projektów ciągłych realizowanych przez cały okres wdrażania Strategii – dotyczą one przede wszystkim działań o charakterze nieinwestycyjnym – doradczym, informacyjnym, promocyjnym i profilaktycznym głównie w dziedzinach wymagających wsparcia ze strony samorządu gminy.

Przedstawiony poniżej harmonogram ma charakter założeń i może być modyfikowany i dostosowywany w trakcie wdrażania Strategii. Jednocześnie przyjęty system monitoringu i ewaluacji zakłada możliwość dostosowania m.in. okresu realizacji poszczególnych przedsięwzięć i celów do potrzeb i zmieniających się uwarunkowań: finansowych, instytucjonalnych i makroekonomicznych.

Tab 19. Harmonogram realizacji założeń Strategii.

L.P.	Cel główny/szczegółowy	Okres realizacji	Okres wdrażania										
			2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
	Cel główny: Rozwój oferty usług społecznych												
1	Rozwój bazy oświatowej	**2016-2025**											
2	Poszerzenie oferty usług zdrowotnych	**2016-2022**											
3	Rozwój oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców	**2016-2023**											
	Cel główny: Rozwój i propagowanie lokalnej kultury w tym kultury kaszubskiej												
1	Rozwój oferty kulturalnej na terenie gminy	**2015-2025**											
	Cel główny: Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości oraz przeciwdziałanie bezrobociu												
1	Tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, wsparcie przedsiębiorstw oraz wykorzystanie zasobów naturalnych gminy	**2015-2025**											
2	Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja osób pozostających bez pracy	**2015-2025**											
3	Wsparcie rozwoju rolnictwa oraz drobnego przetwórstwa rolno – spożywczego	**2016-2020**											
	Cel główny: Rozwój turystyki, usług okołoturystycznych oraz promocja gminy												
1	Rozwój infrastruktury turystycznej i około turystycznej w tym infrastruktury zagospodarowania jezior	**2016-2025**											
2	Promocja walorów turystycznych gminy	**2015-2025**											
	Cel główny: Poprawa jakości systemu transportowego na terenie gminy												
1	Budowa, remont i modernizacja infrastruktury drogowej	**2016-2022**											
	Cel główny: Ochrona środowiska naturalnego oraz bezpieczeństwo energetyczne												
1	Poprawa jakościowa i ilościowa infrastruktury wodno – kanalizacyjnej	**2017-2020**											
2	Rozwój infrastruktury zapewniającej bezpieczeństwo energetyczne na terenie gminy w tym OZE	**2017-2025**											

8. BUDŻET I STRUKTURA FINANSOWANIA PRZEDSIĘWZIĘĆ W RAMACH REALIZACJI CELÓW STRATEGII

Przedmiotowy dokument mający charakter Strategii nie określa precyzyjnie i nie wyszczególnia projektów przeznaczonych do realizacji, wskazując jednocześnie jedynie na cele rozwoju gminy Sulęczyno oraz typy przedsięwzięć służące realizacji tych celów. Tym samym w Strategii nie określono dokładnego budżetu jej realizacji. Fakt ten wynika z samej specyfiki Strategii opisanej powyżej, ale ma swoje uzasadnienie również w długim horyzoncie czasowym jaki obejmuje przedmiotowy dokument, w którym trudno precyzyjnie ustalić koszty realizacji poszczególnych typów zadań. Jednocześnie należy wskazać, że do realizacji poszczególnych celów w ramach Strategii lub nawet typów przedsięwzięć może przyczynić się różna liczba zróżnicowanych projektów – stąd sprecyzowanie nakładów na ich realizację jest niemożliwe.

Biorąc pod uwagę przyjęte do realizacji przedsięwzięcia i cele szczegółowe, główny ciężar w przypadku środków finansowych w ramach Strategii będzie ponoszony na realizację projektów o charakterze inwestycyjnym, w tym m.in. inwestycji drogowych, kanalizacyjnych czy projektów w rozbudowę/budowę obiektów kubaturowych np. z zakresu edukacji, rekreacji czy turystyki. Znacznie mniejsze pod względem wartości bezwzględnych środki będą wydatkowane na działania o wymiarze nieinwestycyjnym, „miękkim" związanych przede wszystkim z projektami szkoleniowymi, informacyjnymi i doradczymi, które jednak pod względem liczby zrealizowanych projektów będą z pewnością dominowały wśród realizowanych w ramach Strategii działań.

W zakresie struktury finansowania zadań realizowanych w ramach Strategii w poniższej tabeli przedstawiono schemat podstawowych źródeł, z jakich będą mogły pochodzić środki finansowe na pokrycie kosztów realizacji założeń poszczególnych celów szczegółowych Strategii. Algorytm ten przedstawia główne proponowane źródła finansowania projektów, w tym źródła zewnętrzne dostępne w momencie tworzenia Strategii. Z uwagi na fakt, iż okres jaki obejmuje Strategia to lata 2015 – 2024, a realizowane jeszcze w okresie do 2015 roku projekty finansowane z funduszy pomocowych UE z lat 2007 – 2013 – przedstawiona tabela ma charakter otwarty i odnosi się przede wszystkim do możliwości wykorzystania finansowana ze środków funduszy UE w ramach perspektywy finansowej lat 2014-2020 – w tym zakresie bazowano jednak na dostępnych zapisach nowych dokumentów programowych dotyczących tych funduszy, co powoduje, że z uwagi na brak szczegółowych wytycznych w części z nich, przedstawione dane mają często charakter orientacyjny, a przeprowadzona analiza może ulec zmianie w momencie ukazania się szczegółowych wytycznych regulujących wdrażanie funduszy w nowym okresie programowania.

Przedstawione źródła finansowania dotyczą wybranych i najważniejszych potencjalnych możliwości finansowania projektów, które mają swoje odzwierciedlenie w wyznaczonych celach Strategii i mają jednocześnie charakter otwarty, nie ograniczając możliwości finansowania projektów z innych źródeł. Dotyczy to m.in. Norweskiego Mechanizmu Finansowego, środków grantowych w ramach Funduszu Inicjatyw Obywatelskich czy innych źródeł.

Dotychczasowe doświadczenia gminy wskazują na fakt, że zdecydowana większość projektów realizowanych w ramach Strategii będzie finansowana ze środków własnych samorządu gminy. Gmina w tym zakresie prowadząc aktywną i otwartą politykę inwestycyjną przeznacza corocznie znaczną część budżetu na działania pro-rozwojowe. Jednocześnie w miarę istniejących możliwości gmina będzie starała się o dofinansowanie realizowanych projektów ze środków zewnętrznych, w tym środków pomocowych UE. Niniejsza Strategia zakłada, że część kosztów realizowanych w ramach Strategii działań będzie pokrywana także ze środków innych podmiotów zaangażowanych w jej wdrażanie, w tym prywatnych - zarówno przez bezpośrednio realizowane inwestycje przez podmioty prywatne, jak i w ramach partnerstwa w tym partnerstwa publiczno – prywatnego.
W poniższej tabeli wskazano źródła finansowania na poziomie poszczególnych celów szczegółowych – bardziej szczegółowe dane, odnoszące się do poszczególnych przedsięwzięć, wskazano w opisie każdego z celów szczegółowych.

Tab 20. Źródła finansowania przedsięwzięć zmierzających do realizacji celów głównych i szczegółowych Strategii.

L.P.	Cel główny/cel szczegółowy	Źródła zewnętrzne	Finansowanie											Inne
			Środki własne gminy	Fundusze UE 2014 – 2020					WFOŚiGW/ NFOŚiGW	UM[3]	PO RYBY[4]	NPPDL[5]	Środki prywatne	
				RPO WP[6]	PO IR[7]	PROW[8]	PO WER[9]	POIiŚ[10]						
Cel główny: Rozwój oferty usług społecznych														
1	Rozwój bazy oświatowej	**x**	**x**	**x**									**x**	
2	Poszerzenie oferty usług zdrowotnych	**x**	**x**	**x**									**x**	
3	Rozwój oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców	**x**	**x**			**x**					**x**			
Cel główny: Rozwój i propagowanie lokalnej kultury w tym kultury kaszubskiej.														
1	Rozwój oferty kulturalnej na terenie gminy.	**x**	**x**			**x**					**x**			Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Cel główny: Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości oraz przeciwdziałanie bezrobociu														
1	Tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, wsparcie przedsiębiorstw oraz wykorzystanie zasobów naturalnych gminy	**x**	**x**	**x**										
2	Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja osób pozostających bez pracy.	**x**	**x**	**x**									**x**	
3	Wsparcie rozwoju rolnictwa oraz drobnego przetwórstwa rolno – spożywczego.	**x**	**x**			**x**								Środki Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego

[3] Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego,
[4] Program Operacyjny Rybactwo i Morze 2014-2020,
[5] Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych,
[6] Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego 2014 - 2020,
[7] Program Operacyjny Inteligentny Rozwój, 2014 – 2020,
[8] Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014 – 2020,
[9] Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020,
[10] Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020,

L.P.	Cel główny/cel szczegółowy	Źródła zewnętrzne	Finansowanie											Inne
			Środki własne gminy	Fundusze UE 2014 – 2020					WFOŚiGW/ NFOŚiGW	UM[3]	PO RYBY[4]	NPPDL[5]	Środki prywatne	
				RPO WP[6]	PO IR[7]	PROW[8]	PO WER[9]	POIiŚ[10]						
Cel główny: Rozwój turystyki, usług okołoturystycznych oraz promocja gminy.														
1	Rozwój infrastruktury turystycznej i około turystycznej w tym infrastruktury zagospodarowania jezior.	**x**	**x**	**x**		**x**					**x**		**x**	
2	Promocja walorów turystycznych gminy.	**x**	**x**			**x**					**x**			Środki Pomorskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej
Cel główny: Poprawa jakości systemu transportowego na terenie gminy														
1	Budowa, remont i modernizacja infrastruktury drogowej.	**x**	**x**									**x**		
Cel główny: Ochrona środowiska naturalnego oraz bezpieczeństwo energetyczne														
1	Poprawa jakościowa i ilościowa infrastruktury wodno – kanalizacyjnej,	**x**	**x**			**x**		**x**						Środki własne PWiK Sp. z o.o.
2	Rozwój infrastruktury zapewniającej bezpieczeństwo energetyczne na terenie gminy w tym OZE.	**x**	**x**	**x**									**x**	

9. EFEKTY REALIZACJI CELÓW I PRZEDSIĘWZIĘĆ W RAMACH STRATEGII

Efekty realizacji założeń Strategii wynikają z zaprezentowanych wyników realizacji poszczególnych celów i przedsięwzięć w ramach Strategii na poziomie rezultatów i założonego oddziaływania na strukturę społeczno – gospodarczą regionu.

W tym kontekście założone cele Strategii, a w konsekwencji także osiągnięte rezultaty odpowiadają na potrzeby wynikające z analizy stanu obecnego gminy w chwili obecnej oraz wniosków wysnutych na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT. Założone efekty realizacji Strategii pozwolą bowiem w ujęciu długofalowym do wykorzystania i wzmocnienia posiadanego potencjału gminy oraz wyeliminowania lub ograniczenia słabych stron jej rozwoju.

W tym kontekście w odniesieniu do przyjętych obszarów i 3 sfer funkcjonowania gminy przedstawiono główne efekty realizacji założeń Strategii.

W odniesieniu do zagadnień dotyczących sfery społecznej efekty realizacji Strategii będą widoczne we wszystkich sferach działań społecznych. Realizacja założonych celów i przedsięwzięć będzie miała wpływ na poprawę sytuacji w zakresie sfery edukacji, ochrony zdrowia, tożsamości kulturowej i społecznej, przekładając się na ogólną **poprawę jakości życia mieszkańców gminy**. W tym zakresie, jako efekty realizacji Strategii w poszczególnych dziedzinach należy wskazać na:

- wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców,
- poprawa stanu zdrowia mieszkańców,
- wzrost udziału mieszkańców w życiu kulturalnym,
- wzrost liczby organizacji pozarządowych na terenie gminy,
- wzrost liczby mieszkańców biorących aktywny udział w działalności organizacji pozarządowych na terenie gminy,
- wypromowanie, zachowanie i kultywowanie kultury kaszubskiej,

W odniesieniu do kwestii leżących w obszarze sfery gospodarczej głównymi długofalowymi rezultatami realizacji założeń Strategii będzie wzrost poziomu przedsiębiorczości na terenie gminy oraz tworzenie nowych, trwałych miejsc pracy w gminie. Efekty te będą realizowane przede wszystkim poprzez rozwój ogólnie pojętej przedsiębiorczości przy rosnącym znaczeniu wysokiej jakości usług turystycznych, rekreacyjnych i około turystycznych. Wymiernym efektem tych założeń będzie **wzrost zamożności społeczeństwa gminy** oraz poprawa atrakcyjności gminy pod względem inwestycyjnym, turystycznym czy osiedleńczym. Szczegółowe efekty realizacji założeń Strategii będą w tym względzie dotyczyły:

- obniżenia poziomu bezrobocia na terenie gminy,
- dywersyfikacji dochodów dla osób trudniących się rolnictwem,
- wzrostu poziomu przedsiębiorczości na terenie gminy,
- wzrostu liczby turystów odwiedzających obszar gminy,
- wzrostu dochodów mieszkańców z turystyki,
- wzrostu znaczenia turystyki w lokalnej gospodarce,
- poprawy atrakcyjności turystycznej obszaru gminy.

- poprawy atrakcyjności inwestycyjnej obszaru gminy,

W kontekście uwarunkowań leżących po stronie sfery środowiska głównymi efektami realizacji założeń Strategii będzie **poprawa połączeń komunikacyjnych zarówno wewnątrz gminy jak i z otoczeniem zewnętrznym** oraz oddziaływanie na **poprawę stanu środowiska naturalnego** na terenie gminy przede wszystkim w doniesieniu do posiadanych licznych obszarów chronionych, które mogą być wykorzystywane w racjonalny sposób na potrzeby rozwoju społeczno – gospodarczego. W tym zakresie efektami realizacji założeń Strategii będą:

- poprawa warunków bytowych mieszkańców,
- poprawa jakości powietrza atmosferycznego na terenie gminy,
- poprawa jakości wód na terenie gminy,
- poprawa jakości gleby na terenie gminy,
- obniżenie zanieczyszczeń posiadanych walorów naturalnych,
- wzrost atrakcyjności inwestycyjnej obszaru gminy,
- wzrost atrakcyjności turystycznej obszaru gminy,

10. Zgodność Strategii z aktami prawnymi i dokumentami strategicznymi na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym

Specyfika planowania strategicznego wymaga, aby przedmiotowy dokument – jego założenia na poziomie celów i poszczególnych przedsięwzięć – były z jednej strony zgodne z obowiązującymi aktami prawnymi na poziomie krajowym i międzynarodowym (UE) a z drugiej strony, aby nie były one sprzeczne i nie wykluczały się z założeniami dokumentów strategicznych opracowanych na wyższym poziomie tzn. regionu czy kraju.

W tym kontekście przyjmując założenia powyższej Strategii, przede wszystkim w odniesieniu do konkretnych przedsięwzięć planowanych do realizacji, analizowano ich zgodność z podstawowymi aktami prawnymi obowiązującymi w naszym kraju na dzień sporządzenia Strategii. Analizy te dotyczyły zarówno określenia poziomu zgodności z aktami prawnymi dotyczącymi ogólnej sfery działalności samorządu gminny, jako jednostki odpowiedzialnej za wdrażanie Strategii, jak i specjalistycznych aktów prawnych dotyczącej poszczególnych rodzajów podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii czy też w odniesieniu do poszczególnych branż i sfer rozwoju gminy.

W odniesieniu do pierwszego rodzaju aktów prawnych przeanalizowano zgodność założeń Strategii z takimi aktami prawnymi jak:

- Ustawa o samorządzie gminnym (Ustawa z dnia 8 marca 1990 r.; Dz.U.2001.142.1591 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa o finansach publicznych (Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych; Dz. U. Nr 157 poz. 1240),
- Ustawa Prawo Zamówień Publicznych (Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r.; Dz. U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655 z późn. zmianami),
- Ustawa Prawo Budowlane (Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r.; Dz. U. z 2003 r. nr 207 poz. 2016 z późn. zmianami),
- Ustawa Prawo ochrony środowiska (Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r.; Dz.U. 2001 nr 62 poz. 627),

Jednocześnie w ramach Strategii kierowano się przesłankami i założeniami wynikającymi z aktów prawnych dotyczących poszczególnych sfer rozwoju gminy oraz poszczególnych pomiotów zaangażowanych w realizację założeń Strategii. W tym zakresie kluczowe znaczenie dla identyfikacji poszczególnych celów i przedsięwzięć w ramach Strategii miały założenia aktów prawnych w zakresie takich dziedzin jak: oświata, prowadzenia działalności gospodarczej, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, ochrona środowiska, gospodarka komunalna itp. Bardzo ważnym aspektem w wyznaczaniu kierunków rozwoju gminy w najbliższych latach była potrzeby zapewnienia zgodności oraz dostosowania sytuacji w zakresie

rozwoju gminy do założeń wynikających z uregulowań prawnych wynikających z akcesji Polski do struktur UE. W tym zakresie wymogi dostosowania obecnej sytuacji do np. kwestii ochrony środowiska czy gospodarki komunalnej jakie nakładają na nasz kraj akty prawne na poziomie UE, wpłynęły na zakres i założenia Strategii.

Tym samym należy wskazać, że przedstawiona Strategia Rozwoju Gminy Sulęczyno jest w pełni zgodna z aktami prawnymi zarówno na poziomie krajowym, jak i Unii Europejskiej – które to dokumenty w wielu przypadkach ukierunkowywały założenia Strategii w celu dostosowania celów rozwoju gminy do wymagań prawa polskiego i międzynarodowego.

Specyfika planowania strategicznego wymagała także, aby przedmiotowa Strategia była w pełni zgodna i nie wykazywała sprzecznych zapisów z dokumentami strategicznymi na poziomie wyższym tzn. regionalnym czy krajowym. W tym zakresie ważne było, aby założenia Strategii uzupełniały i przyczyniały się do realizacji innych dokumentów strategicznych, a w żadnym wypadku nie były z nimi sprzeczne. W tym zakresie w czasie planowania celów i przedsięwzięć przeznaczonych do realizacji w ramach Strategii kierowano się założeniami obecnie istniejących dokumentów strategicznych na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym tak, aby przyjęte założenia wpisywały się w kierunki rozwoju w skali makro i były z sobą wzajemnie komplementarne. Tym samym Strategia jest we wszystkich aspektach zgodna z przyjętymi kierunkami rozwoju przedstawionymi w strategiach powiatu, regionu czy kraju.

Jednocześnie w ramach prac nad przedmiotową Strategią dokonano zbadania jej szczegółowej zgodności z założeniami dokumentów strategicznych istniejących już obecnie na poziomie lokalnym, regionalnym czy krajowym, aby wykazać, że realizacja Strategii jest jednym z instrumentów służących rozwojowi społecznemu i gospodarczego i osiąganiu założonych kierunków rozwoju gminy jako całości oraz poszczególnych jej jednostek. W tym zakresie w poniższej tabeli dokonano analizy dokumentów strategicznych na 3 zasadniczych szczeblach: lokalnym, obejmującym obszar powiatu kartuskiego, regionalnym – dotyczącym poziomu całego województwa pomorskiego oraz krajowym. W trakcie analizy wzięto pod uwagę dostępne i najbardziej aktualne dokumenty strategiczne, w tym przede wszystkim strategie rozwoju oraz specjalistyczne/branżowe dokumenty strategiczne.

W przypadku poziomu lokalnego analizę oparto o główny dokument strategiczny w skali powiatu kartuskiego – Strategię Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Kartuskiego.

W odniesieniu do poziomu województwa analizę oparto o 2 zasadnicze dokumenty strategiczne, z jakimi ma związek Strategia gminy: Strategię Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 oraz Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego.

W ujęciu krajowym wykazano natomiast związek przede wszystkim ze Strategią Rozwoju Kraju 2020 – dokumentem będącym głównym wyznacznikiem rozwoju Polski.

W ramach każdego z tych dokumentów wykazano synergiczny efekt Strategii, wskazując w jaki sposób wpisuje się ona w istniejącej już dokumenty strategiczne,

wskazując na dokładne zapisy wyznaczonych w tych dokumentach kierunków rozwoju: priorytetów, celów czy działań, z którymi komplementarne są cele i założenia przedmiotowego dokumentu. Jednocześnie w analizie wskazano, w których aspektach Strategia uzupełnia zapisy tych dokumentów, a w których wzmacnia ich zamierzone efekty. Stworzona matryca logicznych powiązań między istniejącymi dokumentami strategicznymi wskazuje, że przedmiotowa Strategia jest komplementarna do zapisów wszystkich dokumentów strategicznych opracowanych zarówno na poziomie lokalnym, jak i regionalnym, i krajowym. W tym zakresie należy podkreślić, iż w każdym z tych dokumentów istnieje szereg wyznaczonych kierunków rozwoju (priorytetów, celów i działań), do których nawiązują założenia Strategii w ten sposób, że realizacja założonych celów i przedsięwzięć w ramach przedmiotowej Strategii przełoży się na osiągnięcie założeń i kierunków rozwoju w skali lokalnej, regionalnej i krajowej. Z analizy tej wynika, że Strategia w niektórych aspektach takich jak: rozwój turystki, wsparcie przedsiębiorczości czy budowa kapitału społecznego – wzmacnia założenia tych dokumentów; w wielu przypadkach Strategia przyczynia się jednak także do uzupełnienia założeń tych dokumentów o przede wszystkim innowacyjne podejście do rozwoju obszarów wiejskich.

Tab 21. Komplementarność założeń Strategii z dokumentami strategicznymi w skali lokalnej, regionalnej i krajowej.

L.P.	Nazwa dokumentu planistycznego	Komplementarność do jego zapisów	Efekt uzupełnienia	Efekt wzmocnienia

	Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Kartuskiego	**Obszar Gospodarka:** Cel: Wykorzystanie znakomitego położenia gospodarczego i walorów krajobrazowych w celu rozwoju gospodarczego powiatu - Promocja powiatu w kraju i za granicą. Cel: Stworzenie dogodnych warunków do funkcjonowania całorocznej turystyki (rozwój infrastruktury turystycznej i kultury fizycznej). - Wspieranie budowy infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej. - Promocja walorów turystycznych całosezonowych. - Edukacja turystyczna, a zwłaszcza w zakresie agroturystyki. Cel: Stworzenie warunków do tworzenia małych i dużych przedsiębiorstw. Cel: Stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o najnowsze dostępne technologie, skuteczne zmniejszające bezrobocie. **Obszar Ekologia:** Cel: Podjęcie działań w celu wykorzystania naturalnych walorów krajobrazowo-przyrodniczych: - Stworzenie bazy i sieci turystycznej na terenie powiatu . - Promocja i marketing w kraju i zagranicą walorów środowiska naturalnego powiatu. Cel: Stworzenie lokalnego produktu turystycznego na bazie zespołu poklasztornego z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii. Cel: Stworzenie lokalnych produktów turystycznych na bazie istniejących obiektów przyrodniczych (rezerwaty przyrody, punkty widokowe, kamienne kręgi, kurhan). **Obszar Społeczność:** Cel: Podjęcie działań w kierunku utworzenia polityki promocyjnej powiatu. - Tworzenie systemu promocji oraz kształtowanie rozwoju infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej i sportowej. - Kreowanie wizerunku gospodarczego i rozwój partnerskiej współpracy międzyregionalnej. - Turystyczne zagospodarowanie obszaru wokół Wieżycy. Cel: Podjęcie działań w kierunku likwidacji bezrobocia. Cel: Stworzyć warunki do efektywnej działalności organizacji pozarządowych. Cel: Pielęgnowanie dziedzictwa kulturowego i wzmacnianie tożsamości regionalnej. **Obszar Przestrzeń:** Cel: Podjęcie działań w kierunku właściwego wykorzystania walorów turystycznych i krajobrazowych terenu. - Trasy rowerowo-piesze, narciarskie, biegowe. - Stworzyć bazy kwalifikowanej turystyki wodnej. - Budowa kompleksów sportowo-rekreacyjnych Cel: Rozwój partnerskiej współpracy międzyregionalnej. - Nawiązanie współpracy partnerskiej z regionami południowej Polski w celu wspólnej promocji i współdziałania w różnych sferach życia społeczno-gospodarczego. Cel: Stworzenie warunków do integracji i współdziałania gmin. Cel: Pielęgnowanie i promowanie tradycji regionalnej -Kaszubszczyzny.	X X X X X X X X X X X X	X X X X X

	Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020	**Cel strategiczny 1. NOWOCZESNA GOSPODARKA** Cele operacyjne:		
		1.1. Wysoka efektywność przedsiębiorstw	X	
		1.2. Konkurencyjne szkolnictwo wyższe		
		1.3. Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna		X
		Cel strategiczny 2. AKTYWNI MIESZKAŃCY Cele operacyjne:		
		2.1. Wysoki poziom zatrudnienia		X
		2.2. Wysoki poziom kapitału społecznego	X	
		2.3. Efektywny system edukacji	X	
		2.4. Lepszy dostęp do usług zdrowotnych	X	
		Cel strategiczny 3. ATRAKCYJNA PRZESTRZEŃ Cele operacyjne:		
		3.1. Sprawny system transportowy	X	
		3.2. Bezpieczeństwo i efektywność energetyczna	X	
		3.3. Dobry stan środowiska		X
	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego	**Cele główne zagospodarowania przestrzennego województwa:**		
		1. Powiązanie województwa z Europą, w tym przede wszystkim z regionem bałtyckim.	X	
		2. Wzrost konkurencyjności i efektywności gospodarowania przestrzenią.		X
		3. Osiągnięcie średniego europejskiego poziomu rozwoju i jakości życia porównywalnej z krajami europejskimi.	X	
		4. Zahamowanie dewaloryzacji środowiska oraz ochrona jego struktur i wartości.		X
		5. Podwyższenie walorów bezpieczeństwa i odporności na skutki awarii i klęsk żywiołowych.		X

	Strategia Rozwoju Kraju 2020	**GŁÓWNE OBSZARY INTERWENCJI, CELE I PRIORYTETY ROZWOJOWE**		
		Obszar strategiczny I. Sprawne i efektywne państwo		
		Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem	X	
		Cel I.2. Zapewnienie środków na działania rozwojowe	X	
		Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela		X
		Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka	X	
		Cel II.1. Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej	X	
		Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki	X	
		Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki.		X
		Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego	X	
		Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych		X
		Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko	X	
		Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu		X
		Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna	X	
		Cel III.1. Integracja społeczna	X	
		Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych	X	
		Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych		X

Poza wymienionymi powyżej dokumentami o charakterze strategicznym należy wskazać, że realizacja Strategii Rozwoju Gminy Sulęczyno jest także zgodna z innymi tego typu opracowaniami odnoszącymi się do sfery zarówno rozwoju lokalnego, jak i regionalnego i krajowego, do których należy zaliczyć przede wszystkim:

- Regionalna strategia rozwoju transportu w województwie pomorskim na lata 2007 – 2020,
- Regionalny Program Strategiczny Pomorski Port Kreatywności,
- Regionalny Program Strategiczny Aktywni Pomorzanie,
- Regionalny Program Strategiczny Ekoefektywne Pomorze,
- Regionalny Program Strategiczny Pomorska Podróż,
- Regionalny Program Strategiczny Zdrowie dla Pomorzan,
- Regionalny Program Strategiczny Mobilne Pomorze,
- Program Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami Województwa Pomorskiego ,
- Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016,
- Strategia rozwoju energetyki odnawialnej,

Oceniając zgodność realizacji z aktami prawymi i dokumentami strategicznymi należy wskazać, że Strategia obejmuje również bardzo ważne zagadnienie zwłaszcza z punktu widzenia dofinansowania projektów ze środków pomocowych UE związane z przestrzeganiem zasad wyznaczonych przez **polityki horyzontalne**. W tym zakresie poniżej dokonano charakterystyki wpływu realizacji Strategii na kwestie polityk horyzontalnych w zakresie polityki ochrony środowiska, równanych szans, zatrudnienia i rozwoju społeczeństwa informacyjnego.

Polityka ochrony środowiska - Projekty realizowane z udziałem dofinansowania z funduszy strukturalnych UE powinny przyczyniać się do poprawy stanu środowiska naturalnego lub co najmniej być neutralne w tym zakresie. Wspólnotowa strategia zrównoważonego rozwoju opiera się na założeniu, że we wszystkich sferach polityki należy łącznie rozważać jej skutki ekonomiczne, społeczne i dotyczące środowiska naturalnego, a także uwzględniać je przy podejmowaniu decyzji. W tym zakresie wszystkie założone działania w ramach Strategii – zarówno na poziomie celów, jak i konkretnych przedsięwzięć będą uwzględniały kwestie związane z ochroną środowiska, a wszystkie realizowane projekty w ramach Strategii będą realizowane zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego uwzględniająca kwestie ochrony środowiska i zachowania jego walorów dla przyszłych pokoleń. Należy wskazać jednocześnie, że struktura Strategii zakłada wprost realizację przedsięwzięć i celów, których głównym założeniem jest pozytywny wpływ na środowisko naturalne. Tym samym należy wskazać, że w ramach Strategii będą realizowane projekty ukierunkowane wprost na poprawę stanu środowiska naturalnego, a pozostałe typy działań będą realizowane z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Polityka równych szans - Każde państwo członkowskie UE jest zobowiązane do funkcjonowania w oparciu o przepisy zapobiegające dyskryminacji ze względu na płeć wynikające z Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską oraz szeregu dyrektyw. Podejmowane przez Wspólnotę Europejską działania w tym zakresie mają

na celu nie tylko wspieranie równości szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy, ale także zapobieganie powstawaniu problemów społecznych (np. bezrobocia), przede wszystkim dotyczących kobiet. W kontekście polityki równych szans realizacja Strategii zarówno na poziomie jej wdrażania, jak i efektów realizacji założonych przedsięwzięć i celów, będzie dostępna dla wszystkich mieszkańców gminy bez względu na płeć, rasę, status społeczny, orientację seksualną czy religię.

Polityka zatrudnienia - Projekty realizowane z udziałem dofinansowania z funduszy pomocowych UE powinny przyczyniać się do realizacji polityki zatrudnienia poprzez generowanie nowych miejsc pracy. Realizacja przedmiotowej Strategii na poziomie zarówno celów szczegółowych, jak i przedsięwzięć oraz zakładanych efektów realizacji całości dokumentu i jego wpływu na strukturę społeczno – gospodarczą gminy zwraca bardzo dużą uwagę na kwestie związane z tworzeniem nowych miejsc pracy i obniżeniem bezrobocia na terenie gminy. Oddziaływanie to jest widoczne zarówno po stronie bezpośrednich działań ukierunkowanych na tworzenie nowych miejsc pracy jak i projektów które w sposób pośredni w ujęciu długofalowym wpłyną na wzrost poziomu zatrudnienia w gminie (podnoszenie kwalifikacji mieszkańców, wzrost atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej gminy itp.). Tym samym kwestie związane z zatrudnieniem są szczególnie widoczne i stanowią bardzo ważną część Strategii.

Polityka rozwoju społeczeństwa informacyjnego - Budowanie społeczeństwa informacyjnego jest jednym z priorytetowych działań podejmowanych przez państwa członkowskie Unii Europejskiej. Z uwagi na fakt, iż rozwój społeczeństwa informacyjnego jest jedną z polityk horyzontalnych Unii Europejskiej, projekty realizowane z udziałem dofinansowania z funduszy strukturalnych powinny przyczyniać się do rozwoju społeczeństwa informacyjnego. W tym zakresie w kontekście rozwoju infrastruktury technicznej oraz umiejętności i kwalifikacji mieszkańców bardzo dużą wagę w Strategii przywiązano do rozwoju idei społeczeństwa informacyjnego, przede wszystkim w zakresie poprawy dostępu do Internetu oraz rozwoju usług społecznych w charakterze e-usług.

11. OPIS PROCESU WDRAŻANIA STRATEGII

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie przedmiotowej Strategii będzie Urząd Gminy w Sulęczynie. Urząd Gminy, jako jednostka odpowiedzialna za powstanie dokumentu, a jednocześnie Gmina, jako główny beneficjent zaplanowanych przedsięwzięć w ramach Strategii są podmiotami, na których będzie ciążyła odpowiedzialność za zrealizowanie założeń tego dokumentu. Wdrażanie przedmiotowej Strategii będzie odbywało się na trzech poziomach:

a. Organizacyjnym,
b. Społecznym,
c. Merytorycznym.

Ada. Wdrażanie Strategii w zakresie organizacyjnym będzie dotyczyło przede wszystkim ustalenia kwestii rozpowszechniana treści i założeń Strategii wśród wszystkich podmiotów, do których odnosi się realizacja założonych przedsięwzięć oraz na których będą miały wpływ założone cele dokumentu. W tym kontekście za proces wdrażania założeń Strategii w życie będzie odpowiedzialny Wójt Gminy Sulęczyno, który będzie koordynował realizację założeń Strategii przez poszczególne Wydziały i pracowników Urzędu Gminy oraz będzie odpowiedzialny za rozpowszechnienie idei założonych w Strategii wśród mieszkańców gminy. W odniesieniu do tych założeń przyjęte działania w tym zakresie po stronie Gminy będą cechowały się głównymi zasadami wymaganymi przez ideę społecznego charakteru wdrażania strategii rozwoju opartych o następujące założenia:

- Jawność – jedną z głównych cech, jakimi powinna cechować się działalność Gminy w trakcie wdrażania Strategii jest pełna jawność prowadzonych przez siebie działań związanych z jej realizacją. Jej głównym przejawem będzie przede wszystkim intensywność działań promocyjno – informacyjnych, które zapewnią szerokie upowszechnienie informacji na temat planowanych do realizacji przedsięwzięć oraz zakładanych celów rozwoju Gminy. Jednocześnie założone działania informacyjne gwarantują jak najszerszy i najłatwiejszy dostęp wszystkich zainteresowanych mieszkańców obszaru Gminy do informacji o postępie we wdrażaniu Strategii.
- Dostępność – Gmina mając na celu stworzenie oferty dla mieszkańców gwarantującej dostęp do informacji na temat procesu wdrażania Strategii wszystkich zainteresowanych osób bez względu na wiek, wykształcenie czy miejsce zamieszkania, opracowała plan działań informacyjno –

promocyjnych opierający się przede wszystkim o różnorodność prowadzonych działań w tym kierunku – zarówno różnorodność form, jak i środków dotarcia do mieszkańców. Tym samym należy wskazać, że rożne formy dotarcia do odbiorców zapewniają maksymalną dostępność informacji dotyczących Strategii. Zastosowane rodzaje promocji i informacji gwarantują bowiem, że każda z osób zainteresowanych potencjalnie informacjami nt. wdrażania Strategii będzie miała dostęp do tych danych. Uwarunkowania te powodują jednocześnie, że nie tylko samorząd gminy, ale również inne podmioty z terenu gminy będą w swoich działaniach kierowały się i miały na uwadze założenia przyjęte w Strategii.

- Systematyczność – przyjęte formy działań promocyjno – informacyjnych gwarantują także systematyczność informacji docierającej do zainteresowanych odbiorców rozumianą jako stałe i ciągłe informowanie o realizacji Strategii. W tym zakresie zdecydowana większość z zaplanowanych działań informacyjnych ma charakter działań ciągłych i powtarzalnych.
- Aktualność – jedną z podstawowych cech przekazywanych informacji o realizacji Strategii będzie ich aktualność. Przyjęte sposoby przekazywania informacji oraz stałe czuwanie ze strony pracowników Urzędu Gminy nad ich treścią gwarantują ich ciągłą aktualizację – zwłaszcza w przypadku np. zmian w zapisach Strategii. Wyznaczony pracownik Urzędu będzie miał w tym zakresie za zadanie prowadzić aktualną, stałą politykę informacyjną nt. procesu wdrażania Strategii.

Adb. Głównym celem procesu wdrażania Strategii jest zachęcenie społeczności lokalnej do aktywnego udziału w planowaniu i realizacji zaplanowanych działań zgodnie z ideą planowania strategicznego, które w konsekwencji przyczynią się do rozwoju społecznego i gospodarczego gminy. Z tego względu wdrażanie założeń przedmiotowej Strategii jest oparte o jak najszerszy udział społeczności lokalnej z zachowaniem dwóch podstawowych zasad: jawności działania związanej z informowaniem mieszkańców o procesie wdrażania Strategii oraz szerokim zakresem prowadzonych działań zmierzających do uaktywnienia możliwie największej liczby mieszkańców gminy. Proces wdrażania Strategii został zaplanowany i zostanie oparty o dostępne na obszarze gminy środki komunikacji społecznej tak, aby informacje te były powszechnie dostępne dla jak najszerszej grupy osób, a ich redagowanie ze strony Urzędu Gminy jako podmiotu wdrażającego gwarantowało ich systematyczność i aktualność. W tym celu zdecydowano się na oparcie tych działań o wszystkie dostępne powszechnie środki przekazu – od bezpośrednich spotkań z mieszkańcami poprzez wykorzystanie lokalnych mediów, a na sieci internetowej kończąc. W tym zakresie formy informacji i promocji o prowadzonych działaniach będą oparte o:

- Rozpowszechnienie pełnej wersji Strategii – całość Strategii będzie wydrukowana w formie książkowej i udostępniana zainteresowanych osobom na organizowanych spotkaniach i konferencjach oraz w siedzibie

Urzędu Gminy. Jednocześnie Strategia będzie głównym dokumentem możliwym do ściągnięcia na stronie internetowej Gminy.

- Prasa lokalna i regionalna – z uwagi na liczne i ogólnie dostępne tytuły prasy lokalnej i regionalnej jakie ukazują się na obszarze gminy – także przy ich pomocy będą prowadzone akcje informacyjne o prowadzonych działaniach. W tym zakresie wykorzystanie tych mediów będzie dotyczyło 2 aspektów:
  - zamieszczania odpłatnych ogłoszeń o realizacji głównych przedsięwzięć w ramach Strategii,
  - działania typu „publicity" polegające na informowaniu tych mediów o wszystkich najważniejszych wydarzeniach dotyczących realizacji Strategii.
- Strona internetowa Urzędu Gminy – jedną z głównych, obok planowanych spotkań z mieszkańcami form informowania o realizacji Strategii będzie Internet. Jego coraz większa powszechność oraz możliwość szybkiego dotarcia do użytkownika powodują, że ta forma przepływu informacji będzie przez Urząd Gminy wdrążający Strategię szczególnie wykorzystywana. W tym zakresie na stronie UG będą zamieszczane aktualne informacje o procesie wdrażania założeń Strategii w życie.

Należy jednocześnie podkreślić, że wszystkie założone działania będą miały charakter zintegrowany i skoordynowany tak, aby jedne wspierały inne, a przez to były jak najbardziej efektywne.

Adc. Aspekt merytoryczny – w aspekcie merytorycznym jednostka odpowiedzialna za całościowy proces wdrażania Strategii tj. Urząd Gminy w Sulęczynie będzie odpowiedzialna także za koordynowanie merytoryczne realizacji celów i przedsięwzięć założonych do realizacji w ramach Strategii oraz analizę stopnia i poziomu realizacji założeń Strategii. W tym zakresie proces wdrażania będzie oparty o następujące elementy:

- Realizacja założeń Strategii – w tym zakresie jednostka wdrażająca Strategię będzie odpowiedzialna za koordynowanie procesu realizacji założonych do realizacji w ramach Strategii celów i przedsięwzięć oraz weryfikację, czy realizowane na terenie gminy działania oraz całościowy proces rozwoju gminy są zgodne z założeniami Strategii.
- Monitoring realizacji Strategii – w zakresie monitoringu jednostka wdrażająca będzie odpowiedzialna za systematyczny przegląd stopnia realizacji celów Strategii. Etap monitoringu będzie w tym kontekście stanowił wstęp do procesu aktualizacji i korekty założeń Strategii.
- Aktualizacja Strategii – w wyniku prowadzonego monitoringu realizacji Strategii jednostka wdrażająca będzie miała możliwość dokonywania ewentualnych korekt w przyjętych założeniach Strategii i ich zmian w odniesieniu do cząstkowych efektów jej realizacji.
- Ewaluacja Strategii – proces wdrażania Strategii zakłada przeprowadzenie ewaluacji założeń Strategii. Po zakończeniu okresu realizacji Strategii – w 2023 roku przeprowadzona zostanie ewaluacja ex-post określająca całościowy poziom realizacji założeń Strategii. W tym zakresie pracownicy Urzędu Gminy dokonają podsumowania zrealizowanych działań i ich

wpływu na realizację założeń Strategii. Końcowym etapem tego procesu będzie sformułowanie zaleceń i uwag co do dalszego rozwoju gminy i kierunków wyznaczonych w kolejnym dokumencie strategicznym.

12. MONITORING I AKTUALIZACJA STRATEGII

Monitoring Strategii będzie stanowił proces stałego kontrolowania, czy realizacja tego dokumentu przebiega zgodnie z założeniami, czy są osiągane cele i rezultaty określone w Strategii oraz jak przebiega proces wdrażania założeń Strategii w życie. Tym samym proces monitorowania będzie służył dostarczaniu informacji na podstawie których jednostka wdrażająca będzie mogła systematycznie dowiadywać się o występowaniu problemów i rozbieżności w realizacji przedsięwzięć i osiągnięciu celów Strategii.

System monitorowania Strategii będzie prowadzony przez jednostkę wdrążającą i będzie oparty o następujące elementy:

- Analizę celów Strategii – w tym zakresie proces monitorowania będzie oparty o układ matrycy logicznej ukazującej logiczne powiązanie pomiędzy założonymi celami Strategii – głównymi i szczegółowymi poprzez zmierzające do ich realizacji przedsięwzięcia, po konkretne działania realizowane w ramach poszczególnych przedsięwzięć. Podejście takie w znacznym stopniu ułatwi monitorowanie procesu realizacji Strategii i na każdym etapie ukaże stopień tej realizacji oraz logiczne powiązania między realizowanymi działaniami a założeniami Strategii,
- Przegląd procedur wdrażania – przegląd procedur będzie stanowił na etapie monitorowania odniesienie do przyjętego systemu wdrażania Strategii. Przegląd procedur będzie w praktyce stanowił element oceny procesu wdrażania Strategii przez jednostkę wdrażającą. Dzięki temu procesowi uzyskane zostanie wyjaśnienie dotyczące roli, funkcji i odpowiedzialności poszczególnych instytucji i osób zaangażowanych w realizację Strategii.

Plan monitoringu realizacji strategii będzie w tym zakresie oparty o raporty z realizacji tego dokumentu sporządzane corocznie w jednostce wdrażającej i zatwierdzane przez Wójta Gminy Sulęczyno odpowiedzialnego za całościowy proces wdrażania Strategii w życie. System ten będzie oparty o analizę działań samorządu gminy i innych podmiotów zaangażowanych w realizację założeń Strategii.

13. PROCES EWALUACJI STRATEGII

Ewaluacja Strategii będzie oparta o realizację corocznych podsumowań zrealizowanych działań i ich wpływu na realizację założeń Strategii, czego końcowym etapem będzie sformułowanie zaleceń i uwag co do dalszego procesu wdrażania przedmiotowego dokumentu. Po zakończeniu okresu realizacji Strategii – w 2023 roku przeprowadzona zostanie ewaluacja ex-post określająca całościowy poziom realizacji założeń Strategii.

Metodologia ewaluacji zostanie podzielona na 2 zasadnicze etapy dotyczące oceny efektów realizowanych przedsięwzięć i ich wpływu na realizację założeń Strategii, których końcowym efektem będzie raport ewaluacyjny.

Ewaluacja ex-post dotycząca oceny efektów realizowanych przedsięwzięć i ich wpływu na realizację założeń Strategii będzie oparta zgodnie z założeniami Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju o następujące założenia:

I. Podstawowe pytania badawcze i elementy o jakie będzie się opierało badanie:
   - analiza efektów działań i operacji realizowanych w ramach poszczególnych przedsięwzięć w kontekście osiągnięcia wskaźników założonych w ramach każdego celu,
   - analiza wpływu realizacji poszczególnych działań i operacji na zrealizowanie założeń poszczególnych przedsięwzięć założonych do realizacji w Strategii - analiza ilości projektów realizowanych w ramach

każdego z przedsięwzięć i ocena przedsięwzięć najczęściej oraz najrzadziej realizowanych,
- analiza wpływu realizacji poszczególnych działań i operacji na osiągnięcie założeń celów szczegółowych wyznaczonych w ramach Strategii,
- analiza wpływu realizacji poszczególnych działań i operacji na osiągnięcie celów ogólnych wyznaczonych w ramach Strategii,
- analiza grup docelowych prowadzonych działań w ramach Strategii – ocena zintegrowanego charakteru Strategii,
- ewentualny wykaz wniosków w formie uwag i rekomendacji dotyczących lepszego osiągania celów Strategii – rekomendacje, co do możliwych korekt wskaźników, zmian typów przedsięwzięć, celów, itp.

Efektem przeprowadzenia badania ex-post będzie raport ewaluacyjny. Badanie ewaluacyjne zostanie przeprowadzone przez pracowników instytucji wdrażającej (Urzędu Gminy w Sulęczynie), którzy opracują także jego podsumowanie i wstępny raport.

Wyniki tak przeprowadzonego badania ewaluacyjnego oraz opracowany raport będzie zawierał jako element obowiązkowy wnioski oraz rekomendacje i zalecenia, które pozwoliłyby na generalne usprawnienie procesu wdrażania Strategii rozwoju gminy na kolejne lata. Sposób wykorzystania informacji uzyskanych z ewaluacji własnej będzie dotyczył przede wszystkim:
- Analizy realizacji osiągnięcia celów określonych w Strategii – analizie zostaną przede wszystkim poddane cele szczegółowe, których realizacja była zagrożona, lub które były realizowane w najmniejszym zakresie.
- Analizy poszczególnych przedsięwzięć wyznaczonych do realizacji w ramach zdefiniowanych celów – analizie zostaną poddane przede wszystkim te przedsięwzięcia oraz cele, w ramach których realizowany byłą najmniejsza liczba projektów.
- Analiza procedur wdrażania Strategii – w przypadku pojawienia się tzw. „wąskich gardeł" możliwa jest weryfikacja tych zapisów.
- Opis wniosków - jak realizacja Strategii wpływa na rozwój społeczno – gospodarczy obszaru gminy Sulęczyno.

SPIS RYSUNKÓW

Rys 1. Położenie gminy Sulęczyno.
Rys 2. Położenie administracyjne gminy Sulęczyno.
Rys 3. Ludność kaszubska lub ludność z częściowym rodowodem kaszubskim w województwie pomorskim i powiecie kartuskim w % całkowitej liczby mieszkańców.
Rys 4. Liczba mieszkańców gminy Sulęczyno w latach 2000 – 2014.
Rys 5. Podstawowe wskaźniki demograficzne dla gminy Sulęczyno na tle powiatu kartuskiego i województwa pomorskiego w 2014 roku.
Rys 6. Saldo migracji na terenie gminy Sulęczyno na tle powiatu kartuskiego w latach 2006 – 2014.
Rys 7. Struktura wieku mieszkańców gminy Sulęczyno na tle powiatu kartuskiego i wojewodztwa pomorskiego w 2014 roku według ekonomicznych grup wieku. Rys 8. Struktura wykształcenia mieszkańców gminy Sulęczyno na tle województwa pomorskiego w 2002 roku.
Rys 9. Współczynnik skolaryzacji netto na terenie gminy Sulęczyno na tle województwa pomorskiego w 2013 roku w %.
Rys 10. Organizacje pozarządowe w gminie Sulęczyno na tle pozostałych gmin powiatu w sztukach oraz w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w 2014 roku.
Rys 11. Frekwencja wyborcza w gminie Sulęczyno na tle pozostałych gmin powiatu kartuskiego oraz średniej dla okręgu wyborczego nr 26, w wyborach do Sejmu i Senatu RP w 2011 roku.
Rys 12. Liczba podmiotów gospodarczych oraz wskaźnik rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy Sulęczyno na tle regionu w 2014 roku.

Rys 13. Odsetek bezrobotnych w gminie Sulęczyno na tle regionu w procencie osób bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym w 2014 roku oraz w poprzednich latach.
Rys 14. Dynamika zmian udziału procentowego bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na terenie gminy Sulęczyno na tle powiatu kartuskiego i województwa pomorskiego w latach 2003-2014.
Rys 15. Struktura użytkowania gruntów w gminie Sulęczyno na tle powiatu kartuskiego.
Rys 16. Struktura wielkościowa gospodarstw rolnych na terenie gminy Sulęczyno w 2013 roku.
Rys 17. Mapa głównego układu drogowego gminy Sulęczyno. Rys 18. Proces planowania Strategii.
Rys 19. Struktura celów strategicznych Strategii Rozwoju Gminy Sulęczyno
Rys 20. Struktura celów strategicznych i operacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Sulęczyno.

SPIS TABEL

Tab 1. Sołectwa i miejscowości na terenie gminy Sulęczyno.
Tab 2. Dobra kultury materialnej na terenie gminy Sulęczyno, wpisane do ewidencji zabytków oraz do ewidencji zabytków archeologicznych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku.
Tab 3. Wyniki badań monitoringowych rzek.
Tab.4. Wyniki badań monitoringowych jezior.
Tab.5. Natężenie ruchu na wybranych odcinkach dróg 214 i 228.
Tab 6. Liczba mieszkańców gminy Sulęczyno wg. miejscowości sołeckich w 2014 roku.
Tab 7. Liczba osób i rodzin objętych świadczeniami na terenie gminy Sulęczyno.
Tab 8. Udzielone świadczenia
Tab.9. Liczba korzystających z pomocy społecznej na terenie gminy Sulęczyno ze względu na powód trudnej sytuacji życiowej w latach 2012 - 2014.
Tab 10. Stan edukacji przedszkolnej, podstawowej i gimnazjalnej na terenie gminy Sulęczyno w 2013 roku.
Tab 11. Baza organizacji pozarządowych mających siedzibę na terenie gminy Sulęczyno.

Tab 12. Struktura własnościowa podmiotów gospodarczych sektora prywatnego zarejestrowanych na terenie gminy Sulęczyno na tle powiatu kartuskiego w 2014 roku.
Tab 13. Struktura podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy Sulęczyno na tle powiatu kartuskiego wg sekcji PKD w 2014 roku.
Tab 14. Struktura podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy Sulęczyno na tle powiatu kartuskiego wg. wielkości, w 2014 roku.
Tab. 15. Dane dotyczące sieci wodociągowej w gminie Sulęczyno.
Tab. 17. Ilościowy rozkład odpadów komunalnych zebranych w gminie Sulęczyno w 2013 r.
Tab. 18. Poziom recyklingu odpadów komunalnych w gminie Sulęczyno w 2013 r.
Tab 19. Harmonogram realizacji założeń Strategii.
Tab 20. Źródła finansowania przedsięwzięć zmierzających do realizacji celów głównych i szczegółowych Strategii.
Tab 21. Komplementarność założeń Strategii z dokumentami strategicznymi w skali lokalnej, regionalnej i krajowej.